

**Univerzita Karlova v Praze**

**Filozofická fakulta**

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

# **Diplomová práce**

Bc. Kateřina Honsová

**Komentovaný překlad slovinského literárního díla: Jasmin B.  
Frelih Ideoluzije**

Commented Translation of Slovenian literary work: Jasmin B. Frelih  
Ideoluzije (Tiny Ideologies)

Praha 2020

Vedoucí práce: PhDr. Milada Nedvědová, Ph.D.

## **Poděkování**

Diplomová práce byla vypracována na Katedře jihoslovanských a balkanistických studií. Děkuji všem kolegům za cenné rady a milou společnost. Především však děkuji své vedoucí práce PhDr. Miladě Nedvědové, Ph.D. za nekonečnou trpělivost a množství zkušeností, které mi předala.

**Prohlášení:**

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 28. července 2020

Kateřina Honsová

**Klíčová slova:**

Jasmin B. Frelih, slovinská literatura, komentovaný překlad, povídka, slovinština, literatura, umělecký překlad, strategie překladu, překladatelské problémy

**Key words:**

Jasmin B. Frelih, slovene literature, commented translation, short story, slovene language, literature, literary translation, translation strategy, translation problems



## **Abstrakt**

Cílem této diplomové práce je vytvořit komentovaný český překlad uměleckého textu. Konkrétně se jedná o tři povídky ze sbírky *Ideoluzije* (2015) slovinského spisovatele Jasmina B. Freliha, přeloženy byly tyto povídky *De Nachtwacht*, *Vrabci* a *Pritisk konca*. První část práce stručně představí autora a jeho dílo. Hlavním tématem práce je samotný překlad vybraných povídek a poté odborný komentář. Tato teoreticko-praktická část se zabývá jednotlivými jevy, které mohou být při překladu problematické, jako například neologismy, vulgarismy, citoslovce aj. Teoretický výklad je doprovázen ukázkami z textu povídek. Cílem bylo objasnit překladatelské postupy a předložit řešení uvedených problémů.

## **Abstract**

The goal of this diploma thesis is to create an annotated Czech translation of a literary text. Specifically, the selected three short stories from the collection *Ideoluzije* (2015) by a Slovenian writer Jasmin B. Frelih. The stories chosen for translation are *De Nachtwacht*, *Vrabci* and *Pritisk konca*. The first part of the thesis briefly introduces the author and his work. The main focus of the work is the translation of selected short stories and creating a professional commentary. The theoretical-practical part deals with individual phenomena that may be problematic in translation, such as neologisms, vulgarisms, interjections, etc. The theoretical interpretation is supported by examples from the short stories. This thesis aims to clarify translation procedures and methods as well as to present solutions to the problems mentioned.

## OBSAH

1. Úvod.....	7
2. Autor Jasmin B. Frelih.....	9
2.1 Dílo.....	9
3. Výběr a stylová analýza povídek pro překlad.....	13
3.1 De Nachtwacht.....	13
3.2 Vrabci.....	15
3.3 Pod tlakem konce.....	16
4. Překlad.....	18
4.1 De Nachtwacht.....	18
4.2 Vrabci.....	30
4.3 Pod tlakem konce.....	34
5. Teoretická východiska a zvolení metody překladu.....	53
6. Strategie řešení vybraných překladatelských problémů.....	54
6.1 Rovina lexikální.....	54
6.1.1 Specifikace.....	54
6.1.2 Vulgarismy.....	55
6.1.3 Citoslovce.....	57
6.1.4 Neologismy.....	59
6.1.5 Překlad cizího jazyka v textu.....	60
6.2 Rovina gramatická.....	60
6.2.1 Transpozice.....	60
6.2.2 Předložkové vazby.....	61
6.2.3 Duál.....	62
6.3 Rovina syntaktická.....	63
6.4 Rovina stylistická.....	64
6.5 Další překladatelské problémy.....	66
6.5.1 Název díla a vybraných povídek.....	66
6.5.2 Intertextovost.....	67
7. Závěr.....	70
8. Resumé.....	71
9. Seznam použité literatury.....	72
Příloha 1: Ideoluzije.....	I

## 1. Úvod

Diplomová práce s názvem *Komentovaný překlad slovinského literárního díla: Jasmin B Frelih Ideoluzije* byla vybrána z důvodu, že současní slovinští autoři nejsou v České republice příliš známí a rádi bychom touto cestou jednoho z nich českému publiku představili.

Tato práce se pokusí přiblížit vybrané povídky (*De Nachtwacht, Vrabci, Pritisk konca*) českému čtenáři prostřednictvím komentovaného překladu do češtiny. Dále se zaměří na analýzu vybraných překladatelských problémů, které jsme museli řešit.

Se spisovatelem Jasminem B. Frelihem se mohli čeští čtenáři poprvé seznámit v roce 2017, kdy v Praze v rámci Dnů Lublaně představil svůj román *Na/pol* a minulý rok byl dokončen překlad tohoto románu do češtiny pod názvem *Na/půl*. Dále v roce 2017 byla v *Plavu* představena jeho povídka *Skandinávské rakve* v překladu Elišky Bernardové.

Součástí této diplomové práce je translatologická analýza autorova díla vybraného pro český překlad, samotný překlad vybraných povídek a konkretizace překladatelských postupů jednotlivých obtížných nebo sporných míst pro český překlad. Práce je rozvrstvena do několika oddílů. Úvodní část představuje českému čtenáři tvorbu samotného autora Jasmina B. Freliha, dále ve stručnosti charakterizuje jeho dosud vydaná díla a zaměří se na konkrétní povídky vybrané pro český překlad.

Stěžejním úsekem práce je samotný překlad vybraných povídek. Následuje vlastní analýza vybraných překladatelských problémů. V odborném komentáři také určíme metodu a strategii překladu. Při strategii řešení překladatelských problémů je nahlédneme z hlediska lexikálního, gramatického, stylistického a syntaktického. V rovině lexikální a gramatické poté podrobněji rozebereme jednotlivé jevy v dalších podkapitolách. Každý překladatelský problém pak bude ilustrován úryvky z přeložených povídek.

Pro zvolení překladatelské metody a pro teoretické východisko ke komentovanému překladu je použito v první řadě prací Jiřího Levého, Zlaty Kufnerové, Jána Vilikovského, Antona Popoviče a Dagmar Knittlové.

Přílohu diplomové práce tvoří původní text povídek ve slovinském jazyce *De Nachtwacht, Vrabci* a *Pritisk konca*, které byly přeloženy autorkou pro tuto práci.

Cílem této diplomové práce je vytvořit funkčně ekvivalentní překlad uměleckého textu a zároveň předložit českému čtenáři překlad literárního díla současného slovinského spisovatele, který se v zahraničí již dočkal několika ocenění, zatímco jeho tvorba v České republice je téměř neznámá. Zároveň je cílem práce poukázat na překladatelské problémy, které se mohou vyskytnout při překladu z druhého slovanského jazyka, který je češtině podobný, ale přináší i úskalí, se kterými je nutné se vypořádat. Budeme se snažit o to, aby překlad nebyl vnímán jako text přeložený z cizího jazyka, ale jako české původní dílo.

## 2. Autor Jasmin B. Frelih

Jasmin B. Frelih (1986) patří k současné generaci mladších spisovatelů a překladatelů. Vystudoval komparatistiku, literární teorii a historii na Filozofické fakultě Univerzity v Lublani, kterou zakončil v roce 2016. Již během studií byl literárně aktivní a je jedním ze spoluzakladatelů paraliterární organizace *I.D.I.O.T.*, ve stejnojmenném literárním časopisu působil pět let jako jeho redaktor. Jeho povídky vycházely nejdříve časopisecky, v periodikách jako je *Literatura*, *Sodobnost* a *Dialogi* a později začal publikovat i knižně.

V roce 2013 debutoval románem *Na/pol* (Na/půl), který se setkal s velkým ohlasem a to i mimo Slovinsko a přinesl mu několik ocenění. Autor za svůj první román získal ve Slovinsku cenu za nejlepší prvotinu a následně i Cenu Evropské unie za literaturu. Tento román byl přeložen do angličtiny, nizozemštiny, maďarštiny, chorvatštiny a minulý rok byl vydán i v České republice, přeložil ho Libor Doležán.

O dva roky později vydal sbírku povídek *Ideoluzije* (Ideoiluze), ze které byly vybrány tři povídky pro překladovou část této diplomové práce. Zajímavostí je, že povídka *Literadrom* z této sbírky je jeho první časopisecky publikovaná práce zveřejněna v časopisu *Sodobnost* v roce 2008<sup>1</sup>. Ve sbírce povídka doznala pouze malých kosmetických změn.

Jeho posledním dílem je sbírka esejů *Bleda svoboda* (Bledá svoboda), jež vyšla v roce 2017 a za kterou Jasmin B. Frelih získal Rožancovu cenu. Toto ocenění se uděluje autorovi nejlepší esejistické sbírky předešlého roku.

Jasmin B. Frelih se kromě své literární činnosti věnuje též překládání a to z angličtiny i do angličtiny, například sbírku povídek *Ideoluzije* (Ideoiluze) si do angličtiny přeložil sám pod názvem *Tiny Ideologies*.

### 2.1 Dílo

Jasmin B. Frelih doposud publikovat tři knihy, jeden román, sbírku povídek a sbírku esejů. Všechna zmíněná díla byla přijata slovinskou kritikou velmi pozitivně a dočkala se i několika nominací na významná literární ocenění, která i poté obdržela.

V této části si autorovo literární dílo přiblížíme podrobněji. Prvně se zaměříme na jeho debut *Na/pol* (Na/půl), poté si zevrubněji představíme sbírku povídek *Ideoluzije*

---

<sup>1</sup> <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-ZDZFNZVH/6747fe62-72ca-4107-b807-c3662e477e94/PDF>

(Ideoiluze) a na konci se stručně zmíníme o jeho poslední knize, o sbírce esejů *Bleda svoboda* (Bledá svoboda).

Román *Na/pol* (2013) je autorův debutový počín, kterým Jasmin B. Frelih rázně a významně vstoupil do slovinských literárních vod a poté i do evropských a světových.

Za tento román obdržel cenu Slovinského knižního veletrhu za nejlepší prvotinu roku 2013, dostal se mezi pět finalistů na cenu Kresnik, která se uděluje nejlepšímu románu předešlého roku a získal Cenu Evropské unie za literaturu. Toto ocenění se uděluje již od roku 2009 a jeho cílem je podpora mezinárodní výměny kulturních děl a mezikulturní dialog, též chce upozorňovat na rozmanitost současné evropské literatury. Frelih není prvním slovinským držitelem této ceny, před ním ji obdržela již Nataša Kramberger (2010, za debut *Nebesa v robidah / Nebe v ostružinách*) a další spisovatelka, překladatelka a literární kritička Gabriela Babnik (2013, za román *Sušna doba / Suchá doba*).

Román *Na/pol* nás vezme do nedaleké budoucnosti, která není nijak časově specifikována. V této budoucnosti se odehrávají osudy tří hlavních hrdinů, které autor popisuje samostatně. Jednotlivé příběhy se prolínou až na závěr, kdy se hlavní protagonisté potkají. Snaží se orientovat a nalézt nové hodnoty ve společenské krizi, která právě probíhá po celém světě.

V prvním příběhu *Palác palačinek* se setkáváme se slovinským divadelním režisérem Evanem, který utíká před svým nešťastným, osamělým životem ke své práci a drogám. Evan se uchýlil do Japonska, kde připravuje svoji divadelní hru a přijde o svého prodejce narkotik. Frelih vykresluje postavu, která není schopna žít svůj vlastní život a hledá možnosti útěku kamkoliv mimo reálný svět, ve kterém se cítí zcela sám a k tomuto útěku si vybírá cestu užívání narkotik.

V druhém příběhu *Abraham* autor bere čtenáře do slovinského prostředí na oslavu narozenin, kde se setkáváme s nepřehledným zástupem postav rodiny Vlkových. Hlavním hrdinou této části je oslavenec Kras, bývalý ministr, a při příležitosti svých padesátých narozenin se setkávají tři generace jeho nefunkční rodiny. Autor vyjadřuje dysfunkčnost této rodiny, zvláště v dialozích, kde je jasně patrný útržkovitý styl autora.

Třetí část nese název *Poetrylicis*, kde se setkáváme s básnířkou Zojou, která je v části světa cenzurovaná a právě se připravuje na svůj výstup před newyorským publikem.

Příběhy, vzpomínky a perspektivy Evana, Krase a Zoji se po celou knihu různě prolínají a to modelováním vedlejších postav, které dokreslují román.

Až v poslední kapitole autor prozradí, že osudy tří protagonistů spolu souvisí, protože se navzájem znají. Na konci se potkají při společné jízdě taxíkem. I když se vše začne určitým způsobem propojovat, tak každá z osobních cest protagonistů zůstává nedokončená, jen jaksi na půl cesty.

Celý román je psán výrazným stylem, někdy až hraničí s proudem vědomí.

Jak již bylo řečeno, román *Na/pól* vyšel i v českém překladu. Pod názvem *Na/půl* jej vydalo v minulém roce nakladatelství Větrné mlýny. Překlada se zhostil Libor Doležán a výsledkem je poměrně solidní kniha. Vzhledem ke složitosti Frelihova jazyka se domníváme, že si překladatel mohl dovolit volnější hru se slovy a některá slovní spojení by se případně dala vyřešit i jinak, například spojení *suhoruska konkubina*, které překladatel přeložil jako *suchoruská konkubína*. Celkově by si kniha zasloužila i větší pozornost od redaktora a místo *slámkou* by jeden z hlavních hrdinů Evan pil limonádu *slámkou*.

Druhou knihou Jasmina B. Freliha je sbírka povídek *Ideoluzije* (Ideoiluze), která vyšla v roce 2015. Sběrka se skládá ze čtrnácti povídek, které vznikaly během deseti let (2005–2015). Jak jednou Frelih zmínil, tak v nich nabízí pohled na vývoj svého literárního stylu (Paukovič a Frelih, 2016).

Sběrka není stylově jednotná, na začátku jsou povídky napsány košatým stylem, ale postupně přechází k umírněnému stylu, až s náznaky minimalismu, které můžeme spatřit např. v dialozích v povídce *Vrabci*.

Povídky jsou ve sbírce řazeny chronologicky podle jejich vzniku. Jelikož byly napsány v dlouhém časovém rozmezí, je poněkud těžké najít bod, červenou nit, která by se vinula skrze sbírku povídek. Povídky jsou jak obsahově tak i z hlediska stylu velmi rozmanité. Vyprávění jsou často roztříštěna do více hlasů, která vstupují do příběhu současně. Autor se věnuje rozmanitým tématům, některé jako například *Farsa*, *Fajda* a *Pritisk konca* (Pod tlakem konce) se týkají politických otázek dnešního světa, jiné se zase vracejí hluboko do minulosti jako *Göbekli Tepe*. Ve většině případů jsou povídky vázány na konkrétní čas a místo, nejčastěji na Slovinsko ale i na Ameriku, kde autor obvykle tráví dost času, jelikož tam má svého otce. Najdeme tam i povídky, u kterých je těžší konkretizovat čas a místo děje, jako například u povídky *Šiv* (Šev). Můžeme říci, že mají globální platnost a většina z nich by se mohla odehrát komukoliv a kdekoliv.

Již samotný název sbírky nám napovídá, co můžeme očekávat. Sběrka povídek je plná idejí a iluzí a je pouze na čtenáři, jestli všechny objeví. Toto pohrávání si s pravdou a lží, či mystifikací, je naznačeno právě již v názvu sbírky *Ideoluzije* (Ideoiluze) a také hned

v úvodním odstavci v první povídce *De Nachtwacht* o tomto vnímání pravdy a lži vypravěč otevřeně hovoří:

*„Když vám povím jeden příběh, tak mu nebudete věřit, protože ani já mu nevěřím, jelikož se mi zdá neuvěřitelný, ale stalo se mi to a musel bych být blázen, kdybych nevěřil sám sobě, takže vám ho povím, ale rozhodněte sami, nakolik a co mi budete věřit.“<sup>2</sup>*

Čtenářova důvěra ve vypravěče je na mnoha místech sbírky často otřesena množstvím fantaskních prvků, které Frelih používá.

Poslední autorovou vydanou knihou je sbírka čtrnácti esejů *Bleda svoboda* (2017, Bledá svoboda). Tato sbírka je souhrn autorových již publikovaných, ale i nevydaných esejů o slovinské a světové literatuře. Tematicky je nabídka velmi široká, autor se zamýšlí nad podmínkami a možnostmi umění v současném světě i nad údělem umělce, ale i nad provázaností ekonomických a politických elit, nad post-postmodernismem atd.

Pro nás je velmi zajímavá esej *Pritisk* (Tlak), ve které zmiňuje bombový útok na maraton, který se stal 15. dubna 2013 v Bostonu. Dokonce zmiňuje, že jedna z bomb byla umístěna pod slovinskou vlajkou. Dále se zabývá neuvěřitelnou silou internetu, kdy všichni měli ihned jasný názor na to, co se stalo a kdo je viníkem. Pozastavuje se nad tou absurditou, kdy spousta lidí obviňovala zmizelého chlapce, který byl již v tu dobu mrtev, jelikož ještě před událostí spáchal sebevraždu. Frelih tento jev označuje bláznovstvím internetu a tu noc, kterou popisuje ve své povídce *Pritisk konca* (Pod tlakem konce) dokonce nazývá nejdivočejší nocí v historii internetu. V další části představuje jeden z impulsů k napsání této povídky, na které pracoval přes dva roky, a tím je kniha *DeLilla Libra*, která popisuje život údajného vraha Lee Harvey Oswalda, který byl obviněn z atentátu na prezidenta Kennedyho. Román mísí historická fakta s autorovou fikcí. Tuto knihu četl Frelih právě v době zmiňovaného útoku na maraton a je zřejmé, že byla důležitým impulsem k sepsání vlastní povídky.

---

<sup>2</sup> *Če vam povem eno zgodbo, mi ne boste verjeli, ker ji še sam ne verjamem, ker se mi zdi neverjetna, toda zgodila se je meni in bil bi nor, če sebi ne bi verjel, zato jo bom povedal še vam, pa se sami odločite, kako in kaj bo z vašo vero v mojo pripoved.*



### 3. Výběr a stylová analýza povídek pro překlad

Pro naši překladatelskou část jsme vybrali tři povídky ze sbírky. Zvolili jsme hned první nejstarší povídku *De Nachtwacht*, jejíž děj je zasazen do Amsterdamu a dvě povídky umístěné ke konci knihy, tedy ty, které vznikly o několik let později, jedna z nich se odehrává na nespecifikovaném místě, *Vrabci*, a druhá *Pod tlakem konce* představí z nového úhlu autorův pohled na útok na maraton v Bostonu z roku 2013.

Sbírka povídek Jasmina B. Freliha *Ideoluzije* (Ideoiluze) byla k překladu vybrána díky své univerzálnosti a rozsahu témat, kterým se autor věnuje. Vzhledem k tradici povídky ve slovinské literatuře a faktu, že autorem je začínající spisovatel, avšak ověčený cenami, považujeme tuto sbírku za reprezentativní vzorek aktuálního dění, kdy se již mladá generace lehce odvrací od minimalismu, který vládl tomuto žánru v předchozích letech.

Všechny zmíněné povídky splňují kritéria umělecké literatury. Estetičnost zmiňovaného díla můžeme spatřovat zejména v individualitě stylu autora. Autorův styl ve sbírce není zcela konzistentní, ale můžeme říci, že je osobitý svým květnatým vyjadřováním, svojí intertextovostí a výběrem stylistických prvků ve vyjadřování, které používá.

#### 3.1 De Nachtwacht

*De Nachtwacht* se řadí k poměrně dlouhým povídkám sbírky, která nese stopy postmodernismu, zvláště pokud se týče metafikce, kdy nás Frelih nutí se zamýšlet nad skutečností a fikcí. Frelih si neustále hraje s tím, co je a není skutečné a pokouší čtenáře, zda jeho hru pochopí. Deklaruje to takto: „*Pokud mi uvěříte, tak se budete bavit, ale pokud ne, jste nevěřící Tomášové a jděte si číst encyklopedie, jste nudní a hloupí, protože neumíte ocenit příběh a vůbec představujete riziko pro celou společnost, vy zatracení antipříběháři.*“<sup>3</sup> Povídka začíná již výše uvedenými slovy „*Když vám povím jeden příběh, tak mu nebudete věřit, protože ani já mu nevěřím, jelikož se mi zdá neuvěřitelný, ale stalo se mi to a musel bych být blázen, kdybych nevěřil sám sobě, takže vám ho povím, ale rozhodněte sami, nakolik a co mi budete věřit.*“<sup>4</sup> Na konci povídky to dovrší dalším

---

<sup>3</sup> *Če mi boste verjeli, se boste zabavali, če mi pa ne boste, ste le nejeverni Tomažki in pojdite brat enciklopedije, ker ste dolgočasni in duhamorni, ker ne znate cenit zgodbe in nasploh predstavljate tveganje za celo družbo, prekleti azgodbisti.*

<sup>4</sup> *Če vam povem eno zgodbo, mi ne boste verjeli, ker ji še sam ne verjamem, ker se mi zdi neverjetna, toda zgodila se je meni in bil bi nor, če sebi ne bi verjel, zato jo bom povedal še vam, pa se sami odločite, kako in kaj bo z vašo vero v mojo pripoved.*

sdělením: „*Nechci se vás ptát, jestli mi třeba náhodou věříte, protože jsem si jistý, že ani náhodou. Přece nejste naivní ani důvěřiví. Správně.*“<sup>5</sup>

Kulisou povídky *De Nachtwacht* je hlavní město Nizozemska Amsterdam. Frelih popisuje město skrze oči svého hrdiny. Zavede nás na všechna hlavní turistická místa, navštíví muzeum, vydá se do tzv. čtvrti červených luceren, kde se legálně provozuje prostituce, vyzkouší různé omamné látky, které se ve městě nabízejí. Po těchto zážitcích se hlavní hrdina potká na ulici s černochem Desmondem, který ho považuje za mesiáše a vezme ho k sobě domů, kde mu ukazuje skici a jiné kresby, na kterých je zobrazen právě náš hrdina. Ke konci mu černochovi představí své tři dcery, se kterými protagonista zažije bouřlivé sexuální dobrodružství a na konci nám popisuje své skličující pocity, které po této zkušenosti zažíval. To celé končí interpretačně dvojznačně, skoro až bizarně. Zůstává hořký pocit zklamání, vítězství zla, zrady jako v antických tématech.

Hlavním motivem povídky *De Nachtwacht* je hra s iluzí, jak sám Frelih píše, *jel na dovolenou do iluze*.<sup>6</sup> Již samotný název povídky, název slavného obrazu *Noční hlídka* je svým způsobem paradox, jelikož tento zažitý název je mylný, protože jak víme, obraz zachycuje scénu, která se odehrála za dne. Dále zde můžeme najít faustovský motiv, kdy hlavní hrdina uzavírá smlouvu s ďáblem, v našem případě s Desmondem.

Hlavní postavou je bezejmenný mladík, který je zároveň vypravěčem děje, vyprávění probíhá v ich-formě. Vypravěč neustále přerušuje samotné vyprávění a obrací se na čtenáře, komunikuje s ním a snaží se ho skoro až nahlodat v tom, co je pravda a co je už jenom fantazie, nebo drogová halucinace. Vzhledem k začátku a konci povídky bychom mohli vypravěče ztotožnit se samotným Frelihem. Jedná se tedy o postmodernistického autora, který sám sebe zachycuje ve své tvorbě.

Autorův styl je patrný i v rovině jazykové. Pro styl umělecké literatury bývá typický spisovný jazyk s využitím veškeré své plastičnosti. Stejně je tomu i v našem případě. Frelih používá bohatou slovní zásobu s řadou hovorových a expresivních výrazů, které využívá zvláště v popisu erotična. Poetiku jeho vyjadřování může najít například v tomto popisu erotické scény: „*Bradavka vedle bradavky, pečlivě sestřižení bobříci, naolejovaná stehna, zkoumající prsty, zvidavé jazyky, slina, prdelky jako šťavnatá jablíčka, všechny tělní tekutiny, jako kapka mléka v hlubinách moře, jako sněžná sova uprostřed vran, jako*

---

<sup>5</sup> *Sploh vas ne mislim vprašati, ali mi slučajno verjamete, ker sem prepričan, da mi niti približno ne. Niste naivni in lahkoverni. Prav.*

<sup>6</sup> *sem šel na počitnice v neko izmišljotino*

sněhová vločka v bouřkovém mraku, jako ledová kometa v černé díře.“<sup>7</sup> Na tomto příkladu můžeme vidět jak mnohvrstevnatě a přitom prostě vše popíše, zvláště poetická jsou některá přirovnání například se sněhovou vločkou v bouřkovém mraku.

### 3.2 Vrabci

Povídka *Vrabci* je umístěna ke konci sbírky, je tudíž i později napsaná a rozsahem patří ke kratším textům.

V této povídce sledujeme jeden den běžné rodiny, o které nevíme, kde přesně žije. Pouze podle krátkého popisu přírody ihned na začátku povídky, můžeme soudit, že se jedná spíše o středoevropské území, kde jsou *pásky usedlostí, silnice, škola a kostel*.<sup>8</sup> Dalším vodítkem, které nám pomáhá s místním, ale i časovým zařazením děje, je zmínka o tom, že mladí odcházejí za prací do Německa. Z toho vyplývá, že je povídka zasazena do nedávné minulosti či dokonce do současnosti, jelikož tento jev je stále aktuální. Díky tomuto nezakotvení se může s hlavním hrdinou ztotožnit jak slovinský čtenář, tak i český, či slovenský.

Jak jsme již zmínili, příběh se odehrává během jednoho dne, který hlavní hrdina stráví ve svém domě, nebo lépe řečeno v domě svých rodičů, kde stále žije. Dopoledne tráví četbou, hraním her a cvičením. Najednou uslyší ránu a jde prozkoumat dům, co se kde stalo. Nakonec najde vrabce na balkóně, který narazil do skla. Navečer se vrátí jeho rodiče, se kterými na balkóně tráví čas, tehdy se objeví další vrabec, který narazí do skla a za ním další. Všichni prchnou před vrabci dovnitř a jdou zkontrolovat okna v místnostech domu. Protagonista se vydá na půdu, kde sedí vrabec a vede s ním dialog s nádechem existencialismu.

Samotná povídka je vícevrstevnatá. Můžeme tam najít generační problémy, komentář k současné situaci protagonisty i mezigenerační dialog, kdy vyjde najevo, že hlavní hrdina je podle svého otce budižkničemu, který nic nedělá. Byl by rád, kdyby odešel hledat štěstí i do zahraničí, když u nich není práce pro mladé, avšak to si nepřeje matka, která by měla ráda syna stále na očích.

Dalším motivem jsou zde vrabci, kteří páchají kamikaze. Jelikož v samotném textu je zmíněn režisér Hitchcock, čtenáři se hned vybaví asociace s jeho známým filmem *Ptáci*. Těchto popkulturních zmínek je v povídce více, například *Xena*.

---

<sup>7</sup> *Bradavička pri bradavički, skrbno ostriženi grmički, naoljena stegna, raziskujoči prsti, vedoželjni jeziki, slina, ritni hlebčki, vse telesne tekočine, kot kapljica mleka v globočinah morja, kot snežna sova sredi vrn, kot snežinka v nevihtnem oblaku, kot leden komet sredi črne luknje.*

<sup>8</sup> *trakovi kmetij in cesta in šola in cerkev*

Samotný závěr nám přináší další vrstvu povídky a to klasické dílo *Hamleta* od Williama Shakespeare. Dialog na závěr povídky, který můžeme chápat jako rozhovor mladíka s vrabcem, je přejat z *Hamleta*. Není to zcela známá pasáž, která by byla hojně citována, ale na druhou stranu stylisticky z textu lehce vybočuje, čímž upozorňuje na intertextovost.

Všechny postavy jsou v této povídce anonymní. Hlavní postavou je bezejmenný mladík, který je zároveň i vypravěčem děje, samotné vyprávění probíhá v ich-formě. Vypravěč nám popisuje svůj den, ale pouští nás i do svého vnitřního světa.

Frelihův styl v této povídce není tak košatý, jako v předešlé povídce *De Nachtwacht*. Souvětí jsou krátká a jazyk je místy až strohý, zvláště v přímé řeči, kde uplatňuje minimalismus a náznakovost. Tento náznak minimalismu můžeme najít například v tomto dialogu:

„Co má tohle být?“ zeptá se nás máma, když jsme v bezpečí. Údery neslábnou, mluvíme nahlas.

„Nemám ponětí. Invaze.“ na to táta.

„Klimatické změny,“ řeknu.

„Vydrží to okna?“ zeptá se máma.

„Zatracení vrabci,“ řekne táta.

„Hitchcock,“ řeknu.

„Vydrží to?“

„Vydrží, jasně že vydrží. Jsou všechna zavřená?“ zeptá se táta.<sup>9</sup>

### 3.3 Pod tlakem konce

Frelihovu sbírku si mnoho čtenářů zřejmě zapamatuje právě díky povídce *Pod tlakem konce*, ve které autor tematizuje teroristický útok na bostonský maraton z roku 2013. Autor nepřináší omluvu za spáchaný čin, ale spíše konkrétní nahlédnutí do života dvou mladých mužů a hlavně do mysli a uvažování mladšího z nich.

Povídka *Pod tlakem konce* je na konci sbírky, zvláště z toho důvodu, že ji autor psal po delší časový úsek a neustále ji předělával. Patří mezi nejdelší z nich a je rozdělena do několika částí, které jsou graficky odděleny.

---

<sup>9</sup> „Kaj je zdaj to?“ naju vpraša mama, ko sva na varnem. Pokanje ne pojenja, glasni smo. / „Pojma nimam. Invazija,“ reče ata. / „Podnebne spremembe,“ rečem jaz. / „A bojo šipe zdržale?“ vpraša mama. / „Prekleti vrabci,“ reče ata. / „Hitchcock,“ rečem jaz. / „A bojo?“ / „Bojo, seveda bojo. A so sva zaprta?“ vpraša ata.

Samotný příběh začíná jeho vlastním koncem, momentem, kdy se mladší bratr skrývá na lodi před policií a jsou to jeho poslední okamžiky na svobodě. Poté se s ním vydáváme do dne, kdy bratři spáchali atentát, a mladší nám popisuje, jak to celé probíhalo a co se mu honilo hlavou. Dále tento příběh pokračuje zbesilou nocí, kdy se oba společně snaží uprchnout před policií.

Příběh je postaven na událostech, které se opravdu staly. Pouze nějaké maličkosti si Frelih upravil, avšak vnitřní rozpoložení, myšlenkové pochody, pocity a hodnocení situace mladšího bratra je zcela Frelihovou fabulací, ale působí neuvěřitelně reálně a čtenáře vtáhne do uvažování mladých teroristů, vyvolává dokonce určité pochopení jejich pohnutek a vede až k soucítění s nimi.

Povídka je velmi dobře vystavěna, s dokonalou rovnováhou mezi popisem situací a vnitřním monologem mladšího bratra, odkrýváním jeho myšlení. Tyto pasáže rozvolňují příběh, ale pak je náhle zase popis děje, který je napsán téměř scénáristicky.

Hlavní postavou je zde mladší z bratrů, který je vypravěčem v první osobě. Jeho staršího bratra vidíme jenom jeho optikou. Zajímavostí je, že jméno mladšího se v průběhu povídky dozvíme, starší bratr, strůjce celé akce, zůstane anonymním.

Z hlediska jazyka je povídka psána neutrálně, hovorovým jazykem běžné komunikace. V dialozích jsou poté použity i vulgarismy a slova citově zabarvená, která si podrobněji představíme ve třetí části diplomové práce.

## 4. Překlad

### 4.1 De Nachtwacht

Když vám povím jeden příběh, tak mu nebudete věřit, protože ani já mu nevěřím, jelikož se mi zdá neuvěřitelný, ale stalo se mi to a musel bych být blázen, kdybych nevěřil sám sobě, takže vám ho povím, ale rozhodněte sami, nakolik a co mi budete věřit. Pokud mi uvěříte, tak se budete bavit, ale pokud ne, jste nevěřící Tomášové a jděte si číst encyklopedie, jste nudní a hloupí, protože neumíte ocenit příběh a vůbec představujete riziko pro celou společnost, vy zatracení antipříběháři.

No, bylo to asi takhle. Vloni v létě, řekněme před sedmi osmi měsíci, jsem se potuloval po Amsterdamu. Sám, s trochou peněz, dost na jeden týden, pak jsem šel na vlak a domů, ale chybělo jen málo, maličko, abych se už nikdy nevrátil a vy byste tohle nečetli a od toho okamžiku by byl svět úplně jiný. Ale není jiný, je přesně takový, jaký je.

Amsterdam je krásné, vymyšlené město. Už jste ho, prosím vás viděli? Kulisa jedna vedle druhé, přesně jako ve starých filmech, vlastně nic není skutečné, možná jen páchnoucí voda, po které všechno plave. Je trochu podobný Benátkám, i když je tu mnohem méně holubů a krys, což se mi obzvláště líbí, neboť holuby nesnáším, poněvadž to jsou létající krysy; i když ke krysám nemám tak negativní postoj, ale moc rád je nemám, spíš bych řekl, že se o ně nestarám, dokud mi nelétají pod nohama a nezobou drobky, které padají na zem z mého hot dogu. Ano, ty klaustrofobní, falešné domy, z koho si to děláte blázny, myslíte si, že opravdu věřím, že by někdo dobrovolně žil v něčem tak úzkém? Jako kdyby každý den přišel z práce spát do třetího patra řitního otvoru. No, no, možná trochu přeháním, když přece vypadají tak rozkošně, což je logické, protože všechny kulisy jsou obvykle rozkošné. Pokud by nechtěli, aby vypadaly rozkošně, potom by nestavěli ty kulisy, ale postavili by opravdové dřevěné barabizny a nestarali by se o jejich vzhled. A tak se domnívám, že jsou tyto staré barabizny postavené za těmi kulisami a uvnitř Nizozemci sundají své masky a stanou se z nich trollové a čarodějnice.

A pak dál, důkaz číslo dvě. Víte, když se procházíte po správných místech a díváte se do výloh a uvnitř vidíte klobouky, které mají na sobě ty figuríny, které někomu přijdou hrozná, ale mně se zdají opravdu milé, oblečené do všeho toho, co uvnitř prodávají, řekněme do bot a nevím do čeho všeho, prostě do hodně věcí, ale do obyčejných, v normálních městech totiž není výloha, před kterou by se člověk aspoň na okamžik zastavil, protože ti aranžéři jsou většinou debilní a neumí udělat zajímavé výlohy. Ať se vypraví do smyšleného města a kouknou se, jak to dělají tam. V každé třetí výloze, kterou jsem viděl, stála polonahá žena a žádostivě se na mě dívala. Několikrát jsem uvažoval o tom, co to

vlastně prodává, ale nikdy jsem nesebral odvalu, abych si to zblízka prohlédl. A ještě k tomu některé byly nechutné, ale jiné byly takové, že se mi musel hned postavit. No, ať skončím s argumentací, myslíte si, že je opravdu možné, aby ve výlohách nějakého města visely nahé ženy a žádostivě se na tebe dívaly?

Za třetí. V obchodech prodávají drogy.

Takže, loňské léto jsem strávil jeden týden ve městě, které vůbec neexistuje, a tak není divu, že taky ten můj příběh není úplně pravdivý.

V muzeu jsem viděl Rembrandtovu Noční hlídku, i když podle mého názoru to není nic zvláštního, a tak jsem musel být aspoň ohromen davem lidí, který u ní slintal. Na můj vkus je trochu tmavá, ačkoliv jsem zachytil kousek rozhovoru, který mi objasnil, že je vlastně ztmavlá, bylo mi to nicméně jedno, jelikož ani světlá by nebyla nic moc. Nejsem sice kritik umění, ale zdálo se mi to důležité říct, protože už tam jsem to chtěl někomu říct, ale bál jsem se, že by mě někdo kvůli tomu zbil, protože přesně vím, čeho je člověk s raněnou hrdostí schopen. Hrdí jsou, ti blázniví Nizozemci, na toho Rembrandta. No, teda obraz není nic zvláštního a teď to víte. Všichni ti, kdo se mnou nesouhlasí, se mýlí, všem ostatním dávám teď povolení, aby nahlas řekli, že je obraz mizerný. Kdo souhlasí?

Muzea. Kamkoli jedu, tam jdu do muzea, protože cítím povinnost tam jít. Kultura a tak, vždyť mám rozhled a miluju umění, ale vždycky, když vyjdu z muzea, mám pocit, že mě podrazili, jelikož jsem nezažil to, co jsem předpokládal, že zažiju, když jsem do něj vstupoval. Ne že bych teď očekával katarzi z každého kousku umění ve vitrině, před kterou se postavím, ale vždy očekávám alespoň trochu osvětlení. Žádné se nekoná, dovnitř vkročím přihlouplý, ven vyjdu přihlouplý s trochu bohatším životopisem, koho to vůbec zajímá?

S mapou v ruce jsem se honil po užším centru a snažil jsem se pohledem zavadit o nějakou zajímavost, ale bylo jich dost málo. Myslím si, že je tam každý jen kvůli drogám a děvkám, a tak se jim nevyplatí investovat peníze do „zajímavostí“. Na co ti budou paláce a katedrály? Když si zhulenej, tak můžeš čumět na pouliční lampu a může to být zajímavý.

Povídal jsem si s tují. Potkal jsem ji v kempu a představil jsem se jí. Zeptal jsem se jí, co nového a ona odpověděla, že dobrý, pak jsem jí pochválil účes a ona se začervenala. Druhý den jsem se cítil jako idiot a doufal jsem, že mě nikdo neviděl. Vždyť je to úplně fuk, kdo by se o mě vůbec zajímal?

Uf, ta poslední slova jsem musel upřímně polknout, než jsem šel zase spát.

Jo, do města jsem přišel brzo ráno. Nejdřív jsem se přesvědčil, jestli existuje a utvrdil jsem se, že ne, pak jsem šel rovnou do muzea, abych se zbavil pocitu deprivace,

protože jsem jel na dovolenou do iluze, a už jsem vám říkal, že pak nebylo vůbec nic lepší, bylo to možná ještě o něco horší, jelikož jsem od Noční hlídky očekával příliš. Cestou zpátky jsem se zastavil v Smart Shopu, v chytrém obchodě a ve světle toho všeho jim dám dnes za pravdu, lidé jsou hloupí, chytrí jsme pouze sjetí, ale po tu dobu je nám všechno jedno. Koupil jsem si houbičky a jedl jsem je cestou do kempu. Nepovedlo se mi přihlásit, protože jsem se zapovídal, tak jsem musel spát venku u plotu, ale měl jsem to štěstí, že mě nikdo neviděl, protože ve velkoměstech kradou jako straky a není pochyb o tom, že by mě okradli, kdybych se tak dobře nezakamufloval. Probudil jsem se s prázdnou hlavou a šel jsem na trajekt, do centra a do coffee shopu na joint. O tom už nic víc nebudu vyprávět, protože je to nudné.

Centraal station. Nepřečetli jste to správně, protože to není anglicky. Správně se to vyslovuje Centrál štacion, alespoň tak jsem to slyšel. Velká budova, kde jsou vlaky, tramvaje, autobusy a dva trajekty, které vozí lidi do okolí. Vždycky je tam hodně lidí, protože lidi pořád někam cestují. Musíš si dávat pozor na kapsáře, protože to jsou vážně velcí mistři a prý ti mohou ukrást dokonce i tátu. Je tu taky plno žebráků, kteří prosí o drobný. Na ně nemám názor, jen bych nechtěl být v jejich kůži, ale to je vám asi jasný, dosáhli jsme konsensu, super.

Nizozemci jsou sice laskaví lidé, i když jsou vlastně trollové a čarodějnice, což je dobře vidět, když jsou opilí, protože se stanou otravní a protivní a hrozivě se na tebe mračí, takže si vždycky myslíš, že dostaneš výprask. Výpraskům jsem se úspěšně vyhnul, ale pár jsem jich stejně viděl. Nevím přesně, co cítím, když sleduji dva lidi, kteří se perou, ale není mi to příjemné, proto jdu raději pryč. To je asi také to nejrozumnější, co můžu udělat, a jsem na sebe proto hrdý, i když někdo může tvrdit, že jsem srab.

Každý den jsem strávil v coffee shopu a kouřil jsem skunk a hašiš. Po deseti jointech je všechno buď zajímavější, nebo nudnější, jak se to vezme. Chtěl jsem si taky objednat pivo, ale věděl jsem, že pak už nebudu k ničemu, tak jsem to neudělal. Lákala mě taky sušenka. Nevím, proč jsem si ji tehdy nedal, možná by pak bylo všechno jinak.

Jo, v muzeu jsem viděl taky spoustu nezajímavých věcí, až jsem se musel kouknout do brožury, když jsem si chtěl něco z toho vybavit.

V jednom coffee shopu jsem si popovídal s nějakou Angličankou, buclatou malou zrzkou, byla docela sympatická. Taky cestovala sama a uvolněně jsme prodiskutovali plusy a mínusy sólo výletů. Zjistili jsme, že je v pořádku, když zodpovídáš sám za sebe, ale není v pořádku, když se občas nudíš. Řekl jsem jí, že jsem předešlý den snědl houbičky a podezřele se na mě podívala, jestli je se mnou vše v pořádku. I když jsem si myslel, že



není, přesto jsem jí řekl, že je, protože jsem nechtěl, aby o mě měla starost. No, logika na měkkých drogách je málokdy logika, ani nevím přesně proč jsem jí zalhal. Chtěl jsem se cítit v pohodě, ale popravdě jsem se tak necítil, protože můj mozek fungoval trochu po svém, to jsem vnímal, můj vliv na něj se trochu zmenšoval. Věděl jsem, že to přejde a to se taky stalo, nebo jsem si na to zvyknul. Když jsem jí řekl, že jsem v pohodě, okamžitě jsem se cítil líp. Šla na záchod a já jsem utekl, proč, to nevím.

Zastavil jsem se před obchodem se suvenýry a napadlo mě, jestli by někdo nechtěl nějaký přivést. Magnet na lednici, popelník ve tvaru listu marihuany, odznáčky, šály, čepice a ponožky. V podstatě krámy, ale koupil jsem si přívěšek na klíče, který vypadal jako šílená houba a používám ho dodnes. No, visí mi na klíčích, o nějaký použitelnosti raději pomlčet. Nikomu dalšímu jsem nic nekoupil, protože si nikdo nic nezasloužil.

Zasekl jsem se, s bolavýma nohama, uprostřed red light districtu. Zahleděl jsem se na prostitutku, která se mi mimořádně líbila, ona se dívala smutně chvíli na mě, chvíli na pasáka. Pasák na mě nepříjemně civěl, jako bych mu dělal zrádu, jelikož jsem zadarmo zíral na jeho zboží. Hej, já ho do výlohy nedal, tak prosím pěkně, koukej našťvaně na někoho jiného. Pomalu mi začal jít na nervy, tak jsem šel pryč, i když nerad.

Uvažoval jsem, že bych si dal zase houbičky, ale ne tak silné jako včera.

Nenašel jsem žádnou Pizzu Hut, jen hromadu italských pizzerií, které provozovali různí Albánci, Maďaři a Srbové, ale žádný Ital, takže jsem pochyboval o jejich autentičnosti, proto jsem je nenavštívil. Pizzu Hut mám rád od nepaměti, věděl jsem o té na Centrální stanici a tak jsem odklusal tam. Slunce už zapadalo (o nějakých kopcích se nedá hovořit, což dává smysl, neboť by bylo těžké si kopec vymyslet) a na všechno ulehlo červené světlo, takže i normální ženy vypadaly jako děvky a týpci jako spokojení zákazníci.

Všude je plno zfetovaných Angličanů, Italů a Němců. Nikdo není opilý, protože pít můžou doma a tak jsou ale všichni na skunku a hašiši, docela dost jich je taky na houbičkách, takže se jim musíš chtít nechtít smát, protože jsou směšní. Na Centrální stanici se na mě podívali dva modelové a já jsem se cítil nepříjemně, protože jsem si vzpomněl, že v Amsterdamu je taky mnoho gayů a s tím jsem nechtěl nic mít. Ale když jsem šel kolem nich, viděl jsem, jak zírají jinam a já jsem se jen náhodou ocitl před nimi. Takže jsem nepřikládal velký význam dalšímu, který na mě zíral. Starý černý bezdomovec se mi koukal do očí, když jsem šel k Pizza Hut a s každým krokem, který jsem udělal, se jeho už tak velké oči ještě víc rozšířily a za chvíli jsem zíral do dvou bílých koulí, jejichž jednoduše kazila černá tečka uprostřed. Zamrazilo mě v zádech.

Ten nepochybně hleděl přímo na mne, a když jsem stál dva kroky před ním, tak jsem se musel zastavit, protože jeho pohled mě zadržel na místě. On udělal dva kroky, stoupl si na centimetr před můj obličej, až jsem zřetelně viděl každou vrásku na jeho staré tváři, až jsem cítil smrdutý dech, který na mě vydechoval a já jsem nemohl nic dělat, stál jsem tam jako přikovaný a čekal, až mě poprosí o drobné, které bych mu mohl dát a budu se moct pohnout. O drobné mě nepožádal.

Vzpomněl jsem si na anglickou rudovlásku a trochu mě mrzelo, že jsem prchnul, i když byla milá a bůhví co z toho mohlo být, kdybych neutekl. Určitě by se nestalo to, co se stalo vzápětí.

Z ničeho nic černocho padl na kolena a ještě předtím, než jsem mohl nasadit udivený obličej, zakřičel z plných plic.

Rozhlédl jsem se kolem, trochu vyděšeně, se strojeným úsměvem, trochu udiveně, kolemjdoucí se na mě dívali, na mě a na starce, ale nikdo se nezastavil.

Zakřičel ještě jednou a tehdy jsem jasně slyšel, co křičel.

Stále se o nás nikdo nezajímal, nicméně jsem se cítil v takovém davu komfortně, řekněme, přece mě nemůže podříznout všem na očích.

Zakřičel potřetí a vstal.

Mesiáš!

Co?

Mesiáš!!

Chápu.

Mesiáš!!!

Kdo, já?

Chytil mě za ruku a znechuceně jsem se chtěl odtáhnout, jenže jeho stisk byl ocelový, takže to nešlo. Slza mu kanula po tváři a zahleděl se na mě s úsměvem, až odhalil všechny svoje shnilé, žluté zuby, které mu ještě zbyly. Nedokázal jsem odtrhnout oči. Umím anglicky, proto jsem mu rozuměl.

Miluju tě.

Těplouš, věděl jsem to, teď jsem v prdeli, chtěl jsem začít křičet, ale z mé tváře poznal, co si myslím a okamžitě divoce zavrtěl hlavou.

Ne, ne, ne!

Zasmál se nahlas.

Pane, jsem nejšťastnější muž na světě.

To máš dobrý, pomyslel jsem si, ale neřekl jsem ještě ani slovo.

Čekal jsem na vás, ach, jak dlouho jsem na vás čekal, každý den, každičký svůj den trávím tady, na tomto místě, a čekám na vás.

To bude omyl, řekl jsem si, s někým si mě plete a oddechl jsem si.

To bude omyl, řekl jsem mu.

Ne, ne, ne! Není to omyl, žádný omyl, právě na vás jsem čekal a čekal a teď jsem se vás dočkal, víte, jak jsem šťastný?

Chtěl jsem něco namítnout, něco říct, něco udělat, ale černochoch už začal tančit kolem mě, smál se na celé kolo a slzy se mu valily po tváři. Ukázka nepopsatelného štěstí mě připravila o odpověď, s otevřenými ústy jsem jenom sledoval dění kolem sebe. Zajímalo se o nás stále více lidí.

Pojď se mnou.

Aha, a je to tady. Teď se mě bude snažit odvléct někam, kde budeme sami, kde mě zabije nebo ještě něco horšího. I když si dobře pamatuji, že to jsem si řekl, taky si uvědomuju, že jsem tomu v tu chvíli ale nevěřil. Přišlo mi nepravděpodobné, že by mi před celou stanicí projevoval lásku, aby mi o samotě ublížil. Proto jsem nebyl pro ani proti.

Znovu jsem si vzpomněl na Noční hlídku a rudovlásku a na tu děvku, na kterou jsem se koukal, a na jejího pasáka. A na Vondelpark, obrovský zelený park vedle muzea, kam jsem šel na jointa. Pěkný park, zelený, se spoustou vody a příjemný. Příjemný. I když černochoch vypadal zoufale a nechutně, tak bych, kdyby se mě někdo tehdy zeptal, co si o něm myslím, bez váhání odpověděl – příjemný. Nebyl sympatický, vypadal hrozně, nicméně, nevím proč, ale určitě byl příjemný.

Pojď se mnou a chytil mě za rukáv. Nevytrhl jsem se mu a ani se tomu nedivil, jako by věděl, že s ním půjdu. Opravdu jsem šel. Skoro běžel a já jsem skoro běžel s ním, přes stanici, přes most, na hlavní ulici, po hlavní ulici, na Dam, kde bylo (Benátky!) ohromně holubů, ale žádné krysy, dál kolem Madame Tussaud, do ulice plné obchodů a lidí, vůbec všude bylo hodně lidí, i když už bylo docela pozdě a obchody zavíraly, změť všech jazyků, lidé všech národností, jeden veliký, početný lidský národ, který se po této zemi pohybuje jako jeden muž. Nikde nikdo a dělá si, co chce, mezi nimi já a černochoch, který se vesele smál a běžel a táhl mě za sebou, tak že jsem za ním běžel i já, kolem kostela, a dál na Rembrandtovo náměstí, kde je Smokey, zaplivaný coffee shop, kde jsem dopoledne sotva stačil vykouřit jointa, dřív než jsem se odvalil dál, a pak ještě dál do částí města, kde už jsem to neznal. Kulisy začaly pomalu ustupovat, zmenšovat se a scvrkávat, takže byly takřka průhledné a mohl jsem skrze ně stále jasněji vidět ty ošklivé dřevěné barabizny, které v centru zakrývaly kulisy. Věděl jsem to! Už jen čarodějnice a trolly jsem chtěl

zahlédnout oknem, ale nikdo tam nebyl, jen nějaký mlhavý obrys, který mi nedal jasnou představu o tom, zda vidím člověka nebo nestvůru. Můj průvodce se nepřestal smát, smál se lidem, které viděl, letmo se podíval i na mě a smál se, smál se i sám sobě a domům a kanálům a vodě a holubům a kostelům a památkám a parkům a plotům a člunům a výlohám a kurvám a jejich pasákům, všem se smál, takže jsem se brzy přistihl, že se taky směju. Bylo to zábavné.

Ta část města, kudy jsme tehdy běželi, se mi líbila mnohem víc. Nebyla vyumělkovaná a falešná, ta opravdovost všeho byla zjevná a cítil jsem se autentičtěji. Všechno nebylo načančané a přizpůsobeno turistům, bylo to místo, kde lidé skutečně žili a jenom nepředstírali, že tady žijí, dokud je někdo pozoruje. Přesně takové věci jsem očekával od cestování, které by mi trochu změnilo pohled na svět a poučily by mě. To bylo muzeum, které jsem chtěl vždycky vidět, ale do té doby nikde nebyl bláznivý černoš, který by mi byl průvodcem.

Oba jsme se unavili a běh se začal zpomalovat, aspoň tak mi to připadalo, a když jsme už byli hluboko v neznámé čtvrti, následoval ještě cílový sprint. Ze všech sil, z posledních sil, jsme vylezli po schodech, skoro jsme vyrazili dveře, a bez zazvonění jsme běželi přízemím ještě po jedněch starých, rozvrzaných schodech do prvního, druhého, třetího, čtvrtého, pátého, nebo do čtvrtého patra, už nevím přesně. Tam ke dveřím, kde jsme se konečně zastavili a kde si mě opět v blikavém světle zářivky, kolem níž poletovali komáři, ještě jednou přeměřil od hlavy k patě.

Opravdu jsi to ty, můj bože, opravdu jsi to ty!

Nic jsem neřekl.

Zaklepal na dveře a za nimi se ozvaly těžké kroky. Otevřely se, ale jen trochu, a ven vykoukl pár přesně takových černo-bílých očí, jaké měl stařec vedle mě. Dveře se zase zavřely a uslyšel jsem šramocení řetízku. Během otevírání se ven valila lavina nějakého podivného jazyka, myslel jsem si, že to byly nadávky. Došel jsem k závěru, že manželka nemá radost ze svého potrhleho muže, který ji pravděpodobně každý den přivede nějakého cizince a říká jí, že je to mesiáš.

Chamko, uklidnil ji. Rukou jí ukázal na mě a její rozzuřené oči se hodně pomalu přesunuly k mému obličejí. Potom se rozšířily, z plic jí unikl sten překvapení a zkameněla. Podíval jsem se na černoša, ten se zase zasmál na celé kolo a ze srdce se smál reakci své ženy. Teprve pak se ke mně rameny otočil a nabídl mi ruku.

Desmond.

Já jsem se také představil, ale dal mi špinavý prst na pusku a řekl, že se jmenuji Mesiáš a na své jméno ať prostě zapomenu. Nezapomněl jsem, akorát jsem ho už nezmiňoval. Nechtěl jsem se olíznout, nicméně jsem se olízl a zašklebil jsem se nad nepříjemnou chutí.

Chamka na mě stále zírala a do očí jí vyhrkly slzy.

Cítil jsem se, no, co já vím, jak jsem se cítil, zajímavě, mimo, šíleně. Baval jsem se, o nějakém nebezpečí nebylo ani vidu, ani slechu.

Zase ten neznámý jazyk, připadalo mi, že ji pokáral, poodešla ode dveří a my jsme vešli dovnitř.

Noční hlídka, rudovláska, kurva a pasák. Park, coffee shopy, kulisy. Opilé čarodějnice a trollové. Nevěřte mi, jelikož lžu i sám sobě.

Ale opravdu se to stalo.

Vešel jsem do hezkého bytu, přece jen nebyl Desmond bezdomovec, i když tak smrděl a vypadal. Chamka byla spořádaná, postarší, černá, plnoštíhlá hospodyně. Oba byli milí a byt byl také pěkný. Ne příliš tmavý ne příliš světlý, na podlaze byl měkký koberec okrové barvy a já jsem se zul z obavy, abych ho neušpinil.

Zvedl jsem oči a upřel jsem pohled na Noční hlídku. Tu nenamaloval Rembrandt, v dolním pravém rohu bylo trochu nezřetelně napsáno Desmond, i když podoba s obrazem byla zřejmá. Pak se mi zatočila hlava a najednou mi to došlo. Na originálu je nespočet tváří a taky na tom jejich jich bylo nepočítaně. Jenže Rembrandt namaloval různé tváře - od toho, který prováděl, jsem taky slyšel, že šlechtici tehdy platili, aby namaloval je. No, já jsem Desmondovi nic nezaplatil, a přesto všechny tváře na té jeho Noční hlídce byly jedna jako druhá, všechny stejné a všechny bez výjimky moje. Můj obličej jeden vedle druhého, ten s kloboukem a mečem, ten vzadu, ten z profilu, jiný zakrytý. Moje tvář. O tom nebylo pochyb. Podíval jsem se na ně a Desmond se smál, Chamka dosud stále bez hnutí a ani oči se jí nepohnuly.

Nechápal jsem to a ani dnes tomu popravdě nerozumím.

Desmond promluvil.

„Celý život se mi o tobě zdá Mesiáši a věděl jsem, že mě jednou navštívíš.“

Chamka se na mě upřeně dívala a nervózně se usmála. Později, když jsme byli sami a ona mi uvařila kávu, mi řekla, že si vždycky myslela, že Desmond je blázen, ale zamilovala se do něj a láska je slepá, mimoto byl zámožný a mohl navždy živit ji i jejich děti.

Byl jsem tehdy také přesvědčený, že má Desmond v hlavě mišmaš jako jahodový sorbet, ale nemohl jsem ten svůj obličej popřít. Všude byl a Chamka mi ukázala ještě bezpočet skic, kreseb, karikatur, které uchovával v deskách, na všech byl můj obličej, někde ozářen svatozáří, pak se smál, jinde se mračil, každý můj rys namalován s chirurgickou přesností a bylo nemožné, ještě stále je, že by to byl někdo jiný. Byl jsem to já, a pokud mu můžeme věřit, snil o mně už od kolébky.

Nevěděl jsem, co si mám myslet, tak jsem si nemyslel nic.

Desmond kývnul na Chamku, otočil se a odešel z bytu. Zůstali jsme sami. Uvařila mi kávu a ukázala mi desky s mými tvářemi.

Seděli jsme u stolu. Zeptal jsem se jí:

„A co teď?“

Pokrčila rameny, ale nebyla upřímná, jak jsem se dozvěděl o něco později. Věděla, co bude následovat a už tehdy jsem to tušil, protože se podívala na hodiny a mnula si ruce.

„Jsi ženatý?“ zeptala se a já jsem se musel zasmát. Já ženatý, vtip století. Zavrtěl jsem hlavou. Ženy mám rád, ale ne tolik, abych se s některou oženil, vždyť nejsem přece pes, abych se nechal přivázat na vodítko, a nejsem ani tak monotónní, abych spal už napořád jen s tou jednou.

„Děti máš?“ zeptala se mě a zase jsem se musel zasmát. Zavrtěl jsem hlavou.

„Dobře,“ přikývla „a jsi zamilovaný?“

Suverénně jsem odpověděl. „Neustále.“

Pozvedla obočí. Vysvětlil jsem jí to.

„Do sebe, do vzduchu, který vdechuji, do stromů, které mě obklopují a do louží po dešti. Do duhy a slunečních paprsků, do ranních novin, do kávy, do karetních her, do všech lidí na světě. Zamilovaný jsem do samotné lásky.“

Přikývla a přišlo mi, že mi rozumí. Líbilo se mi to a byl jsem uvolněný. Dopil jsem kávu.

Nejdřív jsem si vzpomněl na Angličanku a uvědomil jsem si, že jsme se ani nepředstavili, což bylo zvláštní. Opravdu byla sympatická a trochu mě mrzelo, že jsem nedovolil, aby se mezi námi něco stalo. Fakt se mi moc líbila, co jsem to za blázna, že jsem odešel, určitě jsme si to mohli...

Pak jsem si vzpomněl na tu děvku, na pasáka jsem ani nepomyslel. Byla bílá jako mléko, jako jogurt, některým to přijde nechutný, mě to ale vzrušuje. Postavil se mi, jen tak před Chamkou, přisunul jsem se víc ke stolu, aby to neviděla. Byla bílá, stála tam v

červeném krajkovém spodním prádle a dívala se na mě smutně a přitom žádostivě, tak krásná tvář, byla tak proklatě sexy...

Zadíval jsem se na Chamku. Před dvaceti lety musela být skutečná krasavice, i tehdy to bylo patrné, velmi dobře jsem viděl rysy její někdejší tváře, kterou nekazily ani nánosy tuku současnosti. Hezká byla, o tom žádná. V tu chvíli jsem si uvědomil, že tady něco nesedí, i když Chamka byla milá, ale rozhodně nebyla žádná krasavice – a nejspíš ani nikdy nebyla, ale dobře si vzpomínám, že jsem přemýšlel přesně o tom a postavil se mi, až to bylo trochu bolestivé a byl jsem nadržovaný, bylo mi horko a díval jsem se Chamce do očí, pak jsem sklouzl pohledem níž a zastavil se na jejím bujném poprsí. Ještě jsem jí pohlédl letmo do obličeje a všiml jsem si, že se mi směje, ale v tu chvíli jsem byl už někde jinde a ani jsem o tom nepřemýšlel. Její křivky mě přitahovaly a stěží jsem přemáhal svoji ruku, aby se pod stolem nedostala mezi její stehna.

Dnes už vím, co se stalo, ale v tu chvíli to bylo vážně divné a pralo se to ve mně, nadržovaný ďábel a racionální, zdrženlivý anděl. I když anděl se stále stával podřadným, bezvýznamným, slabým a křehkým, ďábel naopak rostl a rostl a kdo ví, jestli bych prostě neskočil na Chamku, kdyby mě na okamžik z toho chlípného transu neprobral zvonek. Chamka vyskočila a tleskla rukama, viditelně spokojená, já jsem naopak zíral jak tele na její poskakující prsa a zadek, když vystartovala ke dveřím. Opřel jsem se a bolestivá erekce mě zase zkroutila.

Z chodby se ozýval přiškrcený šepot, více hlasů, slyšel jsem Desmonda a Chamku a taky nějaký zvonivý smích, téměř dětský, a zase jsem si vzpomněl na Chamku a Angličanku a bílou kurvu a bezděky jsem se dlaní hladil v rozkroku.

Samozřejmě jste už pochopili, že mě Chamka omámila nějakou drogou, takže si nebudete myslet, že jsem nějaký zvrhlík, v přičetném stavu bych nic takového neudělal.

Desmond vstoupil a v tom okamžiku mi poprvé přišel jako černý lucifer.

Koukal se na mě a smál se mi, já jsem pod vlivem čar na něj zíral, byl jsem rozzuřený, ale jedině proto, že jsem neměl na čem ukojit svůj téměř neomezený chtíč.

„Mesiáš, žádám tě o laskavost.“

Dobře, v pořádku, je mi to jedno, chcíplej je kvůli tobě, v podstatě. Přesně to jsem si myslel.

„Mám tři dcery.“

Nastoupily husím pochodem, Chamka tu už nebyla, stejně už jsem na ni zapomněl, teď jsem hladově zíral na křivky Desmondových dcer.

„Betty je dvacet.“

Betty byla černá antilopa, ebenová princezna, už jen při pohledu na ni se mě zmocňoval orgasmus.

„Mary je osmnáct.“

Právě plnoleté děvče, s plnými prsy a dlouhýma, dlouhatánskýma nohama.

„Jenny je šestnáct.“

Tady jsem málem omdlel, Jenny měla tvář černého anděla, nebo, jestli chcete d'ábla, kvůli které by každý papež zrušil celibát. Ani jsem si nevšiml jejího těla, protože její oči mě vtáhly do hlubin moře, moře rozkoší a erotiky, požiteků a nespoutaných orgasmů.

Všechny tři stály přede mnou, všechny stejně vysoké, štíhlé, ohebné, pružné, útlé, černé, s plnými nadry, šťavnatými prdelkami, pevnými stehny, oblečené do stejných černých přiléhavých tunik, jinak bosé a pod tunikami, jak jsem tušil, nahé. Smály se mi a řady bílých zubů mě přiváděly k šílenosti, vstal jsem propoceny a zasněně jsem se k nim blížil. Desmond splynul s tmou a zmizel, zůstali jsme sami. Čtyři. Já, Betty, Mary, Jenny a všichni jsme přesně věděli, co se teď stane, nemohli jsme se už dočkat, stěží jsme se drželi a se smíchem mě ty tři krásky, černé gazely, utkané z temnoty vesmíru, vedly za ruku a já jsem je následoval. Otevřely dveře, vešli jsme do místnosti. Do prázdné místnosti, aspoň já jsem tam tehdy nic neviděl, jen uprostřed stála obrovská postel, tak velká, že jsme se bez problémů na ni všichni pohodlně vešli, každý do svého rohu. Stěží jsem se ovládal, abych na ně neskočil a nedělal s nimi, na co jsem měl chuť, ale čekal jsem, čekal na to, co mají v úmyslu dělat.

Angličanka a bílá kurva zmizely z mých vzpomínek a až do dneška jsem si na ně už nevzpomněl. Noční hlídka mi byla ukradená, byl mi fuk celý zatracený svět, když mi v žilách pulzoval koncentrovaný chtíč, na nic jiného jsem nemyslel, nic jiného jsem neviděl, nevnímal, neslyšel, necítil jinou vůni, než jen ta tři černá těla přede mnou.

Tuniky spadly.

AIDS, syfilis, kapavka, chlamydie, plno nějakých útržků a nechutných obrázků se mi na okamžik mihlo před očima. Jen na malý okamžik.

Spojení spermie a vajíčka, dvojčata, trojčata, štěpení genů, těhotenství, porod, děti. Další krátký, krátký okamžik.

A už byly pryč. Pochybnosti se vypařily a já jsem se na ně vrhl.

Bradavka vedle bradavky, pečlivě sestřižení bobříci, naolejovaná stehna, zkoumající prsty, zvědavé jazyky, slina, prdelky jako šťavnatá jablíčka, všechny tělní tekutiny, jako kapka mléka v hlubinách moře, jako sněžná sova uprostřed vran, jako sněhová vločka v bouřkovém mraku, jako ledová kometa v černé díře. A jaké to byly černé díry.



Bum. Střík.

Bum. Střík.

Bum.

Střík.

Moc dobře jsme začali. Tři černé bývalé panny byly teď připravené na všechny perverznosti, které byla schopna vyprodukovat moje omámená mysl, a řeknu vám, měl sem jich tenkrát na mysli fakt hodně.

Trochu se stydím o tom psát, takže vás ušetřím podrobností.

Každý další pohlavní styk, který zažiju do konce svého života, bude pouze bledým stínem toho večera.

V každé ženě hledám jejich oči. Můj nos je vždy na pozoru, plný naděje, že ještě někdy zachytí jejich vůni. Prahnu po nich.

Od toho večera mi každý polibek naplní ústa popelem, rty mi připadají jako břitvy, které mě zraňují, až mi teče krev, krev jejich vzpomínek.

Tak to chodí, když uzavřeš smlouvu s ďáblem.

Probudil jsem se v prázdné posteli.

Desmond seděl na židli a z očí mu šlehaly plameny.

Promluvil.

„Mesiáši, konečně jsem tě chytil do pasti. Z tvého semena se z pekelných děloh zrodí mor. Tvé sémě zplodí válku. Oplodnil jsi Legii.“

A zmizel.

Na následující dny si dobře nepamatuju. Všechno bylo v mlze, pusté, chmurné, skličující, depresivní, smysly a myšlenky zahalil hustý opar. Nejspíš jsem se jako stín, duch, potácel po okolí a ani sám sebe jsem si moc dobře neuvědomoval.

Ve městě drog se do mě nikdo nenavážel.

Chtěl jsem se zabít, ani nevím, proč jsem se nezabil. Jel jsem domů.

Je pro mě těžké o tom mluvit, protože vzpomínám a se vzpomínkami přijde smutek. Cítím se jak kolovrátek, kterému vzali přízi, nebo jako slunce bez hřejivé energie. Docela mrzuté.

No, v podstatě to, co jsem vám chtěl vyprávět už od samého začátku a co jsem pořádně zašmodrchal, je, že jsem vloni v létě, řekněme před sedmi nebo osmi měsíci, přefíkl tři Satanovy dcery. Nechci se vás ptát, jestli mi třeba náhodou věříte, protože jsem si jistý, že ani náhodou. Přece nejste naivní ani důvěřiví. Správně.

Jenom mě zajímá, co udělá, až zjistí, že nejsem Mesiáš.

## 4.2 Vrabci

Náš dům je světlý. První patro, kde je kuchyň, jídelna a obývací, má na jižní straně prosklenou stěnu. Z té prosklené stěny vedou skleněné dveře na balkón, kde ráno piju kávu, kouřím cigarety a civím do mlhy. Jsem na poslední výspě lidstva, na konci světa, nad převisem, kde se oceán vlévá do vesmíru.

Když se mlha rozplyne, jsem vzhůru a okraj světa v denním světle splývá s obzorem. Pole jsou špinavě zelená, kopce jsou modré. Tmavomodré. Nic se nezměnilo. Pásky usedlostí, silnice, škola a kostel. Zvuk přichází se světlem. Rachot strojů, rytmus ptáků, bučení krav a štěkot na pošťáka na motorce. „Brej den, no konečně, sakra!“ Soused, který teď prodává lidem všechno možný. Měl jsem ho radši, když dělal náhrobky, jenže lidé teď tak málo umírají, takže se to už nevyplatí.

Ponořím se do knihy a pohltí mě halucinace. Straka. Děti na kolech se mihnou kolem, z jejich slov zachytím jakýsi náznak, ale ne smysl. Jsem v sedmnáctém století. Nákladník pípá při couvání. Jsem v Americe. Jsem žena. Jsem zlý člověk. Chytí mě. Symboly mnou proudí. Na koleno mi přiletí moucha, trhnu sebou. Odletí. Cítím závorky a kurzívu, odsazení odstavců. Popadne mě sluneční metafora, vhléd do emočního života cizince. Po mozku se mi rozlije barva. Obloučky inkoustu mi našeptávají. V kapse zavibruje telefon. DNA je kód pro biologický superprocesor. Lidé jsou zvířata, každý příběh je bajka. Oslovují mě lidé, které znám i neznám. Nikotin, kofein. Mám hlad.

Skrývám svoje tělo. Na záchodě hraju Tetris. Nemám dost životů, tak zírám na dlaždičky. Vzplane ve mně pocit, že lidi, které mám rád, bych měl k sobě těsně připoutat a neměl bych je ani na okamžik pustit, protože v tom odloučení se změníme tak, že už bych je nepoznal. Postrádal bych sebe i je. Postrádal bych to, jací jsme byli a nikdy bych jim to nedokázal říct tak, aby to nejen pochopili, ale aby to cítili přesně tak, jak to teď cítím já. Pevně doufám, že to jednou pocítí. Nic není horšího, než že už nebudou. Že bych je musel připoutat k sobě a umřít spolu s nimi. Že bych musel všechno udělat jinak. Kohoutek od bidetu vypadá jako ochablý pindík. Cvičím na půdě, protože se pak cítím líp.

Teď jsem agresivní. Teď bych někomu dal přes držku. Teda někomu, kdo by si to zasloužil. Štve mě, že neznám nikoho, kdo by si to zasloužil. Šmejdi, o kterých jsou plny noviny, se nepočítají, ty neznám. Nevím, čím vším prošli a co tomu předcházelo, že se z normálních lidí stali šmejdi. Možná, že jenom zkrátka našťvali ještě větší šmejdy anebo věrně zahráli úlohu, kterou jim určili jiní, možná jejich rodiče nebo partneři či děti anebo si ji za mlada vybrali sami. A kdyby věděli, kam to vede, tak by udělali všechno jinak. Určitě

by všechno udělali jinak. Nikdo tu není, komu bych mohl dát spravedlivě a poctivě přes hubu. Snad kromě někoho, kdo se topí, kdo se ve smrtelném strachu zoufale chytá všeho kolem sebe a určitě mě stáhne s sebou dolů na dno, pokud bych ho okamžitě tvrdě neudeřil až by omdlel a pustil by se, abych ho mohl v klidu zachránit. Na pobřeží se seběhnou lidé a on se probere z bezvědomí, vykašle vodu z plic, promne si bradu a překvapeně se na mě podívá. A já fotografům vystavím svoje mokré, slané bicepsy.

Z přízemí se ozve hlasitá rána. Jsem doma sám. Nikdo by tu neměl být. Někdo mi vykrádá barák. Zabiju ho.

Když беру schody po dvou, odvaha, která mě naplnila při představách o tom, jaký by to bylo, kdybych byl superhrdina, kdybych veřejně prospěšným činem aspoň na chvíli popřel, že jím nejsem, docela rychle ustupuje strachu – a co když má nůž? jsem připraven umřít, pro co vlastně? pro pár keramických prasátek s drobnými, pro pár plněných paprik z ledničky, basu piva, pračku, televizi? věci jsou mi ukradený, jde o princip, ale jsem opravdu připraven umřít pro princip? jaký princip? žádný nezvaný host nesmí do mého domu? každé zvíře si brání svoje teritorium, ale jsem fakt připraven umřít jenom proto, aby mi nikdo nemohl vyčítat, že nejsem správný opičák? –, po schodišti jsem seběhl s takovou vervou, že už se nemůžu zastavit, tak jako tak jsem stejně vetřelce varoval svým dupáním. Abych mu neprozradil svoje náhlé zbabělé pochybnosti, nezbyvá mi nic jiného, než abych při skoku ze schodů na podlahu ještě strašlivě zařval jméno prvního indiánského náčelníka, který mě napadne.

„Hiawatha!“

Teď jsem se tak zesměšnil, že ho vážně musím zabít. Dívám se divoce kolem sebe a funím. Nikdo tu není. Po domě se pohybuji prudkými, trhavými pohyby japonského nindži a každý pohyb doprovázím fouknutím přes jazyk, přilepený k hornímu patru. To znázorňuje rychlost pohybů. Tak jako u Xeny.

Ale fakt tu nikdo není. Když zkontroluji všechny místnosti, prozkoumám vzduch za všemi dveřmi a pohled pozorně obrátím i ke stropu – ve filmech o upírech se nikdo nekoukne nahoru - pak se s úlevou odeberu na balkón, abych se cigaretou odreagoval z adrenalinového šoku.

Ještě než si zapálím, zastavím se. Na druhém konci balkónu leží drobná, načechraná hromádka. Opatrně se k ní přiblížím. Takový divný pocit – ptáci celý den cvrlikají a létají v prostoru mého zorného pole, sotva si jich všimnu, splývají s tím, co je mimo mě, ten vrabec na podlaze balkónu mi připomíná zrnko máku nebo kousek špenátu v zubech. Jenom proto, že není tam, kde by měl být, pocítím k hromádce teplého peří silný, fyzický

odpor. Narazil do skla. To je ta rána, která mě vyděsila. Doufám, že není mrtvý, jinak bych se ho musel dotýkat.

Pohnu nohou dopředu, abych do něj trochu š'ouchnul, když sebou najednou š'ukne a já nadskočím. Vyskočí na nohy, několikrát otočí hlavou, zamává křídly, podívá se na mě a frnkne do vzduchu. Oddechnu si. Zapálím si cigaretu, civím na ostatní ptáky a zkouším si je představit jako něco divného a podivuhodného, ale nejde mi to. Jsou to jenom ptáci. Pak celý den sedím u počítače a hejtuju lidi na internetu.

Navečer, když přijde táta s mámou z práce, pijeme na balkóně kafe. Máma si čte na čtečce, táta pečuje o svoje chilli, já jsem na telefonu. Oni chodí do práce, ale já ne. Mámě to je jedno, dokud nepomýšlím na to, že bych odešel z domu. Táta na mě od té doby, co jsem dokončil studium, kouká jako na hromadu kompostu, na který vyhazuje ještě dobré jídlo. Jsem vděčný za celosvětovou hospodářskou krizi a za špatnou politiku vůči mladým, protože mám aspoň výmluvu.

„Ve Španělsku je třicet procent mladých nezaměstnaných,“ řeknu.

„Děs,“ na to máma.

„V Řecku je jich padesát.“

„Jeje.“

„Oni aspoň dělají načerno,“ a táta ještě dodá „nebo vyrazí do Německa.“

Máma na něj vrhne zlý pohled.

„No jasně,“ odpovím.

Nadechne se, když v tom zazní další rána. Všichni se otočíme.

„Co to,“ řekne máma.

„Předtím už tu jeden byl,“ dodám.

Táta rázně vykročí směrem k bezvládnému vrabci, vezme ho a vyhodí ho z balkónu ven. Rozhodně, bez přemýšlení – člověk s prací.

„No a kdo ho odklidí z dvorku?“ na to máma.

„Koukni,“ řekne táta.

Sousedovic kočka vyleze zpoza živého plotu, v mžiku přeběhne přes dvorek a do tlamy si vezme mrtvolku vrabce. Odnáší si ho se vztyčenou hlavou a několikrát málem klopýtne o křídlo, které courá po zemi. S mámou se na sebe podíváme, jsme zděšení. Táta se zachechtá.

Ozve se další rána.

„No,“ řekne máma.

„A do prdele,“ na to táta.

Ted' už trochu váhá. Rozhlíží se kolem, jako by pojal podezření, že vrabce někdo hází do našich oken. Dřepne si na bobek a zkoumá hromádku peří, když v tom zase rána. Máma slabě vykřikne.

„A sakra,“ řekne táta.

Ted' už na podlaze leží dva, a když se podívám k nebi, vidím třetího, který tiskne křídla k tělíčku a závratnou rychlostí letí proti nám jako kamikaze.

„Pozor,“ řeknu těsně předtím, než to třískne.

Máma vstane, položí čtečku na stůl a dá si ruce v bok.

„Co si...? Co si to dal na okna?“ ptá se mě táta, aby mě z toho aspoň mohl obvinít. Obrátím oči v sloup a on pokrčí rameny a obrátí se zády.

Řach, řach. A hned zase řach.

Jeden mu skoro vletí do hlavy, ale on se rychle sehne. Podívá se na mě s tak hloupým výrazem ve tváři, že sotva zadržím smích. Máma uklízí věci ze stolu.

„Co na mě čumíš, jdi zatáhnout závěsy!“

Nic nepomáhá. Zatímco s mámou zatahujeme závěsy, táta skáče po balkónu, máchá rukama a hlasitě nadává. Jedna rána za druhou. Vrabci se hromadí. Máma přerývaně dýchá.

„Heleno!“

„Co?“

„Přines ten červený ubrus!“

„Ten je v prádle!“

Kouknu se na ni.

„Co?“

„Sakra, Heleno!“

Táta vylítne z balkónu a utíká do koupelny. Když se vrátí, drží v rukou ubrus. Za sebou táhne po zemi hada spodního prádla. Nárazy do oken jsou tak časté, že skoro nic neslyším. Jdu za ním ven.

Když se koukám na to, jak se brodí peřím, udělá se mi špatně. Hrozí ubrusem a křičí. Nic nepomáhá. Na zemi leží stovky vrabců, okna jsou úplně zašpiněná od mastných otisků křídel a oni pořád přilétají, pořád narážejí, pořád nesmyslně drtí svoje křehké, duté kosti o neviditelnou hranici. Máma zavře dveře a dá si dlaň přes ústa.

Náhle se setmí, jako by slunce překryl bouřkový mrak. Oba se koukneme nahoru.

„Mladej, zalez dovnitř!“

Taky u sousedů křičí.

„Ty pojď taky!“ na něj křiknu.

Koukne se na mě a ještě jednou rezignovaně zamává ubrusem, než ho přehodí přes zábradlí.

„Co má tohle být?“ zeptá se nás máma, když jsme v bezpečí. Údery neslábnu, mluvíme nahlas.

„Nemám ponětí. Invaze.“ na to táta.

„Klimatické změny,“ řeknu.

„Vydrží to okna?“ zeptá se máma.

„Zatracení vrabci,“ řekne táta.

„Hitchcock,“ řeknu.

„Vydrží to?“

„Vydrží, jasně že vydrží. Jsou všechna zavřená?“ zeptá se táta.

Rozeběhneme se po domě to zkontrolovat. Já jdu na půdu. Zavřu dokořán otevřené okno a zatáhnu žaluzie. Nastane tma. Cítím, že nejsem sám a naskočí mi husí kůže. Někde ve tmě lehounce zašumí křídla.

Ztuhle a pomaloučku se proboujím k vypínači – každou chvíli očekávám chaos peří ve tmě - rozsvítím. Vrabec tiše sedí na trámě a pozoruje mě.

„Je to jen hloupost. Jen takový hloupý pocit, který by mohl vyplašit leda ženskou,“ řeknu.

„Jestli se vám něco nezdá, dejte na to,“ odvětlí.

„Ne. Nejsem pověřčivý. Zvláštní prozíratelnost bdí i nad tvým pádem. Bude-li to teď, nebude to jindy, nebude-li to jindy, bude to teď, ale přijde to tak jako tak. Být připraven, toť vše. Jestli nevíme, co nás čeká, co na tom záleží, kdy se to stane? Nechme toho!“ já na to.

Vrabec přešlápne.

Zítřka, až odejdete do práce, rozbijte všechna okna.

### **4.3 Pod tlakem konce**

Plachta na člunu zakrývá oblohu, ale já mám pocit, že ji vidím. Že cítím nad sebou její šíři. Je tohle svoboda, brácho? Je tohle to, co se ti lesklo v očích?

Moje svaly ochably. Třesu se. Hustá tekutina mi přilepila vlasy k zemi a výkřiky nenávisti se blíží. Vztek mě opustil, ani strach už nemám. Mým tělem spolu se šokem proudí už jen nejasný smutek. Teď jsem sám. Už nemůžu nikam utéct. Zaslýchnu pod sebou jemné šumění vody, ale vím, že je to jen moje představa. Mohl bych vnímat tolik

věcí, ale nechci. Soustředím se na nebe, které nevidím. Nikdy ho už nevidím. Vím, že je čisté. Není na něm ani jeden mráček, který by mě skryl před paprsky oslepujícího slunce. Všude je světlo a stíny jsou tak nepatrné. Jak se skrýt před takovým přívalem světla?

□

Zbožňuju davy. Neustálý pohyb lidského těla a tok řeči vytvoří zvuk, který nikde jinde neuslyšíš. V kostech ho cítím jako tíhu, která mě stahuje dolů a svírá mě do těsného objetí staršího bratra. On jde pár kroků přede mnou. Zírám přímo na jeho záda. Jeho chůze je rozhodná a pokouším se napodobit jeho držení těla. Těžký batoh mi sám narovná záda.

Blížíme se ke zdroji všeho toho nadšení. Odlesky odpoledního slunce hrají své nevinné hry ve výlohách okolních obchodů, na brýlích diváků a na černém asfaltu. Údery bot běžců se rozléhají podél nepřetržitých řad cihlových domů. Mírný, vlahý vítr se mi vine pod nohama. Po zádech mi projede mráz pokaždé, když někdo proběhne cílovou páskou. Je těžké se ubránit obdivu, když sleduješ útlá těla běžců na dlouhou trať. Jejich svaly jsou upnuté ke kostem jako mladá kůra statných stromů. Je obtížné skrýt míru respektu a vyhnout se srovnání s podsaditou postavou mého bratra. Všichni nosí břemeno smyslu. Co tu dělám?

Je tu tolik lidí. Natahují krky, aby lépe viděli každého, kdo se blíží k cíli. Jak se cítí takhle těsně před koncem, po dlouhých hodinách zápasu se svojí duší a tělem, vytrvalého sahání po tom, co je pořád na dosah – ale za cenu, kterou jsou ochotni zaplatit jen někteří. Ostatní se raději dívají. Zaujmu místo diváků a pak zírají na trpící těla, aby jim ukradli špetku radosti a nechali si ji pro sebe. Tleskají jim za jejich vytrvalost, jako by mohlo samotné sledování něco změnit.

Jsou lidé, kteří každý den posouvají hranice možného a je ještě více těch, kteří denně zapínají své televize, obrazovky počítačů a oddávají se úspěchům druhých. Slabí, unavení lidé pořád číhají na něco, co by jim naplnilo srdce pýchou. Říkají: tenhle člověk pochází z mého kmene a mám právo na podíl z jeho vítězství. Tleskají svým astronautům, sportovcům, lídrům a přisvojují si část jejich úsilí. Ale nikdy nepomyslí na to, že by to mělo platit i obráceně, že si zaslouží nejen podíl z vítězství, ale i z proher.

Dá mi hodně práce se přesvědčit, že to všechno má nějaký smysl, ale vím, že pro mého bratra to smysl má. Tak snadno ho rozčílí každá malichernost a od chvíle, kdy se vrátil, je k nepoznání. Zpočátku se mi jeho proměna líbila, ale když se mi stala trochu nepříjemnou – tak nějak se odcizil – svěřil se mi se svými plány a byl jsem tak rád, že mi

konečně důvěřuje, takže jsem nezapochoyboval o tom, co plánuje. Nechápejte to špatně – já vím, co je a co není správné. To jsem věděl vždycky. A přesto drobné skutečnosti mého života vždycky byly v tak ostrém kontrastu s mým pocitem, na jaký život mám právo.

Na tomto světě se děje tolik věcí. Tolik dobrého a tolik zlého, když si představím svůj příběh, vždycky spatřím tu díru. Tu zející propast mezi představou o mém životě a o tom, jaký je ve skutečnosti. Nakonec se ta přetvářka stane příliš těžkou. Ty ubohé životy, které žijeme. Všechny bez následků, plné nudy a bez příslibu světla na konci. Jsme, jací jsme, a to nelze změnit. Nemůžu předstírat, že jsem někdo jiný.

On to vnímal taky tak. Proto jsme se museli stát tím, kým jsme chtěli být. Jenže na takovou věc není v našich životech dost místa. Nemůžeš se jen tak rozhodnout, že se staneš někým jiným. Musíš do toho jít. Musíš se postavit na start, zaujmout pozici, počkat na výstřel a doběhnout do cíle. Všem je to jasné. Všichni chápeme, že to takhle je. Tedy, můžete mě za to soudit? Copak si nejsme všichni v tomto ohledu rovni?

Když se tě zmocní zlo proměny, tvůj pohled se úplně zúží. Já ve skutečnosti nevidím ty, co stojí kolem mě. Holky v růžových tepláčkách s kudrnatými vlasy staženými do culíku. Malý kluk lokty odstrkuje stehna dospělých, kteří se shlukli kolem něho. Chtěl by jen vidět. Nikdo mu v tu chvíli nevěnuje pozornost. Všichni hledí na běžce. Pískají, tleskají a fandí. Vzduch je plný vášně. Touhy po těch posledních pár metrech, které tě dělí od naplnění. Dav se pohybuje v rytmu, kterému nikdo nerozumí. Já ho ale cítím zcela jasně. Jejich těla nejsou jejich těly. Rozpouštějí se a metabolizují a mění svůj tvar, zaujímají tytéž prostory. Někde napravo někdo troubí. Slunce mě pálí na kůži. Tíha mě stahuje dolů.

Chcete mluvit o politice? Můj bratr je posedlý demonstracemi moci. Zapomněli jste na tragédii v Beslanu? Jak Rusové obětovali školu s malými dětmi, aby poslali nepříteli vzkaz, že nikdy nedojde k žádnému ústupku. Vždycky se rozzuřil, když o tom mluvil. Říkal, že Rusy opovrhuje, i když jsem v jeho slovech vždycky cítil i trochu respektu. Skoro jim záviděl tu jejich bezohlednost, jejich odhodlání. Jak vehnali strach do morku kostí „našich“ lidí. Já sám jsem nikdy neměl národ, o kterém bych mohl říci, že je můj. Vousatí velitelé z Čečny – naší vlasti, jak vždycky říkali – mi byli taky ukradení jako jakýkoliv prezident jakékoliv země na tomto světě. Nikdy jsem to neřekl nahlas, ale vždycky jsem cítil náklonnost k Obamovi. Myslel jsem si, že ztělesňuje naději, kterou jsem nikdy nenašel u své rodiny. Naděje byla to, co mě moc zajímalo. Můj bratr na něj celé dny házel jen špínu. Zaprodanec, vrahoun obklopený tupci, zrádce lidstva. Ať už to znamenalo cokoliv. Zbabělec. To se stalo nejhorší urážkou, kterou můj bratr mohl vyslovit. Schovává se za



odvážnými muži, ten zbabělec, řekl, když jsme slyšeli o Bin Ládínovi. Skrývá se za tupci, rozsévá teror z oblohy, ten zbabělec.

Začal jsem si dávat velký pozor na svoje chování. Ve škole, s přáteli, během dne – moc jsem se snažil, abych vypadal statečně. Svoji odvalu jsem nedával na odív, jak je v Americe zvykem. To se mu taky nelíbilo. Člověk je silný tehdy, když ví, co chce a stanoví si hranice, zaměří se na cíl a splní ho. Takhle začal přemýšlet o životě. Svým způsobem je to všechno směšné, jasně si ho pamatuju jako patnáctiletého, kdy nebyl ani zdaleka takový tvrd'ák. Netuším, co způsobilo tu jeho našťvanost. Možná to byla holka nebo příhoda, o které nikdy nemluvil, krátký okamžik v životě, kdy se cítil bezmocný. Odešel do ciziny – domů, jak jsme říkali, i když jediný domov, který jsem kdy poznal, je právě tady – a když se vrátil, nebyla v našem vztahu už žádná tolerance k slabosti. Cítil jsem jeho pohled, jak si mě měří, hodnotí, posuzuje. Nikdy jsem nepocítil potřebu, abych mu vzdoroval. Mého nového bratra jsem si oblíbil. Líbilo se mi mít někoho silného za vzor. Všechno se zdálo být naprosto v pořádku.

Zastaví se. Já se taky zastavím. Po hrudi mi stéká studený pot. Všichni jsou tak bezstarostní. Tak nepozorní. Otočí se na mě s přísným úsměvem. Aspoň tisíckrát jsme si to prošli. Ví, co musím udělat. Přinutím se k úsměvu – jsem mladý, v Bostonu je jaro, chce se mi smát. Přikývne a odejde pryč. Zůstanu sám. Nikdo se na mne nepodívá. Ti, kteří nezírají na běžce, bloumají pohledy po horizontu. Malý chlapec se přitiskl na železnou zábranu a teď se dívá nahoru na mámu. Skupina mladých se směje vtipu, který jsem nezaslechl. Fotí se telefony. Nastavují se slunci. Přímo tady. V tuto chvíli. Svěším ramena. V tuto chvíli, na toto místo přichází hrůza. Oni o tom nemají ani potuchy.

Uchopím ten pocit moci a nechám ho na sebe působit. Nikdo to neví. Koukají se, ale nevidí. Necítí to, ačkoliv je to tak blízko. Jejich strašná budoucnost je schovaná v mém batohu a v docela obyčejném kusu nádobí. Nevím, kde ho našel, ale je to tak prosté. Když jsem se koukal, jak to vyráběl, divil jsem se, jak je to jednoduché. Jen na okamžik jsem se ptal, jak je možné, že všichni ještě žijeme obyčejné životy, když každý může kdykoliv udělat něco tak jednoduchého, ať pro to má důvod nebo ne. Jak to, že se náš svět ještě nepropadl do pekla? Co ho drží pohromadě? Proč jsme tak mimořádní? Jak to, že je ten jeho hněv tak vzácný?

Vychutnám si tu chvíli. S minulým životem se rozloučím krutým úsměvem. Bojím se, ale to si nepřiznám. Proč zrovna tyhle lidi? Zbabělci. Jsou to jenom lidi. Ráno se probudili a v zrcadle neviděli nic neobvyklého. Neviděli smůlu, která tiše visela někde nad jejich hlavou a čekala, až po nich steče. Možná si někdo z nich všiml něčeho divného,

knedlíku v krku nebo nejasného pocitu, když vyšel z domu a podíval se na oblohu. Ale nemůžou o ničem vědět.

Kouknu se na hodinky a vnímám, jak se ten čas vleče. Přichází. Teď už nemůžu udělat nic, abych to změnil. Musím zapomenout na přítomnost jejich obyčejných těl. Nikdy se nedozvím, co se s nimi stalo. Musím si připomenout, že se o to nesmím starat. Soucit je nepřítel změny a svůj život chci nechat za sebou. Z jejich šatů se stanou pouhé zkroucené nitě látky a z jejich živých těl zbyde jenom mrtvé maso. Nevěnují mi žádnou lásku. Takhle myslet nemůžu. Cíl, který si sami nevybrali, je pouhým prostředkem. A kdo ho vybral mně?

Nějaká holka vykročí směrem ke mně. V ruce drží foťák. Kamarádky za jejími zády zapózovaly a chvílku mi trvá, než mi dojde, co chce. Hledá někoho, kdo je vyfotí. Jsem bledý a dávám si pozor, abych nedal najevo žádné emoce. Na krátký okamžik visí ve vzduchu nepochopení. Už mě skoro prosí o laskavost, když se najednou rozhodne, že asi nejsem ta správná osoba. Obrátí se k někomu, kdo stojí vedle mě, a já zavřu oči. Nikdo nedůvěřuje cizímu člověku. Její hlas je měkký a teskně sladký. Tělo mi pohrozí vzpourou a já mu musím připomenout náš cíl. Jsme před vstupem do života globální kultury. Násilný vstup do příběhu, ve kterém platí jen násilí.

Nemohu uvěřit, jak je to jednoduché. Odpočet byl nastaven už dlouho předtím a moje myšlenky se v hlavě aktivují spolu s bleskem foťáku vedle mě. Mohl bych zůstat tady. Rozpřáhl bych obě ruce a počkal bych, až ďábel uskuteční svůj záměr. Moje záda by byla roztrhána na kusy a poslední věc, kterou bych viděl, by byly tváře znetvořené šokem. Vpád do všednosti. To by byla pravá odvaha, co? Nesmyslná oběť na vrcholu absurdity toho všeho. Netroufnu si to přiznat, ale tady to neskončí. To je jen začátek. Batoh mi sklouzne z ramen skoro sám od sebe.

První krok je nejtěžší. Druhý už je lehčí. To je ono. Můj vlastní maraton. Změna je v cíli. Další krok. Nikdo nic netuší. S každým krokem mažu tváře ze své mysli. Vzdálenost se zvětšuje. Měním se. Nárazová vlna je k mým zádům něžná. Rána je obrovská. Někdo vykřikne.

x

„Hotovo?“ zeptal se mě s nervózním výrazem.

Přikývnu. Vrátili jsme se domů a nikdo dlouho neřekl ani slovo. Rozvalil jsem se na svoji židli a zavřel jsem oči, on si sedl k počítači a divoce klikal myší.

„Voni hovno vědí,“ říká.

„Brzo jim to dojde.“ Musím se snažit, aby se mi nechvěl hlas.

„Jo. To je fakt. Všude je plno kamer. Ve městě se ani nemůžeš vychcat, aby ti nevyfotili ptáka.“

Nasadím očekávaný úsměv. Kouknu na pistole na stole. Všechny jsou nabitě a připravené k akci. Několik nevinných tlakových hrnců leží na zemi. Jsou omotané dráty a line se z nich slabý pach střelného prachu.

„Jak dlouho jim to bude trvat, co myslíš?“ zeptám se.

„Dáme jim čas do večera. Jestli se budeme muset zabarikádovat tady, tak to uděláme. Jinak platí, jak jsme se dohodli.“

„Kampus?“

„Kampus. Jasně, kampus.“

Je neklidný. Napjatě čekám na zvuk sirén. Když nějakou zaslechnu v dálce, ve svalech mi škubne. Pokouším se zůstat v klidu. Všechno to souvisí s tím, co se teď stane. Všechno souvisí s mou změnou. Beze strachu.

„Bráško, seš připravenej?“ zopakuje a prozradí úzkost, která se ho zmocňuje.

„Klídek. Jasně, že jsem. Dáme se do toho, až to propukne.“

Tolik věcí zůstává nevyřčených. Na tolik věcí bych se ho rád zeptal. Teď, když už se to nedá vzít zpátky, bych si ani moc neuškodil, kdybych se ho na něco zeptal, ale radši mlčím.

„Idioti,“ řekne.

„Co?“ zeptám se.

„V knihovně vybuchla bomba.“

„Co?“ zopakuju.

„Šílí. Celé město šílí.“

„To jsme čekali.“

„Už chápeš, jak je ta Amerika ve skutečnosti křehká?“

„Jo,“ řeknu nepřesvědčivě. Ztrácím perspektivu. Najednou jsem jen dítě, strčené s bráchou do klece a čekám na nevyhnutelné. Smrt nechápu tak, jak jsem si myslel, že ji chápu. Ještě před chvílí mi vznešená smrt ve smršti kulek připadala nekonečně přitažlivá. Ale teď jsem tady a všechno se zdá definitivní.

„Víš, co?“ vstanu a zatnu svaly.

Podívá se na mě.

„Sejmem hodně policajtů, než nás dostanou.“

„Takhle se mi líbíš, bráško! Mysli na naše bratry! Mysli na všemohoucího Alláha!“

Musím říct, že mě to jeho nově objevené nadšení pro náboženství úplně nepřesvědčí. Zdá se mi, že je to jen maska, kterou si nasadil na svůj hněv. Já sám nepočítám se žádnou vděčností od náboženských komunit nebo s laskavostí boha, ať už je to kdokoliv – radši chci oslovit milióny dětí z ghetta. Oni budou vědět, koho mají uznávat. Svět to nepochopí, ale oni ano. Oni vědí, jaké je to pustit se do bitvy, která je předem ztracená. Teď žiju v jejich světě.

Čas ale ubíhá tak pomalu. Můžu sledovat projevy různých emocí, které se zmocňují mého bratra. Od přezírání až po zoufalství, od hrdosti až k zahanbení. Počítač vypne a hned ho zase zapne. Když si všimne, že se na něj dívám, snaží se působit uvolněně, i když trhlíny jsou zřejmé.

„Řekni mi,“ začnu a odmlčím se.

Vezme ze stolu pistoli a zkontroluje hlaveň.

„Co?“

Čelo se mu orosí potem. Přistoupí k oknu a strčí prst mezi žaluzie. Venku se nic neděje.

„Opravdu věříš?“

„Cože?“

Kouknu se na svoje boty.

„Co? Věřím v co?“ zopakuje.

„V to všechno...to s tím Alláhem.“

Ztuhne. Jeho silueta se zvětší. Chřípí se mu chvěje.

„O čem to mluvíš, bráško? Co myslíš, to s tím – Alláhem?“

„Jen se ptám. Myslíš si, že ho to fakt zajímá, co děláme?“

Vidím, jak mu naběhnou žíly na krku, a připravím se na výbuch. Bez obav. Do příštího východu slunce budu tak jako tak mrtvý, nebudu se teď bát. Vidím, jak mu to v hlavě šrotuje. Pak mě překvapí, sedne si na židli vedle mně a podívá se mi do očí.

„Víš co, Džo? Nevím. Vážně nevím, Možná...“ odmlčí se.

„Možná co?“

Otře si pot z čela.

„Třeba neexistuje nic víc než lidi. Třeba tenhle svět, tenhle život, je všechno, co je. Třeba nic z toho, co uděláme, nakonec nemá žádný smysl.“

„Ale proč potom...“

Přeruší mě.

„Povím ti, proč. Právě proto. Právě proto, Džo. Jestli nic nemá smysl, potom to, jak naložíme se svými životy, dává jediný smysl, který máme. Chápeš to? Protože lidi na to občas zapomenou. Jestli to děláme kvůli Bohu nebo ne, to v podstatě není vůbec důležitý. Děláme to proto, aby lidi nezapomněli, protože nemůžeš opravdu očekávat život bez následků. Protože, jestli peklo tady není – potom ho musíme udělat my dva.“

Je možné, že je to pravda? Že zatím vším je nějaký racionální kalkul, vůle člověka, který je rozhodnutý ovlivnit fungování tohoto bezstarostného světa, aby přivedl lidi k zamyšlení nad tím, kam je dovedlo jejich souhlasné mlčení? Nebo jenom mlátí slámu a z ní staví vymyšlené argumenty, aby omluvil naše činy? Kde se tedy vzaly? Ocitli jsme se ve spárech zlé moci, nad kterou nemáme žádnou kontrolu?

„Chceš mi říct, že děláme peklo?“

„Přesně tak.“

„Protože si ho zaslouží?“

„Protože pro ně neexistuje.“

Na zdi visí fotka mého bratra a jeho ženy s dcerkou. Moje malá neteř. Uvažuju. Nikdy nedokáže zapomenout na to, jaký smysl má tento svět, když jí vezmou otce a strýce. Možná, že bude jediná, kdo opravdu pochopí, co se v ten den stalo. Představuji si ji, jak vyrůstá a je čím dál spokojenější se svou minulostí. Stane se jako my dva, uprechlicí ve vlastní kultuře, kvůli věcem, ke kterým se nikdy nevyjádřila. Poskvrněná krví. Jako všichni.

Ten dům je už prázdný. Dvě bytosti z masa ho sice v tuto chvíli obývají, ale duše ho už dávno opustily. Nevýrazný nábytek, šedé koberce, blikající světla. Svoje okolí zkouším přelakovat smyslem, ale nejde mi to. V těch dřevěných deskách není žádný smysl. Nic neskrývají, o ničem nepromlouvají. Až odejdeme, rozplynou se ve vzduchu, stejně jako ostatní místa, která za sebou zanecháme. Tady jsem vyrůstal. Nemohu si vybavit jedinou vzpomínku na to, jak jsem se opravdu cítil, když jsem tu vyrůstal. Zůstala mi jen přítomnost. Překypující přítomnost vtěsnaná do malého okamžiku praskajícího ve švech.

„Dostali nás.“ řekne.

Je to směšné, že nic necítím.

„Jak to myslíš?“

„Naše fotky jsou na internetu.“

Snažím se si představit reakce kamarádů, spolužáků a učitelů. Nejde mi to. Ztratil jsem schopnost přemýšlet o světě očima, které nejsou moje. Zabíjel jsem. Tím se to možná stane, když zabiješ. Přerušíš spoj, který propojuje naše myšlenky dohromady. Nevím, jak

budou reagovat. Budou o tom mluvit, tím jsem si jistý. Pokusí se vybavit si všechny momenty, kdy jsem se jim zdál temný, neznámý, cizí. Vzpomenou si na nějaký? Byl jsem normální dítě, normální kamarád? Moje činy obarví jejich vzpomínky. Moje cesta ke změně ovlivní moji minulost a učiní ji jinou, než ve skutečnosti byla. Když se změníme, změníme všechno. A to jsem chtěl, ne? Každý malý detail, který doposud tvořil můj život, bude pošpiněn černotou vraždy. Tabule, kterých jsem se dotkl, úkoly, které jsem udělal, polibky, úsměvy, stisky rukou. Tam jsem to nebyl já. Byl to ten, kterým se stanu.

Teď už se viditelně třese. Přetvářka klidu ho opustila a tváří v tvář realitě jsme odložili masky. Podívá se na mě a já mu pohled vrátím. To je ono, prozrazují naše tváře. Vše k tomu vedlo.

„Jsme slavní.“

Ušklíbne se.

„Co je tohle za svět.“

x

Zapomněl jsem, jak jsou noci ještě chladné. Pohybujeme se ve stínu a vyhýbáme se lidem. Zvláštní, jak je to jednoduché. Možná, že se lidem nechtělo jít dneska v noci ven. Možná se rozhodli zůstat v kruhu rodiny, přátel, uvnitř domů a doufali, že se stane něco, co by umlčelo všechny jejich obavy. To všechno nám to usnadňuje.

Kovové řinčení je slyšet s každým krokem, který uděláme, ale s tím nic nenaděláme. Za pasem mám zastrčené pistole, jednu na každé straně, a přece je to dost nepohodlné. Batoh je těžký, ale nestěžuju si. Jeho je ještě těžší. Dohromady neseme čtyři bomby, šest pistolí a dvě pušky. Jsme doopravdická armáda. Běda tomu, kdo nám zkříží cestu. Můj učitel angličtiny říkal – běda tomu, kdo bude opisovat při testu. Tyto podivné malé triky paměti se zdají v takovýchto chvílích naprosto nevhodné, ale nemůžu si pomoci. Zasměju se.

Bratrův krok se na okamžik zastaví, ale pak se zjevně rozhodne, že nic neřekne. Možná si myslí, že z toho začínám bláznit a nechce se tím zabývat, protože stejně oba jdeme k čertu. Blázní nebo zdravé myslí, stateční nebo plní strachu, o to teď už nejde. A jestli mě uprostřed akce přemůže strach, tak si lehnu na zem a počkám, až mě policajti seberou... protože nemůže říct už nic, co by to mohlo změnit. Ale nevím, myslím, že se mi to nemůže stát. Nevzdám to. Dotáhnu to do konce. Je lepší žít statečně nebo umřít jako zbabělec nebo naopak?

A musím přiznat, že něco hluboko ve mně přímo baží po střetu. Ta věc s bombami udělá docela dobrý spektakl, to je fakt, veliký černý otisk čirého utrpení na plátno tohoto drsného města, ale pořád je to všechno nějak moc jednoduchý. Jenom tam prostě něco dáš a utečeš. Je to v podstatě zvláštní, že se člověk, který tak vášnivě nenávidí zbabělce, rozhodl právě pro tohle. Nicméně to nechci říct nahlas. Můj bratr má beztak dost svých problémů. Zase se zasměju.

Tentokrát se zastaví.

„Je tu něco k smíchu?“ řekne.

„Ne, jen jsem přemýšlel...“

„O čem?“

„O ničem, no, pojďme dál, může sem někdo přijít.“

„No co, tak ho sejmeme. O čem si přemýšlel?“

Nesnáším ty projevy nadřazenosti starších bratrů.

„O něčem, co říkával můj učitel, ok? Můžeme se prosím pohnout?“

Pomaloučku zavrtí hlavou, otočí se a pokračuje dál.

„A co říkával?“

Obrátím oči v sloup, povzdech pečlivě potlačím.

„Běda tomu, kdo ...“

Nedořeknu to. On toho nenechá.

„Běda tomu, kdo co?“

„Nevím, no,“ řeknu, „cokoliv, co nechtěl, abys prostě udělal.“

„Jako co?“

„Nech toho. Jako čmárání po jeho stole nebo tak něco.“

„Moc vtipný, bráško. Moc vtipný. Proč sis na to vzpomněl zrovna teď?“

„Myslíš na to čmárání?“

„Ne, běda tomu.“

„Jo, aha. No, protože neseme tolik zbraní, takhle jsem prostě přemýšlel ... Běda tomu, kdo nám zkrří cestu. Jasný.“

Dlouho mlčí. Slyším jen zvuk našich kroků, rachot železa a vzdálený dopravní ruch. Mraky jsou průsvitné a vysoko na obloze. Noc se zdá díky stříbrnému svitu měsíce ještě chladnější, než je. Každé namodralé stéblo trávy zaujme mou pozornost. Beton chodníků, cihly plotů, zavřená okna. Každý předmět se mi hluboce zaryje do paměti. Jsem tady a teď. Nikdo tu nezůstane na věky a za běžného dne se natolik ponoříš do svých myšlenek, že ti

tyhle věci uniknou. Přijdou ti normální, naprosto všední. Ale ve skutečnosti jsou tak zvláštní. Tak zvláštní je, že jsou. Tam. Tady.

Prolomí mlčení.

„Běda tomu, kdo nám zkříží cestu.“

Zopakuje to, zakašle a stříhne po mně pohledem.

„To se mi líbí.“

Napřímí ramena a zopakuje to ještě jednou, tiše, jako by mluvil sám se sebou.

„Běda tomu, kdo nám zkříží cestu.“

x

Stalo se to příliš rychle, abych to mohl pochopit. V uších mi píská, kaluž krve se šíří stále rychleji, on křičí, co říká, policajtovo tělo tam leží, nohy mu škubou v kolenou a já něco říkám, cítím, jak mi to prochází hrdlem, ale nevím, co říkám, neslyším se, pískání je příliš hlasité, zvuk byl příliš silný, něco takového jsem nečekal, když stiskl spoušť a černá hlaveň zaduněla jak hurikán a vyděšená tvář policajta prostě zmizela v průhledném rudém oblaku, i když jsem ránu očekával, stejně mě vyděsila do morku kostí a adrenalin mi teď protéká žilami a pohled se mi rozjasňuje – okraj krvavé kaluže se už skoro dotýká špiček mých bot, světla blikají po celém kampusu a přísná, soustředěná tvář bratra zírá přímo na mě, něco říká, co říká, co...

„Bráško! Seber se! Hned teď!“

Hlava mi klesne a udeří mě silně do ramene. Bolest mnou projede jako elektřina, vrátí mě do reality. Do hajzlu. Právě střelil policajta do jeho zkurveného ksichtu. Ten chlap netušil, co ho čeká, stoupl si nám za záda a spustil samolibě „co si vy darebáci myslíte, že...“ a okamžitě smrtelně zbledl, když se ocitl tváří v tvář pistoli, příliš rychle na to, aby mohl zareagovat. To nečekal. A ještě dřív, než mohl říct další slovo, zazněl řev černoty. Do hajzlu.

Tisíce studentů slyšelo výstřel a všichni teď mačkají ty tři čísla na svých mobilech, aby řekli všem, kdo by to chtěl slyšet, že se v kampusu děje něco moc zlého. Byl to vůbec pravej policajt? Jeho tělo mi nic neřekne. Leží tam skoro bez hlavy. Ta brutalita mě hypnotizuje. Děje se to doopravdy? Jak skutečné to je?

„Bráško! Musíme odsud pryč! Seber se, slyšíš mě?“

„Jo... Jasně, Slyším tě. Necháme ho tu...“

Ukážu na hrnec, který leží u paty neforemné sochy.



„Ne, je moc pozdě, tady nic nenapáchá, když vědí, že se něco děje. Vezmeme ho s sebou. Možná se nám bude hodit.“

Vezme ho a rozběhne se k východu. Moje nohy se nepohybují. Nevím, proč. Jsem přimrzlý k zemi a krev už dosáhla k mým botám.

„Kurva, tak jdeš!“ zařve.

Zvuk sirén mě probere. Ze všech sil se pohnu a na krvi uklouznu. Moje tělo letí vzduchem a svalí se na zem.

„Džo!“

Zavřu oči a zvedám se. Zbraně tak protivně rachotí. Přistál jsem metr od těla. Tlustý, obyčejný, bílý americký policajt. Střílel by, kdyby věděl, kdo jsme? Nosí vůbec tady v kampusu zbraň? Netroufám si otevřít oči, jen se rozeběhnu a snažím se dostat krev z nohou tak, aby to takhle zatraceně neklouzalo. Bratr už opustil areál a já otevřu oči až těsně předtím, než bych narazil do zdi.

„Co ti je?“

Jeho hlas je vzdálený, tlumený.

„Tak už pojd’!“

Kopnu do vrat a ty se dokořán otevřou.

„Tady jsem!“

Jdu za zvukem jeho hlasu, po asfaltu, po trávě a vběhnu do křoví. Vyčnívající větev mě šlehně do tváře a až tady si úplně uvědomím, co se děje.

„Kurva, odkud se ten chlap vzal?“

„Bráško, musíš se sebrat, nebo nás ve vteřině seberou, slyšíš mě?“

„Slyším, promiň, promiň, jen, bylo to, nevím, nějak moc rychlý to bylo.“

„Všechno bude teď takový. Nějak moc rychlý. OK?“

„Jo. Já vím.“

„A pamatuj si.“

„Co?“

„Běda tomu.“

Teď už je pozdě. Dotknu se tváře na té straně, kde cítím neobvyklé pálení. Rána je povrchová, ale nepříjemná. Dám ji do perspektivy. Ten chlápek ztratil svoji zkurvenou hlavu. Chytím zase tempo. To je ono. To je ono. Vezmu zbraň a poprvé opravdu pocítím její tíhu. Nejedná se jen o kov, není to jen náčiní nebo prostředek a není to jen železný nástroj k vystřelování rychle letících kousků olova. Ta věc bere duše. Je těžká, bezpochyby, ale v tuto chvíli se stane taky velmi lehkou.

„Jdeme.“

„A co teď?“

„Ukradneme auto, prcháme, dokud to jde.“

„Jako na počítači. To je plán?“

„Máš lepší? Stáhneme se do kanalizace a počkáme, dokud nás nevyčeničej?  
Musíme se hýbat. Je to OK?“

„OK.“

„Běda tomu.“

„Běda tomu.“

Usmál jsem se a můj úsměv je chladný. Svlékám kůži obyčejného člověka. Představa bezhlavého policajta se objeví před mýma očima a náhle se změní v symbol moci. Jsme ve válce s našimi těly, ne s lidmi. Nejsou nic než pohybující se svaly. Zničíš svaly a nezůstane nic, co by mohlo soudit. Venku je jen maso a moje pistole maso ničí.

x

Kvílení sirén se nese ulicí, takže není možné říct, odkud přichází. Vrtulník nás vtáhne do divokého rytmu basu, ještě než uvidíme paprsek světla, který dělá dlouhé čáry na noční obloze. Ještě je daleko, ale stejně neslyším, co říká můj bratr – v mdlém oranžovém světle vidím, jak se mu rty pohybují, chce mi něco říct, nebo se jen modlí, nevím – proto začneme utíkat. Neustále otáčí hlavu, aby se ujistil, že jsem ještě za ním, takže je pořád v nebezpečí, že klopýtne o chodník nebo narazí do sloupu.

„Jsem za tebou. Koukej se před sebe!“

Křičím z plných plic, ale nevím, jestli mě slyší. Furt se otáčí. Dochází mi dech a píchání v žaludku je čím dál tím ostřejší. V oranžovém světle pouličních lamp vypadají všechny ulice stejně, zaparkovaná auta jsou všechna obrovská, trávník před domy je všude posečený a poštovní schránky jsou všechny vesele vzpřímeny. Napadne mě, že jsme byli přesně v této ulici před minutou a že na nás budou čekat, jakmile se dostaneme za zatáčku. Fakticky na okamžik zadržím dech, i když mé propocené tělo teď vzdoruje ze všech sil.

Není to stejná ulice. Starý šedivý supermarket tu stojí, rozpadlý, jako jsou rozpadlé všechny ty krabice obchodů, s odpadky na podlaze, které jsou vždycky jen zameteny stranou a nikdy neuklizeny, s náhodnou olejovou skvrnou před vchodem, s plevellem, který se dere ven mezi betonovými dlaždicemi, s neposekaným trávníkem a rezavými ploty a my přecházíme přes prázdné parkoviště, instinktivně shrbení jako zločinci ve filmu.

Bílý SUV se pomalu přišourá ze zatáčky – řidič si asi klade otázku, co to je s těmi všemi sirénami – a bratr na něj okamžitě namíří zbraň. Na malý okamžik ještě zaslechnu volání svědomí, nezřetelný hlas, který v mé hlavě zakřičí – nezastřel ho, prosím, nestřílej na něj – ,který ale utichne skoro tak rychle, jak přišel. Je mi to jedno. Jen další týpek, který se ocitl v nejhorším dni svého života, zastřelený ve svém autě, když přemýšlel o své holce, kterou znásilnil, nebo o tom, jak se co nejjednodušeji zbavit celé rodiny. Ty myšlenky mi zrovna prolítnou hlavou, shnilé obrazy shnilých osob, a proto si myslím, že bych se neměl cítit provinile. Nechci se cítit provinile. A myšlenkami mi rády vyhoví. Bratr nestřílí.

„Vypadni z auta,“ vyštěkne a zamává na týpka pistolí.

Jediné, co vidím, jsou oči velikosti talířů, které vytvoří obraz toho nejzákladnějšího strachu, že je těžké odolat pocitu moci. Žádné ale, co, proč a nač – auto ještě ani úplně nezastaví, když řidič už vyskakuje ven a zdrhá prázdnou silnicí, bez jediného ohlednutí. Kdyby bylo vše v životě takhle jednoduché. Pistole je úžasná věc.

„Ty řid', já budu střílet,“ zakřičí brácha a zapadnu do auta, šťastný, že si konečně odpočinu, ale pistole za pasem se mi zavrtávají do kůže a musím je posunout, což mi zabere další sekundu. Najednou jsem slepý. Všude je světlo a nic nevidím. No není to divný? Nikdy mě nenapadla možnost, že může být v noci tolik světla.

„Jed', sakra!“ zakřičí bratr.

Zadní sklo exploduje s hroznou ránou a pocítím kulku, která proletí kolem mojí tváře a zaryje se do palubní desky. Červené a modré odstíny se připojí ke světlu, takže rozeznám nějaké obrysy, tvary a stíny, které se kolem mě shlukují, samý chaos, jsem tak zmatený, „kurva, jed'!“ , jeho slova přicházejí celá rozsekaná odněkud hluboko zpod burácejícího vrtulníku a sirény vyjí a pistole střílejí už tak blízko, jsou tak blízko a bratr opětuje střelbu, otevře dveře, vykloní se ven a střílí, ohlédnu se, sakra, kolik jich je, co to k čertu děláme, co jsme si krucinál mysleli, že bychom mohli... „Jed', vole!“ Jeho hlas se zlomí a změní se v písklavou obžalobu, jako kdysi, když jsme byli kluci a zrovna přišel do puberty a my jsme si z něj dělali legraci, matka byla pyšná, vždycky pyšná a otec ho poplácával po rameni a zadržoval smích, zatraceně, kde to všechno je, kdo jsou všichni, kde jsme?

Šlápnu na plyn čistě instinktivně a pneumatiky se několikrát protočí, než se chytí asfaltu, odjíždíme z parkoviště, daleko od sviní, které furt střílí, které nepřestávají střílet, zadní okno je vysypané a všechna zrcátka jsou rozstřílená a nic nevidím, proto se snažím soustředit se na silnici a sešlápnu plyn až na podlahu.

„Střelili mě,“ řekne.

Podívám se na něj. Rameno má zakrvácené.

„Je to vážný?“ zeptám se ho.

Ne. Zasraní kretění. Není to zlý, jenom škrábnutí. Zbavili jsme se jich?

Plachtíme nocí. Párkrát jsem odbočil jen tak naslepo a měl jsem štěstí. Koruny stromů nad silnicí byly tak husté, že nás vrtulník nemůže vidět. Nebude to dlouho trvat, než nám budou zase na stopě, ale jen na sladkou chvíli mám pocit, že jsme volní. Nádrž je plná. Naštěstí. Devadesát mil za hodinu bostonskou nocí. Živá duše není na dohled. Pokud jsem někdy cítil svobodu, skutečnou svobodu, jak si myslíš, co to slovo znamená, když ho uslyšíš poprvé ve svém životě, o hodně dřív, než se to stane další floskulí pro podvodníky a mediální kurvy a mizerný politiky, o hodně dřív než se stane jen dalším krutým slovem, které ti otloukají o hlavu, zatímco na tebe chystají klec, pak ji tak cítím v tuto chvíli. Adrenalin mi naplnil každý kousíček těla, díky tomu se teď cítím nehmotný, téměř bez těla. Necítím nohu, která sešlapuje plyn, a necítím auto, jak se zatřese, pokaždé když přejedeme díru nebo retardér. Jsem jen pár očí, soustředěný na bílou čáru, která mizí v černotě přede mnou. Jsme zticha. Bratr se pořád kouká dozadu a tře si rameno, cítím, že chce něco říct, ale nic z něj nevypadne.

Noc je z černé bavlny. Měkká ve svém objetí. A světla auta ji nerozptýlí, prostě do ní jen vklouzávají. Kdyby se celý můj život skládal z tohoto pocitu – z toho jednoduchého, základního pocitu –, že mám věci pod kontrolou, že jsem sám ve vesmíru, že pospíchám do neznáma, že nepotřebuji žádný smysl, pak by mě nikdy, nikdy nemohli připravit na to, abych měl co do činění s jinou lidskou bytostí. Do ničeho bych se nemíchal – nedotknul bych se jich, nemiloval bych je, žádným jiným způsobem bych jim neublížil. Ale to mi nebylo dáno. Nikdy jsem nepocítil – tohle. Ten klid. Ten mír. Vždycky bylo něco. Složenky pořád chodily. Televize pořád něco křičely, haranti na tebe vrhali závistivé a nevraživé pohledy, ať jsi šel kamkoliv a vždycky ti připomínali, kdo jsi, v koho jsi vyrostl, pro koho jsi se narodil, holky před tebou neustále natřásaly svoje zadnice, dokud sis jich nevšiml, ale pak utekly s kretěnem, jehož rodiče se narodili tady, jeho prarodiče se narodili tady a učinili Ameriku dokonale pohodlným místem pro jeho línou duši, ale našim rodičům prodali lež, že to, co pro nás dělají stačí k tomu, abychom se cítili součástí toho všeho a pak vždycky čekali na výsledek své práce, na ten okamžik, kdy se vrátíme domů a prohlásíme *dokázali jsme to* a pak třepetání vlajek a konfety, troubení na plné pecky, mám

práci, koupil jsem dům, koupil jsem auto, stal jsem se aktivním členem komunity, udělal jsem svět lepší pro každého, tady máš tucet vnuků, mami, teď můžeš zemřít šťastná, teď opravdu můžeš zemřít šťastná... ale ve skutečnosti nemůžeme nikam jinam než ven do ulic, prodávat drogy nebo ty ulice zametat, plnit regály, obracet hamburgery a vždycky něco posrat, vždycky jenom krůček od toho, všechno jde úplně do prdele, že skončíme v rakvi, v lochu nebo pod mostem s játry v prdeli, zodpovědní za celý zatracený svět, protože jsme chtěli jenom žít.

Pak projde kolem někdo, koho máš rád, někdo, o kom víš, že kdysi byl na tom úplně stejně, jako teď ty, teď ale má za sebou roky zkušeností a řekne ti – nikdy nebude líp, jen hůř. Naděje a změna. Úplná tma, žádné světlo. Ale existuje cesta ven, říká. A i když víš, že ti lže, když říká, že existuje cesta ven pro zbabělce a cesta ven pro válečníky – dobře víš, že v úplné tmě se nic neliší – necháš se přesvědčit tím nejjednodušším způsobem, jak svůj nedůležitý život změnit v život, který má doopravdy smysl. Podívám se na něj. Hrůza světa mě tlačí na prsou a po tváři mi tečou slzy.

Nechci nic jiného než jet dál. Jet kupředu, plout, vklouznout do té černé bavlny, dokud nebudeme úplně z jejich dosahu, pryč od všech lidí, kde si představuju naši cílovou čáru, ideální způsob, jak ukončit náš podlý maraton bolesti, někde hluboko v lese, sedíme u ohně, smějeme se bez důvodu a pak utichneme pod nebem plným –

„Hej!“

To jediné mě má upozornit. Obrovské monstrum, které se přibližuje z boční ulice napravo, skrze slzy ho vidím jen jako šedou skvrnu. Nemám čas zareagovat a svaly se sotva stačí zatnout, než nás nabourá. Úder mi za okamžik pronikne až do kostí a auto se začne točit v kruzích. Nevím, co mám dělat. Držím se volantu a pokouším se pochopit, co se děje. Byl to tank? Auto se zastaví, dám zpátečku a šlápnu na plyn.

„Kurvafix,“ řekne bratr.

Srovnám auto s vozovkou a vyrazím. Zadní část auta je na padrtě, ale jako zázrakem je celý ten krám pořád v chodu. Zvuk mi rozežirá záda. Zdá se mi, že odpadl zadní nárazník a že ho teď za sebou vlečeme. Z motoru vychází zvláštní zvuk, který připomíná spíš sekačku než auto. Výfuk je taky v čudu. Už to dlouho nevydrží.

„Zbavíme se auta?“

Kouknu se na bratra, který je otočený dozadu.

„Bráško, nemáme šanci, jsou hned za náma.“

Ani se neodvažují podívat, šlápnu na plyn a zatnu zuby při tom nechutném zvuku. Každou chvíli očekávám ránu.

„Co budeme dělat?“

„Zasraní hajzlové,“ řekne.

Skloní se mezi nohy a z batohu vytáhne papířák, pohraje si se spínačem a ohlédne se dozadu.

„Otevři okno.“

Začnu mačkat tlačítka, ale nic se neděje. Nemůžu se soustředit, musím očima sledovat silnici, proto naslepo mačkám všechno, co mám na dosah. Okno se otevře na mé straně, dveře se odemknou a zamknou, povede se mi zapnout nějaké mechanické bzučení, co by asi mělo pohybovat bočními zrcátky, kdyby tam ještě byla.

„Ser na to,“ řekne a rozbíjí okno rukojetí pistole, což nejde úplně lehce. „Stoč to víc doleva. Ne moc, jen trochu. Jsou přímo za náma.“

V kříži mě ostře bodne a nemůžu zadržet výkřik.

„Co je?“ zeptá se.

„Sakra...Nevím, mám záda v prdeli.“

„Vydrž, bráško, musíš.“

Vydržím. Auto už nejde snadno ovládat volantem, musím ho pevně stisknout.

„Tři sekundy,“ zamumlá.

„Co?“ ptám se.

Otočí se.

„Až ti řeknu, zatoč ostře doleva. Rozdrtíme toho hajzla, slyšíš mě?“

Přikývnu. Připravím se. Zvuk, který vychází z té věci za námi, je hrozný. Jako řev rozběsněného boha, který se přišel mstít. Strach je tak velký, až bolí. Najednou se cítím úplně malý a bezmocný. Ten pocit přivítám jako dobrého přítele, s kterým jsme se rozešli po hádce, jejíž důvod jsme oba už dávno zapomněli. Celý život si připadám malý a bezmocný. Ten pocit znám. Zatraceně dobře ho znám. Je mojí druhou kůží, nesmím mu dovolit, aby nade mnou zvítězil, ani teď ani kdykoliv potom. To jsem já. Takhle se cítím. Ať se stane cokoliv, já jsem tady doma a jsem připravený.

„Teď!“ zakřičí.

Otočím volantem doleva, pneumatiky zaskřípají, celé auto se zatřese, jako bychom zabočili na písek, on křikne – raz! dva! – a vyhodí hrnec oknem. Tři! řeknu si v duchu a za okamžik přichází výbuch. Zadní část auta se zvedne do vzduchu, ztratím kontrolu, křečovitě se držím volantu a svíjím se bolestí v zádech. Ve vzduchu jsme celou věčnost, a když dopadneme na zem, jasně slyším, že mi něco křuplo v páteři. Můj výkřik bolesti se smísí s jeho vítězným pokřikem.

„Setřáslí jsme ho! Setřáslí jsme toho hajzla!“

Nemůžu se otočit – příliš to bolí. Jasně bílé tečky tančí na okraji mého zorného pole a svět se zpomaluje. Zvuk se nějak prodlužuje. Pach střelného prachu je všude.

„Bráško, jsi v pořádku?“

Pořád mám nohu na plynu. Zase je tu světlo. Líp vidím, líp rozlišuji mezi skutečností a představou. Hrany věcí jsou tak ostré, že bych si o ně pořezal oči, kdybych se na ně díval moc dlouho.

„Bráško.“

Bouchne mě do ramene a já zasténám.

„Žáda. Zabije mě to.“

„Dobře, bráško, zaboč do téhle ulice, vystřídáme se, OK?“

Přikývnu. Vynakládám energii, kterou nemám, abych zůstal soustředěný. Rád bych ignoroval bolest, ale zdá se to naprosto nemožné. Je tady. Uvnitř. Spolupracuje se světlem. Vypadá to, že jsou přátelé.

„A co ten vrtulník?“ ptám se.

„Zapomeň na ten zatracenej vrtulník. Vědí, kde jsme, když tady házíme zasraný bomby. Jen buď rychlej.“

Při blikajícím modrém a červeném světle, vypadají průčelí domů zlověstně. V oknech se nesvítí, ale vím, že mě pozorují. Otočím volantem, kodrcám po chodníku, zkroutím se bolestí a noha mi podklouzne. Auto se pomalu zastaví uprostřed prázdné ulice.

„Fakt potřebujeme jiný auto,“ zašeptám a v hlavě mi to přecvakne.

„Vidiš tu do prdele snad ještě nějaký auto? Jen se dostaň na moje sedadlo, půjde to, ne? Ne?!“

Přikývnu. Vystoupí a běží kolem auta. Pokouším se pohnout, vážně se snažím, ale mé tělo mě neposlouchá. Jakoby sedadlo bylo na kilometry daleko. Ale ta představa, že mě teď popadne a pošoupne, je příšerná. Pořád se ještě bojím každé bolesti, která teprve přijde. Tělo se ohlásí. To dám. Dveře vedle mě se otevrou na škvíru, dřív než uslyším hlasité zasténání a ránu, pak bratr dopadne na zem. Vykřikne.

Uběhne vteřina, než mi dojde, co se děje. Složil ho na zem policajt. Teď mu kolenem tiskne týl a snaží se vytáhnout zbraň. Já popadnu svoji – pohyb je příliš plynulý, než abych to mohl udělat sám od sebe – a hlavní namířím přímo policajtovi na záda. Ale můj prst nedokáže stisknout spoušť. Podívám se na něj. Jenom maso a kost. Moje kost. Nedokážu to. Nedokážu stisknout. Nedokážu. Jsem zbabělec.

Bratr křičí, policajt na něj řve, já zaječím z frustrace, dám zpátečku a zase šlápnu na plyn. Zvuk je neuvěřitelný. K sirénám, vrtulníku a křiku se teď přidá zvuk oceli, kterou vlečeme po asfaltu, a ten spojený, obrovský křik bolesti mi řeže mozek, srdce a páteř. Jsem srab. Nemůžu se změnit. Všechno to byl jeden zatracený omyl. Peklo, které jsme vytvořili, bylo reálné, ale nikoho fakt nepřekvapilo, protože nikdo opravdu nezapomněl, že existuje.

A kdo vůbec potřebuje ještě horší peklo? Peklo je všude, hluboko na dně každého srdce je mučírna, kde veškeré hoře, veškerá prohra, veškerá nesnesitelná bolest té patetické, smrtelné lidské bytosti, pro které se takhle strašně snažíme, abychom je popřeli, ony chytí a mučí čistou duši, která byla do nás zaseta při narození, dokud ji už nikdo nepozná, ani my sami. Každý den vytváříme peklo. Tomu neunikneme. Je to mimo naši kontrolu. Nemůže uniknout, dokud na vytrvalé přesvědčování našich srdcí našimi žilami teče krev. Bolest je dědictvím narození a ztráta je osudem všech. A hrůza světa *rozdrtí* tvoji duši na prokletou zříceninu – ale uznáš nadvládu mučitelů? Připojíš se k nim? *To* je skutečná zbabělost. A já jsem zbabělec.

On je jím taky. Šlápnu na brzdu. Policajt bratra spoutal a postavil ho na nohy. Oba se otočí ke mně, policajt pořád drží zbraň. Vydám se dopředu. Policajt něco zakřičí. Vpřed. Výstřel do vzduchu. Vpřed. Vystřelí na mě, ale nepohnu se. Dívám se na bratra. Směřuji přímo k němu a jdu pořád rychleji.

Všechno se rozpadne.

Pohlédneme si do očí. Za jeho očima se otevře nekonečný prostor, ze kterého vychází světlo ven.



## 5. Teoretická východiska a zvolení metody překladu

„Dobrý překlad by neměl být vnímán jako překlad, nýbrž jako původní dílo vytvořené v daném jazyce“ (Knittlová, 2010, s. 14). Na tomto základě překladatel musí zvolit nejvhodnější metodu překladu, aby se mu to zdařilo. Na druhou stranu jak uvádí Jiří Levý cílem překladatelovy práce je zachovat, vystihnout, sdělit původní dílo, nikoliv vytvořit dílo nové (Levý, 2012, s. 79). Je evidentní, že překlad nemůže být zcela totožný s původním dílem, ale naší snahou bylo, aby překlad vyvolával obdobné dojmy u českého čtenáře, jaké vyvolává originál u slovinského.

V překladatelské teorii můžeme najít dva protipóly, které se uplatňují při překládání textů. Jedná se o překlad doslovný a překlad volný. V prvním případě se jedná o metodu, která se pokouší o přesné kopírování výchozího jazyka v jazyce cílovém. Doslovný překlad klade důraz na věrnost a výstižnost překladu. Zatímco druhá metoda je v přímém protikladu k prvnímu typu zde uvedenému. Podstatou volného překladu je vystihnutí hlavní myšlenky díla originálu. Tato metoda klade důraz na estetickou a myšlenkovou blízkost čtenáři, ale můžeme tvrdit, že je to spíše parafráze textu, než jeho samotný překlad. Dále můžeme ještě zmínit metodu věrného překladu, která se pokouší o co nejpřesnější kontext v porovnání s původním textem originálu. Tato metoda je jakýmsi průsečíkem výše zmíněných metod. Snaží se o zachování a vyjádření autorových záměrů i v cílovém jazyce překladu, zároveň ale usiluje o zachování lexikálních norem, které byly použity ve výchozím jazyce.

V této práci se pokoušíme při překladu držet především slov Antona Popoviče, který ve své knize *Teória uměleckého prekladu* říká: „Tvorba prekladu spočíva v umění byť verným originálu jako celku. Proto se věrnost a volnost v prekladu nemohou klást proti sobě, ale je nutno traktovat je v dialektické souhře. Ideální, dokonalá věrnost, respektive volnost vlastně neexistuje. Každá z nich obsahuje něco z té druhé“ (Popovič, 1975, s. 121). Tedy jak vyplývá z výše uvedeného, překlad zde uvedených povídek se pohybuje na pomezí metody volné a metody věrné.

## 6. Strategie řešení vybraných překladatelských problémů

V této kapitole diplomové práce se budeme zabývat analytickou částí, tedy rozбором překladatelských problémů, které se v našich povídkách vyskytly. Jednotlivé problémy jsme rozdělili do několika podkapitol, aby bylo vše přehledné. Neuvedli jsme všechny příklady jednotlivých jevů, které se vyskytují v uvedených textech, avšak vybrali jsme pouze některé, které považujeme za reprezentativní vzorek.

### 6.1 Rovina lexikální

Lexikální rovinu bychom mohli označit za základní stavební materiál textu. Každý autor má svoji jedinečnou slovní zásobu, která je poznamenána prostředím, ze kterého pochází a ve kterém tvoří, i dosaženým vzděláním, respektive sociálním zařazením. Tak tomu je u každého jedince, tedy i u překladatele. Tyto rozdíly v jednotlivých kulturách a u jednotlivců poté ovlivňují samotný překlad a hledání lexikálních protějšků, které se do určité míry přizpůsobují nové kultuře, do které jsou převáděny.

Na rovině lexikální jsme se setkali s několika překladatelskými výzvami, které jsme museli vyřešit. Vždy se jednalo o hledání co nejlépe odpovídajícího ekvivalentu v cílovém jazyce. Jmenovitě jsme se museli vypořádat s tzv. specifikací, s různými předložkovými vazbami, překladem citoslovcí, neologismů, vulgarismů.

#### 6.1.1 Specifikace

Když mluvíme o pojmu specifikace v překladatelské teorii, máme na mysli opak generalizace. Tedy jedná se o konkretizaci, kdy slovo obecné přeložíme slovem více konkrétním. K tomu může překladatel přistoupit z různých důvodů, například když v cílovém jazyce neexistuje úplný protějšek, nebo se k tomuto řešení uchýlí i z důvodu stylistického, což je náš případ.

V povídce *Vrabci* ve výchozím textu přirovnává autor vrabce k zrnku máku nebo kousku salátu v zubech. V cílovém jazyce se nám nezdálo jako odpovídající řešení použití plně ekvivalentního slova, tedy salátu a rozhodli jsme se pro použití hyponyma. Nakonec jsme zvolili konkrétní druh listové zeleniny a to špenát. Konotace se v našem řešení nemění, pouze jsme zvolili specifičtější druh listové zeleniny. Zde uvedeme celé znění věty v originále a v překladu.

*Tako čuden občutek - ptiči cel dan žvrgolijo in letajo po prostoru mojih zaznav, pa jih komaj opazim, popolnoma so zlití v tisto zunaj mene, ta*

*vrabec na tleh balkona pa se mi zazdi kot makovo zrno ali košček solate stredi nasmeha. (V, s. XII)*

*Takový divný pocit – ptáci celý den cvrlikají a létají v prostoru mého zorného pole, sotva si jich všimnu, splývají s tím, co je mimo mě, ten vrabec na podlaze balkónu mi připomíná zrnko máku nebo kousek špenátu v zubech. (C, s. 31)*

### 6.1.2 Vulgarismy

Jak uvádí Knittlová, tak vulgarismy řadíme mezi slova tabuová, jejichž proměnlivost je dána dobovými společenskými konvencemi. Ty určují, jak bude daný výraz vnímán a jak vysoko či nízko si bude stát (Knittlová, 2000, s. 65). Co se týče rozdílů v užívání a vnímání vulgarismů, můžeme konstatovat, že slovinština i čeština do určité míry disponují adekvátními protějšky použitelnými při překladu. Při překladech vulgarismů překladateli zcela nepomůžou dostupné slovníky, které nezachycují jemné nuance výrazů, zvláště nezachycují intenzitu jednotlivých slov. Avšak při překladu by měl překladatel sáhnout po obdobně intenzivním výrazu. Kufnerová k tomuto dodává: „Znamená to, že v první řadě případů v literárním překladu nelze uplatnit jejich sémantický překlad, nýbrž že je nutno použít ekvivalent funkční“ (Kufnerová, 1994, s. 108). Cílem tedy je, aby domácí čtenář vnímal přeložený vulgarismus obdobně jako čtenář originálu. Snažili jsme se zachytit intenzitu výchozího jazyka a zároveň i reflektovat možnosti jazyka cílového.

Věnujme se nyní způsobu převodu vulgarismů v našich povídkách. Nejvíce se jich vyskytuje v povídce *Pod tlakem konce* a to v přímé řeči hlavních hrdinů. Nejčastěji se vyskytují tyto výrazy, které *Slovar slovenskega knjižnega jezika* klasifikuje jako vulgární: *pizda, sranje* a *kurčev*.

Nejdříve se krátce zaměříme na slovinský vulgarismus *pizda*, který nás svádí k interferenci, teda k doslovnému překladu a použití českého slova *pizda*. Avšak tento výraz se podle slovníku *Slovar slovenkega knjižnega jezika* ve slovinštině používá pro vulgární označení ženských genitálií, dále pak i jako označení bezvýznamného, špatného jedinice. Zatímco dle *Slovníku nespisovné češtiny* se v případě slova *pizda* jedná o 1. nesympatickou či ošklivou dívku a 2. ženské přirození (dnes již téměř neužíváno). Z kontextu je patrné, že naše věty neoznačují bezvýznamného jedinice a že budeme hledat vulgarismy, které se budou blížit k prvnímu významu slova, tedy označení ženských genitálií. V češtině přichází do úvahy ekvivalenty jako *píča* a *kunda*, avšak ani jeden se nám nehodí do

kontextu. Nakonec jsme sáhli po výrazu *kurva*, který se nám co do intenzity a příbuznosti zdá nejadekvátnější. Viz dva příklady:

„Pizda, a boš šel?“ zakriči. (V, s. XXI)

„Kurva, tak jdeš!“ zařve. (C, s. 45)

„Pizda, s kje se je pa ta tip vzal?“ (V, s. XXII)

„Kurva, odkud se ten chlap vzal?“ (C, s. 45)

Přejdeme k dalšímu vulgarismu a to v podobě výrazu *sranje*. Uvedme si, že slovo *sranje* může označovat podstatné jméno slovesné od vulgarismu *srát*, dále je to vulgární označení pro *lejno*, *výkal*, eventuálně i pro něco nedůležitého, nemajícího hodnotu a v neposlední radě tento výraz vyjadřuje i zlost a mrzutost mluvčího. Poslední varianta se týká i našich příkladů. Hledali jsme tedy výraz, který by vulgárně vyjádřil tyto pocity mluvčího, tedy zaklení. V úvahu přicházejí varianty *sakra*, *do prdele* a *do hajzlu*, že je něco *na hovno*. *Sakra* se nám zdálo mírné, jelikož mluvčím v tomto příkladu je mladík. Váhali jsme mezi výrazy *do prdele* a *do hajzlu*. Ve finálním řešení jsme zvolili variantu *do hajzlu*. Zde uvádíme příklady z textů.

*Moja glava se spusti in udari me v ramo, močno. Bolečina me strese kot elektrika, me vrne v prisotnost. Sranje. Ravnokar je ustrelil policajta [...] (V, s. XXI)*

*Hlava mi klesne a udeří mě silně do ramene. Bolest mnou projede jako elektrina, vrátí mě do reality. Do hajzlu. Právě střelil policajta [...] (C, s. 44)*

*In še preden je lahko izustil naslednjo besedo, se je razlegel rjovež črnine. Sranje. (V, s. XXI)*

*A ještě dřív, než mohl říct další slovo, zazněl řev černoty. Do hajzlu. (C, s. 44)*

Třetí a poslední výraz, který si zde uvedeme, je adjektivum *kurčev*. Adjektivum je vytvořeno od substantiva *kurec*, které nám vulgárně označuje mužské pohlavní orgány. V češtině jsme nenašli úplný ekvivalent uvedeného adjektiva. Nakonec jsme zvolili variantu v češtině *hovno*, které se neshoduje ani gramaticky ani zcela významově, ale obsahově je to velmi blízko a ve druhém příkladu jsme zvolili *do prdele*. Viz citace z výchozího textu a i cílového.

„*Kurčevega pojma nimajo,*“ *reče.* (V, s. XVII)

„*Voni hovno vědí,*“ *říká.* (C, s. 39)

„*A vidiš tu še kakšen kurčev avto?*“ (V, s. XXVI)

„*Vidiš tu do prdele snad ještě nějaký auto?*“ (C, s. 51)

### 6.1.3 Citoslovce

Citoslovce jsou neohebný slovní druh, který umožňuje imitovat zvuky a též vyjadřovat emoce mluvčího.

Překlad citoslovcí je poměrně nelehký úkol, zvláště převedení odpovídající míry expresivity do cílového jazyka. Překladatel při své práci musí dobře analyzovat expresivitu výrazu a rozpoznat jeho míru. Sám Levý uvádí, že při překladu citoslovcí dochází k volbě nesprávné míry přenesené expresivity často (Levý, 2010, s. 130). V našich povídkách jsme se setkali pouze s několika slovinskými citoslovci, jmenovitě s těmito: *no, joj, aha, oh, hja, alo* a nejproblematictější *pok*.

S prvně jmenovanými nebyl tak veliký problém s překladem. Všechny uvedené najdeme ve slovníku *Slovar slovenkega knjižnega jezika*, který nám v případě nejasností vyložil jejich přesný význam. Vesměs to jsou citoslovce emocionální. Zde si uvedeme pár příkladů, jak jsme řešili jejich převedení do českého jazyka.

Nyní si ve stručnosti uvedeme slovinské citoslovce *joj*, které má více významů. Slovník *Slovar slovenskega knjižnega jezika* uvádí tyto tři hlavní významy: 1. vyjadřuje emoční úzkost, znepokojení, 2. vyjadřuje údiv, překvapení, 3. vyjadřuje tělesné i duševní utrpení. V našem kontextu se jedná o vyjádření překvapení a to nemilého. Do úvahy přicházejí citoslovce *jej, jeje, jejej, jejeje* a *jejda*, která podle *Slovníku spisovného jazyka českého* vyjadřují podiv, překvapení příjemné i nepříjemné, také jsme zvažovali variantu *ojoj*, ale ta působí poněkud knižně. Konečný výběr z výše uvedených je poté pouze založen na preferencích každého překladatele. My jsme zvolili variantu *jeje*.

Uvedme si originál a naše řešení z povídky *Vrabci*.

*„V Španiji je brezposelnost mladih tridesetodstotna,“ rečem.*

*Mama reče: „Groza.“*

*„Joj.“*

*„Oni vsaj na črno kaj naredijo,“ reče ata in doda, „ali pa se spokajo v Nemčijo.“*

*Mama ga grdo pogleda. (V, s. XII)*

*„Ve Španělsku je třicet procent mladých nezaměstnaných,“ řeknu.*

*„Děs,“ na to máma.*

*„V Řecku je jich padesát.“*

*„Jeje.“*

*„Oni aspoň dělají načerno,“ a táta ještě dodá „nebo vyrazí do Německa.“*

*Máma na něj vrhne zlý pohled. (C, s. 32)*

Takto bychom mohli analyzovat všechna emocionální citoslovce z textů, avšak na to zde není prostor. Zaměříme se na poslední uvedené a to citoslovce, které bychom mohli zařadit do skupiny zvukomalebných (onomatopoických) citoslovců, která jak uvádí *Příruční mluvnice češtiny* jsou reakcí na zvuk, a to snahou o napodobení tohoto zvuku (Grepl, 2008, s. 357).

Do této skupiny citoslovců můžeme zařadit slovinské *pok*, které vyjadřuje zvuk vydaný při nárazu. Takových ekvivalentů máme mnoho i v českém jazyce, jako například *bum, buch, bác, prásk* a *řach*. V našem případě se jedná o zvuk, který je vydán při nárazu ptáka o okno. Díky tomu nám tedy vypadávají citoslovce *bum, buch* a *bác*, která máme spojená spíše s úderem o zem. V úvahu přicházejí *prásk* a *řach*, možná bychom mohli zvolit i *křach*, avšak to jsme nakonec zavrhlí, jelikož z kontextu nevyplývá rozbití skla a nechceme tam dodat nuance, které originální text postrádá. Nakonec jsme se rozhodli pro variantu *řach*. Vedlo nás k tomu to, že citoslovce není uvedeno pouze jednou, ale je seřazené v řadě a *řach* se nám zdá zvukomalebnější.

*„Kaj si...? Kaj si dal na šipe?“ me vpraša ata, da bi vse skupaj osmisлил vsaj s krivdo. Zavijem z očmi in s skomigom se obrne stran.*

*Pok. Pok. In takoj spet pok.*

*Eden se mu skoraj zaleti v glavo in hitro se skloni. (V, s. XIII)*

*„Co si...? Co si to dal na okna?“ ptá se mě táta, aby mě z toho aspoň mohl obvinít. Obrátím oči v sloup a on pokrčí rameny a obrátí se zády.*

*Řach, řach. A hned zase řach.*

*Jeden mu skoro vletí do hlavy, ale on se rychle sehne. (C, s. 33)*

#### **6.1.4 Neologismy**

Neologismy jsou slova, která mají příznak novosti a jsou to slova, která nejsou plně začleněna do struktury slovní zásoby, nacházejí se na periférii (Ziková, 2001).

Ve vybraných povídkách se s neologismy příliš často nepotkáme. Samotný název je neologismus, ale tomu se budeme věnovat později v kapitole o dalších překladatelských problémech. V samotných textech jsme se setkali pouze s jedním novotvarem a to s výrazem *azgodbisti*, které se vyskytuje v povídce *De Nachtwacht*. Jedná se o slovo složené a jeho základem je výraz *zgodba*, které znamená *příběh*. Dále tam máme alfu privativu, tedy částici *a*, která vyjadřuje zápor, nedostatek. Jedná se tedy o jedince, kteří se vymezují vůči příběhům. Jsou proti nim.

Při překladu novotvaru jsme se zaměřili na základ slova, tedy *příběh*. To jsme museli zachovat. Poté jsme museli najít řešení pro vyjádření záporu. Variant bylo několik, české *ne*, alfa privativa jak v originále, ale ani jedna varianta se nám nezdála vhodná. Výraz *apříběháři* je pro českého čtenáře nepochopitelný a *nepříběháři* také není zcela vhodné. Dále se nabízela ještě latinská předpona *anti*, která zcela zdomácněla v našem prostředí. Spojením předpony *anti* a základu *příběh* vznikl výraz *antipříběháři*, které je dostatečně ekvivalentní originálu.

*Če mi boste verjeli, se boste zabavali, če mi pa ne boste, ste le neverjetni Tomažki in pojdite brat enciklopedije, ker ste dolgočasni in duhamorni, ker ne znate cenit zgodbe in nasploh predstavljate tveganje za celo družbo, prekleti azgosbisti. (V, s. I)*

*Pokud mi uvěříte, tak se budete bavit, ale pokud ne, jste nevěřící Tomášové a jděte si číst encyklopedie, jste nudní a hloupi, protože neumíte ocenit příběh a vůbec představujete riziko pro celou společnost, vy zatracení antipříběháři. (C, s. 18)*

### 6.1.5 Překlad cizího jazyka v textu

V současné době se většinou cizí jazyk použitý v originále nepřekládá, zvláště když nám navozuje atmosféru a přibližuje místo děje, nebo je doplňující informací o mluvčím atd. Toho jsme se drželi i my a nechali jsme cizí název v originále. V našem případě jde o název hlavního nádraží v Amsterdamu, které se jmenuje *Centraal station*. Avšak vypravěč použije i jeho fonetickou formu, kterou uvádí jako *Centrál štacjon*. Po diskuzi s rodilými mluvčími i českými překladateli nizozemštiny víme, že to je špatně zapsané, jelikož *s* se vyslovuje jako *s* a ne jako *š*, jak uvedl vypravěč. Váhali jsme, jestli to opravíme na *stacjon*, ale nakonec jsme se rozhodli pro ponechání originálu, protože v textu máme dovysvětlení, že to tak slyšel a je tam známka pochybnosti, jestli to zaslechl správně. Avšak změnili jsme slovo *Centraal* na *Centrál*, protože se čte dlouze a ve slovinštině nemají diakritické znaménko, které by označovalo délku vokálu, tedy rozhodli jsme se pro český fonetický přepis. Zde uvádíme jak originál, tak i naše řešení z povídky *De Nechtwacht*.

*Centraal station. Niste prebrali pravilno, ker ni v angleščini. Centraal štacjon se pravilno reče, vsaj tako sem slišal. (V, s. III)*

*Centraal station. Nepřečetli jste to správně, protože to není anglicky. Správně se to vyslovuje Centrál štacjon, alespoň tak jsem to slyšel. (C, s. 20)*

## 6.2 Rovina gramatická

V této části práce si přiblížíme rozdíly ve struktuře českého a slovinštině, které mohou při překladu činit obtíže a se kterými jsme se museli vypořádat. Nejčastěji musí překladatel brát v úvahu gramatické kategorie, které existují pouze ve výchozím jazyce a cílový jazyk je nemá, nebo i naopak. To se týká například použití duálu ve slovinštině a jeho postrádání v češtině. Dále různé předložkové vazby, odlišný slovosled atd. Na některé problémy, které vyvstaly při překladu, se podíváme trochu podrobněji.

### 6.2.1 Transpozice

Podle Knittlové je transpozice překladatelský postup, k němuž dochází z důvodu nutných gramatických změn vyvolaných odlišným jazykovým systémem výchozího a cílového jazyka (Knittlová, 2010, s. 19).



V našem případě se jedná o změnu rodu u substantiva, na něž se potom vážou i změny u verba a pronomina. V originále se hlavní hrdina povídky *De Nachtwacht* setká s živým plotem, se kterým si povídá, dokonce můžeme říci, že s ním flirtuje. Ve slovinštině je živý plot ženského rodu *živa meja*, avšak v češtině tomu tak není. Museli jsme najít překladatelské řešení, které uchová myšlenku živého plotu a zároveň substantivum bude ženského rodu, aby byla zachována situace, kdy hlavní hrdina si povídá se subjektem ženského rodu. Po dlouhém promýšlení jsme vyhodnotili, že to nebude moci být slovo obecné, ale rozhodli jsme se zaměřit na různé druhy křovin, které mohou tvořit živé ploty. Nakonec jsme zvolili pro český překlad slovo *túje*. Jedná se o určitý druh okrasné dřeviny plnící funkci živého plotu, tedy jsme se uchýlili k použití hyponyma. Vzali jsme v úvahu, že se v České republice můžeme setkat s živými ploty, které jsou tvořeny právě tújemi a je to poměrně běžný jev, tedy českému čtenáři zcela blízký.

Zde uvádíme originál i český překlad:

*Pogovarjal sem se z živo mejo. V kampu sem jo srečal in se ji predstavil. Vprašal sem jo, kako kaj stoji, pa je rekla, da dobro, potem sem pohvalil njeno pričesko in je zardela. (V, s. II)*

*Povídal jsem si s tújí. Potkal jsem ji v kempu a představil jsem se jí. Zeptal jsem se jí, co nového a ona odvětila, že dobrý, pak jsem jí pochválil účes a ona se začervenala. (C, s. 19)*

### 6.2.2 Předložkové vazby

Struktura slovinského jazyka a českého si je velmi blízká. Z velké části se i pádové vazby shodují, avšak existují slovesa, která mají jiné vazby. Co se týče rozdílů v našem případě, tak se jedná o vazby s dativem a akuzativem, avšak u těchto případů nedochází k častému výskytu interferencí. K těm občas může docházet u instrumentálu. Ve slovinském jazyce se instrumentál vždy pojí s předložkou *s/z*, jak uvádí Jože Toporišič ve své publikaci *Slovenska slovnica* (Toporišič, 1991, s. 206). Zatímco v českém jazyce je instrumentál jak pádem předložkovým tak i nepředložkovým. Zde může docházet k interferencím, kdy do českého překladu dodáme předložku *s*, i když ta vazba by měla být bezpředložková. Tento jev může být podpořen i tendencí doplňovat do spojení s bezpředložkovým instrumentálem předložku *s* v současné hovorové a substandardní

češtině, o které se píše v *Příruční mluvnici češtiny* (Grepl, 2008, s. 243). Uvedeme si příklad instrumentálu s předložkou i bez ní, které jsou z povídky *De Nachtwacht*.

*Z roko je pokazal name in njene besne oči so povsem počasi pripotovale do mojega obraza. (V, s. VI)*

*Rukou jí ukázal na mě a její rozzuřené oči se hodně pomalu přesunuly k mému obličejí. (C, s. 24)*

*Obtičel sem, z razbolelima nogami, sredi red light districta. (V, s. IV)*

*Zasekl jsem se, s bolavýma nohama, uprostřed red light districtu. (C, s. 21)*

### 6.2.3 Duál

Nejmarkantnějším rozdílem v morfoložické rovině českého a slovinského jazyka je gramatická kategorie duálu. Duál, neboli dvojně číslo je mluvnická kategorie čísla, která vyjadřuje párovost, dvojnost. Ve slovinštině se duál vyskytuje v plném rozsahu, tedy u substantiv, adjektiv, pronomin, numerálií a verb. Ze současných slovanských jazyků se duál vyskytuje již pouze ve slovinštině a lužické srbštině. Avšak setkáme se s touto kategorií i u dalších evropských jazyků neslovanských jako u islandštiny, irštiny, litevštiny a maltštiny.

Při samotném překladu do češtiny nečiní duál až takový problém, je jednoduše nahrazen plurálem. Na druhou stranu si musíme uvědomit, že ztrácíme určité nuance, které se duálem vyjadřují, jako například intimitu. Překladatel se může pokusit o kompenzaci jinými vyjadřovacími prostředky, nebo se rozhodne, že zcela ztratí tuto nuanci v textu.

V našich třech ukázkách se nejčastěji setkáme s duálem v poslední povídce *Pod tlakem konce*, kde jsou hlavními hrdiny dva bratři, kteří spáchali atentát na bostonský maraton. V níže uvedené ukázce máme příklad, kdy jsme duál převedli do plurálu, avšak z kontextu celého textu je patrné, že se jedná o dva bratry.

*„Koliko časa pa misliš ...?“ vprašam.*

*„Do večera jim dava. Če se bova morala zabarikadirati tu, se bova. Sicer pa kot sva rekla.“ (V, s. XVII)*

*„Jak dlouho jim to bude trvat, co myslíš?“ zeptám se.*

*„Dáme jim čas do večera. Jestli se budeme muset zabarikádovat tady, tak to uděláme. Jinak platí, jak jsme se dohodli.“ (C, s. 39)*

### 6.3 Rovina syntaktická

Syntax neboli skladba je lingvistickou disciplínou zabývající se vztahy mezi slovy ve větě, dále správným tvořením větných konstrukcí a slovosledem. Základní jednotkou je věta. V každém jazyce jsou různá specifika pro slovosled ve větě, většinou dělíme slovosled na pevný a volný.

Co se týče větné stavby v českém a slovinském jazyce, zde nejsou větší rozdíly. Jak český jazyk tak i slovinský můžeme zařadit k jazykům, které mají volný slovosled, a tedy se řídí aktuálním členěním větným. Tedy réma, neboli nová skutečnost, stojí na konci věty. I přes tuto blízkost jazyků, dochází k jemným nuancím a tehdy překladatel pochopitelně ctí zvyklosti svého mateřského jazyka.

I přesto, že jsou si jazyky v rovině syntaktické velmi blízké, museli jsme se v jednom případě uchýlit k tzv. intelektualizaci. K tomuto jevu se překladatel uchyluje, když rozděluje dlouhá souvětí výchozího textu, aby napomohl lepší orientaci v textu, překlad by jinak působil poněkud těžkopádně.

V našem případě jsme jedno dlouhé souvětí, kde je zachycen tok myšlenek vypravěče, rozdělili do tří vět. Jde o ukázkou z povídky *Vrabci*.

*Razplamti se mi občutek, da bi moral ljudi, ki jih imam rad, tesno privezati nase, da jih ne bi smel spustiti niti za trenutek, da se bomo ločeni spremenili, da jih ne bom več poznal, da bom pograšal sebe in njih, kot smo bili nekoč, in jim ne bom tega nikoli znal povedati tako, da bi to ne le razumeli, ampak tudi čutili na točno tak način, kot to v tem trenutku čutim jaz. (V, s. XI)*

*Vzplane ve mně pocit, že lidi, které mám rád, bych měl k sobě těsně připoutat a neměl bych je ani na okamžik pustit, protože v tom odloučení se změníme tak, že už bych je nepoznal. Postrádal bych sebe i je. Postrádal bych to, jací jsme byli a nikdy bych jim to nedokázal říct tak, aby to nejen pochopili, ale aby to cítili přesně tak, jak to teď cítím já. (C, s. 30)*

## 6.4 Rovina stylistická

Tato rovina se zabývá tím, zda se stylistická stránka a využití jazykových prostředků výchozího jazyka shoduje s jejich adekvátními protějšky v cílovém jazyce. Stylistická stránka hraje v překladu velmi významnou roli, jelikož podstatně ovlivňuje výsledné vnímání textu. Jak uvádí Levý: „Stylistickým laděním prakticky každý překladatel [...] vnucuje originálu ve větší či menší míře svůj styl, a tím i své pojetí díla; ovšem stylistické přehodnocení nesmí jít tak daleko, aby nám zkreslilo smysl originálu“ (Levý, 2012, s. 62). Touto jeho zásadou jsme se řídili při překladu vybraných povídek. Naším cílem bylo převést co nejvěrněji autorův osobitý styl.

Povídky jsou psány převážně spisovným jazykem, avšak vyskytují se v něm i ostatní roviny jazyka, jako slova hovorová, expresivní a vulgární. Tuto mnohohrstevnatost jazyka jsme se pokusili zachytit i v překladu, proto jsme využili různých prostředků, jako například obecnou češtinu.

Z obecné češtiny jsme využili hláskové změny, které jsme uplatnili převážně v přímé řeči či ve vnitřních monologích protagonistů. V povídce *Pod tlakem konce* jsme využili při překladu hláskové změny u přídavných jmen, kdy je koncovka -ý nahrazena koncovkou -ej. K tomuto řešení jsme se rozhodli proto, aby byla mluva dvou mladíků přirozenější tj. odpovídala hovorové mluvě jejich věkové a sociální skupiny.

*„Kaj pa helikopter?“ vprašam.*

*„Pozabi prekleti helikopter. Saj vejo, kje sva, če tu mečeva jebene bombe.*

*Samo bodi hiter.“ (V, s. XXVI)*

*„A co ten vrtulník?“ ptám se.*

*„Zapomeň na ten zatracenej vrtulník. Vědí, kde jsme, když tady házíme*

*zasraný bomby. Jen buď rychlej.“ (C, s. 51)*

Také jsme pracovali s hláskovou změnou koncovky -é u přídavných jmen středního rodu, která je nahrazena koncovkou -ý.

*„Zelo smešno, mali. Zelo smešno. Zakaj si na to pomislil zdaj?“ (V, s. XX)*

*„Moc vtipný, bráško. Moc vtipný. Proč sis na to vzpomněl zrovna teď?“ (C, s. 43)*

„Vse bo tako zdaj. Čisto prehitro. Okej?“ (V, s. XXII)

„Všechno bude ted' takový. Nějak moc rychlý. OK?“ (C, s. 45)

Jiný příklad jevu obecné češtiny, který jsme využili při našem překladu je protetické v na začátku slova. V našem případě se jedná o zájmeno oni.

„Kurčevega pojma nimajo,“ reče.

„Kmalu ga bodo imeli.“ Potrudi se moram, da se mi glas ne strese. (V, s. XVII)

„Voni hovno vědí,“ říká.

„Brzo jim to dojde.“ Musím se snažit, aby se mi nechvěl hlas. (C, s. 39)

Kromě hláskových změn jsme použili i změny obecné češtiny na úrovni morfologických změn. V našem případě se jedná o unifikaci koncovky -ma v 7. pádě množného čísla. Tento jev obecné češtiny jsme použili v přímé řeči.

„Daj ga malo bolj na levo. Ne veliko, samo malo. Za nama so.“ (V, s. XXV)

„Stoč to víc doleva. Ne moc, jen trochu. Jsou přímo za náma.“ (C, s. 50)

Dalšími stylistickými prvky, které jsme řešili, byla neobvyklá přirovnání, která Freljih používá. Příkladem můžeme uvést jedno z povídky *Vrabci* a druhé z povídky *De Nachtwacht*.

Uvažovali jsme, jestli nepoužijeme v cílovém jazyce varianty běžně užívané, ale nakonec jsme se rozhodli pro doslovný překlad, aby byl zachován specifický styl autora. Pouze u výrazu *opice*, která je v originále v ženském rodě, jsme se rozhodli pro nahrazení výrazem *opičák*, který je rodu mužského.

*vsaka žival brani svoj teritorij, ampak ali sem res pripravljen umreti za to, da mi nihče ne bo mogel očitati, da nisem čisto prava opica?* (V, s. XII)

*každé zvíře si brání svoje teritorium, ale jsem fakt připraven umřít jenom pro to, aby mi nikdo nemohl vyčítat, že nejsem správný opičák? (C, s. 31)*

*Tudi jaz sem bil takrat prepričan, da je Desmond zmešan kot jagodni sorbet, toda svojega obraza nisem mogel zanikati. (V, s. VII)*

*Byl jsem tehdy také přesvědčený, že má Desmond v hlavě míšmaš jako jahodový sorbet, ale nemohl jsem ten svůj obličej popřít. (C, s. 26)*

## **6.5 Další překladatelské problémy**

V této kapitole si představíme další dva překladatelské problémy, které jsme museli vyřešit a pro jejich specifičnost jsme je umístili zvlášť. Jedná se o překlad názvu díla samotného a vybraných povídek a také o intertextovost, tedy o jev, kdy autor zapojuje do svého díla odkazy k jiným textům.

### **6.5.1 Název díla a vybraných povídek**

Samotný název je pro dílo velmi důležitý, proto jsme mu věnovali velkou pozornost. Jak uvádí Kufnerová je v soudobém překladu název původního díla respektován a k jeho úpravám by mělo docházet jen ojediněle (Kufnerová, 1994, s. 152). Uvedené strategie jsme se snažili držet jak při překladu názvu díla, tak i jednotlivých povídek.

Titul díla *Ideoluzije* je neobvyklý, ale můžeme říci, že je symbolický a má příznakovou výpovědní hodnotu. Neprozrazuje nic konkrétního o obsahu díla, ale na druhou stranu čtenáři naznačuje, že se setká s texty, ve kterých se bude pracovat s iluzemi a idejemi.

Najít odpovídající řešení překladu názvu nebylo vůbec snadné. Samotné slovo *ideoluzije* nenajdeme v žádném slovinském slovníku. Je to tedy autorův novotvar. Avšak již na první pohled je čtenáři jasné, že se skládá ze dvou slov: *idea* a *iluze*. Obě slova mají svůj původ v antickém světě. Starořecké slovo ἰδέα má podle slovníku Václava Pracha tyto významy: podoba, postava, způsob, mínění, pravzor, ozdoba básnická (výraz), v *Akademickém slovníku cizích slov* pod slovem *idea* najdeme tyto významy: 1. základní, vůdčí myšlenka 2. myšlenka, nápad 3. pojem, představa. Jak vidíme, význam slova se do určité míry během století posunul. Podle latinsko-českého slovníku od J. M. Pražáka slovo *illusio* můžeme přeložit jako: 1. výsměšek, ironie 2. přelud, klamná představa. Slovo *iluze*

má poté tento výklad v *Akademickém slovníku cizích slov*: 1. nesprávná, falešná představa, zkreslený vjem neodpovídající skutečnosti, přelud, vidina atd. Jak vidíme, zde se význam slova více méně nemění.

Jak jsme uvedli výše, tak název původního díla má být respektován a tudíž jsme zvolili variantu, kdy nebudeme hledat česká synonyma, ale budeme pracovat se slovy přejatými, tedy ideou a iluzí. Nakonec jsme zvolili variantu *Ideoiluze*, která je stejně srozumitelně nesrozumitelná jako je originální název pro slovinského čtenáře. Avšak uvědomujeme si, že při případném vydání sbírky by byl název sbírky povídek diskutován s redaktorem a dalšími zaměstnanci nakladatelství a mohlo by dojít ke změně názvu titulu, jelikož může být problematický z marketingového hlediska.

Názvy povídek již nepředstavují takový problém jako titul díla. První povídka se v originále jmenuje *De Nachtwacht* a tento název jsme ponechali i v českém překladu. K tomuto řešení jsme dospěli, jelikož i v originále je to slovo pochopitelně cizí a jeho význam je srozumitelný pouze určitým čtenářům znalým němčiny, nizozemštiny a možná ho vydedukují i anglicky hovořící. Avšak ze samotné povídky všichni pochopí, že se jedná o známý obraz *Noční hlídka*.

Názvy dalších dvou povídek nebyly překladatelským oříškem. První se jmenuje v originále *Vrabci* a stejně se jmenuje i v českém překladu, jelikož se jedná o druh ptáka, který má totožné pojmenování i v jazyce českém. Poslední povídku *Pritisk konca* jsme přeložili jako *Pod tlakem konce*. Zde jsme zvolili předložkovou formu, jelikož překlady *tlak konce*, nebo *nátlak konce*, které jsme zvažovali, nemají dostatečnou údernost a naléhavost, kterou jsme chtěli již v samotném názvu zachytit.

### 6.5.2 Intertextovost

V povídce *Vrabci* jsme se setkali s mezitextovým navazováním dvou děl. Jedná se o samotnou povídku *Freliha* a o všeobecně známé dílo Shakespeara *Hamlet*. Autor si však vybral část, která nebývá tak citována a tedy čtenář ani překladatel nemusí rozpoznat, že se jedná o vložený element, který může dát nový pohled na interpretaci povídky.

Z hlediska formálního autor v tomto případě vůbec neodlišuje odkaz k jinému textu. Nepoužije kurzívu či jiné prostředky pro zviditelnění vloženého textu. Nechává to zcela na čtenáři, jestli si všimne této intertextovosti. V tomto případě autor použil krátký dialog z *Hamleta*, přesněji dialog samotného *Hamleta* s *Horaciem*. Po prostudování tří překladů do

slovinštiny<sup>10</sup>, které jsme měli k dispozici, nejsme schopni přesně určit, s kterým překladem Jasmin B. Frelih pracoval, avšak to nám nebránilo pracovat s textem a snažit se najít nejlepší variantu pro český překlad. Po srovnání českých překladů<sup>11</sup>, jsme se nakonec rozhodli udělat kompromis, jelikož jiné řešení se nám nezdálo zcela odpovídající slovinskému textu. Nakonec jsme zvolili výběr z překladů Jiřího Josky a Martina Hilského.

Tyto citace jsou Jiřího Josky:

„[...] *Jen takový hloupý pocit, který by mohl vyplašit leda ženskou,*“

„*Jestli se vám něco nezdá, dejte na to. [...]*“

„*Ne. Nejsem pověřivý. [...], ale přijde to tak jako tak. [...] Jestli nevíme, co nás čeká, co na tom záleží, kdy se to stane? Nechme toho.*“ (Shakespeare, 2007, s. 223).

A tyto citace jsou převzaty od Martina Hilského:

„*Je to jen hloupost. [...]*“

„[...] *Být připraven, to' vše. [...]*“ (Shakespeare, 1999, s. 207).

Zajímavostí je, že pasáž, se kterou pracuje Frelih, má od Shakespeara aluzi na Bibli a na Matouše 10 „*Neprodávají se dva vrabci za halěr? A ani jeden z nich nepadne na zem bez dopuštění vašeho Otce.*“

Zde uvádíme ukázkou z povídky *Vrabci* v originálním zpracování a naše výsledné řešení.

»*Saj je čista neumnost, vendar me spreletava taka črna slutnja, ki bi nemara preplašila žensko,*« rečem.

»*Če se vašemu srcu kaj upira, ga ubogajte,*« reče.

»*Nikakor ne. Zoprna so mi prerokovanja. Posebna previdnost ravna celo tvoj padec. Če bo zdaj, ne bo pozneje. Če ne bo pozneje, bo zdaj. Če ne zdaj, pa že še kdaj. Pripravljen bodi, to je vse. Ker nihče ne ve, kaj zapusti, zakaj ne bi zapustil zgodaj? Naj bo!*« rečem. (V, s. XIV)

„*Je to jen hloupost. Jen takový hloupý pocit, který by mohl vyplašit leda ženskou,*“ řeknu.

„*Jestli se vám něco nezdá, dejte na to,*“ odvěti.

---

<sup>10</sup> K dispozici jsme měli od Milana Jesiha, Janka Modera a Otona Župančiče

<sup>11</sup> Prostudovali jsme překlady od Martina Hilského, Břetislava Hodka, Jiřího Josky, Milana Lukeše, Erika Adolfa Saudka, Josefa Václava Sládka a Zdeňka Urbánka



*„Ne. Nejsem pověřčivý. Zvláštní prozřetelnost bdí i nad tvým pádem. Bude-li to teď, nebude to jindy, nebude-li to jindy, bude to teď, ale přijde to tak jako tak. Být připraven, toť vše. Jestli nevíme, co nás čeká, co na tom záleží, kdy se to stane? Nechme toho!“ já na to. (C, s. 34)*

## 7. Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo vytvoření uměleckého překladu vybraných povídek *De Nachtwacht*, *Vrabci*, *Pritisk konca* slovinského spisovatele Jasmina B. Freliha. Povídky jsou součástí sbírky *Ideoluzije (Ideoiluze)*, která byla vydána v roce 2015 v nakladatelství LUD Literatura v Lublani. Autora Jasmina B. Freliha a jeho dílo jsme pro tuto diplomovou práci vybrali pro jeho styl psaní a univerzálnost témat, která se vyskytují ve jmenované sbírce. Frelihovo dílo se dočkalo českého překladu až v loňském roce, kdy byl přeložen jeho román *Na/pùl*, avšak domníváme se, že i jeho povídková tvorba má co říci zájemcům o současnou slovinskou literaturu. Tento předložený překlad by se mohl považovat za určitý základ pro případné přeložení celé povídkové sbírky.

Jak jsme uvedli v úvodu, tato práce se skládá z kapitoly, v níž jsme stručně představili spisovatele Jasmina B. Freliha a jeho doposud vydaná díla a v krátkosti jsme charakterizovali povídky, které byly vybrány k vlastnímu překladu.

Druhou část tvoří samotný překlad povídek. Tento překlad se pohybuje na pomezí metody volné a metody věrné. Při překladu jsme se zvláště snažili zachovat estetickou a sdělnou funkci překládaného díla.

Třetí, teoreticko-praktická část se věnuje podrobné analýze vybraných překladatelských problémů. Prvně jsme si určili strategii a metodu překladu. Při volbě metody jsme se opírali zejména o teorii Jiřího Levého a Antona Popoviče, ale čerpali jsme například i z publikací Dagmar Knittlové a Zlaty Kufnerové. V této části jsme konkrétní problémy roztrídili do několika rovin, které jsme podrobněji rozebírali. V praktické části jsme dané problémy ilustrovali pomocí příkladů z přeložených povídek.

Stanoveného cíle diplomové práce bylo dosaženo, pro českého čtenáře jsme představili autora patřícího k mladé generaci slovinských prozaiků, který již dosáhl významného uznání v evropském kulturním prostoru. Vybrali jsme reprezentativní povídky z autorovy sbírky povídek pro český překlad, ten se stal stěžejní částí práce a podali jsme zevrubný translatologický postup práce s originálem a výsledným překladem.

Přínos této diplomové práce může být spatřován v představení méně známého současného slovinského autora českému čtenáři a též v translatologické analýze vybraných překladatelských problémů, se kterými se překladatel může ve své praxi potkat, zejména ta úskalí, která přináší překlad z blízkce příbuzného jazyka. Vzhledem k tomu, že téma problematiky překladu ze slovinského jazyka do českého není úplně teoreticky zpracováno a nemáme k dispozici teoretické příručky, myslíme si, že tato práce je prvním krůčkem v této oblasti.

## 8. Resumé

The main goal of this diploma thesis "Commented translation of a Slovenian literary work: Jasmin B. Frelih *Ideoluzije*" is to create a literary translation of three selected short stories: *De Nachtwacht*, *Vrabci*, *Pritisk konca* by a Slovenian writer Jasmin B. Frelih and also to provide a thorough analysis of the translation-related problems that were encountered.

The first part of the thesis is composed of a chapter introducing the writer Jasmin B. Frelih and his published and also characterizing the selected short stories for the translation.

The second part constitutes of the translation itself. The translation combines two methods - free translation and faithful translation. A special attention is paid to the aesthetic and communicative function of the translated work.

The third, theoretical-practical part consists of a detailed analysis of selected translation-related problems. We established a suitable translation strategy and a method to start with. Jan Levý and Anton Popovič were a reliable source when choosing the method as well the publications of Dagmar Knittlová and Zlata Kufnerová. In this part, we have categorized the specific problems into several areas to be discussed in more detail. In the practical part, we illustrated the problems by using examples from the translated short stories.

## 9. Seznam použité literatury

### Primární literatura

FRELIH, B. Jasmin. *Na/pol.* Ljubljana: Cankarjeva založba, 2016. ISBN 978-961-231-946-5

FRELIH, B. Jasmin. *Na/púl.* [Brno]: Větrné mlýny, 2019. ISBN 978-80-7443-362-7.

FRELIH, Jasmin B. *Bleda svoboda.* Ljubljana: Cankarjeva založba, 2017. ISBN 978-961-282-271-2.

FRELIH, Jasmin B. *Ideoluzije.* Ljubljana: LUD Literatura, 2015. ISBN 978-961-695-262-0.

### Sekundární literatura

BAUER, Jaroslav a Miroslav GREPL. *Skladba spisovné češtiny: vysokoškolská učebnice.* 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.

BEČKA, Josef Václav. *Úvod do české stylistiky.* Praha: R. Mikuta, 1948. Knižnice Kruhu přátel českého jazyka.

*Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih) : český ekumenický překlad.* Praha: Česká biblická společnost, 1991. ISBN 80-7113-009-5

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M., MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika.* 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.

FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces: teorie a praxe funkcionalistického překládání.* Brno: Host, 2009. Studium (Host). ISBN 978-80-7294-343-2.

FRELIH, B. Jasmin. Skandinávské rakve. *Plav – měsíčník pro světovou literaturu*. 2017, XIII(3), 46-47. ISSN 1802-4734.

GREPL, Miroslav. Příruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. ISBN 80-7106-134-4.

HOMOLÁČ, JIŘÍ. *Intertextovost a utváření smyslu v textu*. Vydala Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, Praha 1996, 114 s. ISBN 80-7184-201-X

HRDLIČKA, Milan. *Literární překlad a komunikace*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-13-5.

HRDLIČKA, Milan. *Překladatelské miniatury*. Vyd. 2., rozš. V Praze: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2501-0.

HUGO, Jan, ed. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost : historie a původ slov*. 2., rozš. vyd. Praha: Maxdorf, c2006. ISBN 80-7345-098-4.

KLÉGR, Aleš. *Tezaurus jazyka českého: slovník českých slov a frází souznačných, blízkých a příbuzných*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-920-1.

KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-0143-6.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRÝGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

KRIJTOVÁ, Olga. *Pozvání k překladatelské praxi: kapitoly o překládání beletrie*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-215-X.

KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Překládání a čeština*. Jinočany: H&H, 1994. ISBN 80-85787-14-8.

KUFNEROVÁ, Zlata a kol. *Čtení o překládání*. Jinočany: H&H Vyšehradská, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7319-088-0.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7.

PALA, Karel a Jan VŠIANSKÝ. *Slovník českých synonym*. 3. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-450-5.

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9.

POPOVIČ, Anton. *Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. 2., preprac. a rozšír. vyd. Bratislava: Tatran, 1975. Okno.

PRACH, Václav. *Řecko-český slovník*. Ve Vyšehradu 2. [vyd.]. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-796-0.

PRAŽÁK, Josef Miroslav, František NOVOTNÝ a Josef SEDLÁČEK. *Latinsko-český slovník*. Vyd. 20. (v KLP v této podobě 1.). Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1999. ISBN 80-85917-51-3.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet*. Prevedel Milan JESIH. Ljubljana: Študentska založba, 2006. ISBN 978-961-6570-23-7.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet*. Přeložil Josef Václav SLÁDEK, ilustroval Radek ČÁK. Brno: Tribun EU, 2010. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-350-4.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet*. Přeložil Břetislav HODEK. Praha: Artur, 2016. D (Artur). ISBN 978-80-7483-045-7.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet*. Prevedel Oton ŽUPANČIČ. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2016. ISBN 978-961-01-4415-1.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet, dánský princ*. Přeložil Milan LUKEŠ. Praha: Dilia, 1974

SHAKESPEARE, William. *Hamlet, danski princ*. Prevedel Janko MODER. Ljubljana: Karantanija, 2002. ISBN 961-226-517-8.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet, králevic dánský*. Přeložil Erik Adolf SAUDEK. Praha: Slovart, 1998. ISBN 80-7209-133-6.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet, princ dánský: Hamlet, prince of Denmark*. 2., přeprac. vyd. Přeložil Jiří JOSEK. Praha: Romeo, 2007. ISBN 80-86573-16-8.

SHAKESPEARE, William. *Hamlet: tragédie o pěti dějstvích*. Přeložil Martin HILSKÝ. V Praze: Národní divadlo, 1999. ISBN 80-7258-019-1.

SHAKESPEARE, William. *Tragický příběh dánského prince Hamleta*. Ilustroval Josef ŠÍMA. Přeložil Zdeněk Urbánek. Praha: Československý spisovatel, 1959.

ŠKERLJ, Ružena. *Češko-slovenski slovar: Slovensko-češki slovar*. Ljubljana: DZS, 2008. ISBN 978-86-341-1527-7.

TOPORIŠIČ, Jože. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja, 1991.

ULIČNÝ, Oldřich. *Instrumentál v struktuře české věty: příspěvek k popisu a metodice výkladu pádového systému v češtině*. Praha: Univerzita Karlova, 1984. Informační bulletin.

VEVAR, Štefan. *Vrvohodska umetnost prevajanja*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2013. ISBN 978-961-231-961-8

VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002. ISBN 80-237-3670-1

### **Elektronické zdroje**

*Český národní korpus*. [online]. Praha: Český národní korpus. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://www.korpus.cz/>.

BABNIK, Gabriela. Recenzija knjige: Zgodbe, pisane na ozadju groze. *Delo* [online]. 2016. [cit. 2020-07-29]. Dostupné z: <https://www.delo.si/kultura/ocene/zgodbe-pisane-na-ozadju-groze.html>

*Gigafida*. [online]. Kamnik: Amebis. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://www.gigafida.net/>.

HOFFMANOVÁ, Jana. Hovorový styl. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Masarykova univerzita, ©2012- 2018 [cit. 2020-02-16]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/HOVOROVÝ\\_STYL](https://www.czechency.org/slovník/HOVOROVÝ_STYL)

HRABÁK, Josef. 1962. „Několik úvah o obecné češtině a vulgarismech v současné české próze“. In *Naše řeč*, roč. 45, č. 9-10. [cit. 2020-07-25]. Dostupný z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4920>



*Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz>

KARLÍK, Petr a kol. *Nový encyklopedický slovník češtiny online* [online]. Masarykova univerzita, ©2012-2018 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/>

PAUKOVIČ A FRELIH: Jasmin B. Frelj: Ideoluzije. *Koridor-ku* [online]. 2016. [cit. 2020-07-20]. Dostupné z: <http://koridor-ku.si/literatura/jasmin-b-frelj-ideoluzije/>

*PONS Online Dictionary*. [online]. Stuttgart: PONS GmbH, 2015. [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <http://en.pons.com/translate>.

*Slangový slovník drogové scény*. [online] [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://drogy.doktorka.cz/slangovy-slovník-drogove-sceny/>

*Slovar slovenskega knjižnega jezika*. [online]. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2000. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>

*Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Ústav pro jazyk český, v. v. i., ©2011 [cit. 2020-01-13]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?db=ssjc>

ZIKOVÁ, Markéta. Substantivní neologismy a jejich parasystémový charakter. In: *Naše řeč*, [online] ročník 84 (2001), číslo 2, [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7613>

## Příloha 1: Ideoluzije

### DE NACHTWACHT

Če vam povem eno zgodbo, mi ne boste verjeli, ker ji še sam ne verjamem, ker se mi zdi neverjetna, toda zgodila se je meni in bil bi nor, če sebi ne bi verjel, zato jo bom povedal še vam, pa se sami odločite, kako in kaj bo z vašo vero v mojo pripoved. Če mi boste verjeli, se boste zabavali, če mi pa ne boste, ste le nejeverni Tomažki in pojdite brat enciklopedije, ker ste dolgočasni in duhamorni, ker ne znate cenit zgodbe in nasploh predstavljate tveganje za celo družbo, prekleti azgodbisti.

No, bilo je približno takole, da sem se lansko poletje, pred recimo sedmimi, osmimi meseci, potepal po Amsterdamu. Sam, z nekaj denarja, dovolj za en teden, potem sem šel na vlak in domov, vendar je malo, malo, malo manjkalo, pa se ne bi nikoli vrnil in vi tega ne bi brali in od tega trenutka dalje bi bil svet popolnoma drugačen. Toda ni, točno tak je, kot pač je.

Amsterdam je lepo, izmišljeno mesto. Prosim vas, ste ga že kdaj videli? Kulisa pri kulisi, kot v starih filmih, prav nič ni resnično, le mogoče smrdljiva voda, na kateri vse skupaj plava. Malo je podoben Benetkam, vendar je veliko manj golobov in podgan, kar je meni izredno všeč, ker golobov ne prenesem, ker so leteče podgane; čeprav do podgan nimam tako odklonilnega stališča, pa jih nimam ravno rad, bolj bi rekel, da mi je vseeno zanje, dokler ne letajo pod mojimi nogami in kljuvajo drobtin, ki padajo na tla z mojega hotdoga. Ja, tiste klavstrofobične,

ponarejene hiše, pa iz koga se vi norca delate, mislite, da bom res verjel, da bi kdo prostovoljno živel v nečem tako ozkem? Kot bi vsak dan iz službe prišel spat v tretje nadstropje ritne luknje. No, no, morda malce pretiravam, saj so videti kar luškano, kar je logično, ker so vse kulise ponavadi luškane. Če ne bi hoteli, da izgleda luškano, potem ne bi delali kulis, ampak bi postavili prave lesene barake, pa bi jih brigalo za videz. Tako pa sumim, da so te stare barake postavljene za temi kulisami in notri snamejo nori Nizozemci maske in postanejo troli in čarovnice.

Potem, nadalje, dokaz številka dve. Veste, ko se sprehajate po pravih mestih in gledate izložbe, pa so notri klobuki, ki jih nosijo tiste lutke, ki se zdijo nekaterim grozne, meni pa prav prijetne, oblečene v vse, kar pač notri prodajajo, pa recimo čevlji, pa ne vem kaj še vse, veliko stvari, vendar običajnih, v normalnih mestih namreč ni izložbe, pred katero bi se človek vsaj za trenutek pomudil, ker so aranžerji povečini debili in ne znajo napraviti interesantne vitrine. Naj grejo v izmišljeno mesto in pogledajo, kako to tam počnejo. V vsaki tretji izložbi, ki sem jo videl, je stala napol gola ženska in me poželjivo gledala. Nekajkrat me je zanimalo, kaj pravzaprav prodaja, vendar nisem nikoli zbral poguma, da bi si to tudi od blizu ogledal. Pa saj so bile nekatere prav ogabne, vendar nekaj tudi takih, da mi je pri priči moral vstati. No, da zaključim argument, mislite, da je res možno, da po izložbah nekega mesta visijo gole ženske in te poželjivo gledajo?

Tretjič. V trgovinah prodajajo droge.

Torej, lansko poletje sem en teden prebil v mestu, ki sploh ne obstaja, zatorej ni čudno, da tudi moja zgodba ni ravno resnična.

V muzeju sem videl Rembrandtovo Nočno stražo, vendar po mojem mnenju ni nič posebnega, tako da sem se moral

čuditi množici ljudi, ki so ob njej cedili slino. Nekam pretemna za moj okus, in čeprav sem ujel košček pogovora, ki mi je razložil, da je pravzaprav potemnela, mi je bilo to prav malo mar, ker tudi svetla ne bi bila kaj prida. Nisem sicer likovni kritik, toda zdelo se mi je pomembno, da to povem, ker sem že tam hotel nekomu to povedati, pa sem se bal, da me bo kdo zaradi tega pretepel, ker točno vem, kaj lahko naredi človek z ranjenim ponosom. Ponosni pa so, ti nori Nizozemci, na tega Rembrandta. No, torej, slika ni nič posebnega, in to zdaj veste, vsi tisti, ki se ne strinjajo z mano, se motijo, vsem ostalim pa sem zdaj dal dovoljenje, da na glas povejo, da je slika bedna. Kdo je z mano?

Muzeji. Kamorkoli grem, grem v muzej, ker se počutim primoranega to storiti. Kultura in to, saj sem razgledan in ljubim umetnost, toda vedno ko pridem iz muzeja, se počutim nategnjene, ker nisem doživel tega, kar sem mislil, da bom doživel, ko sem vanj vstopil. Pa ne, da bi zdaj pričakoval katarze od vsakega koščka umetnosti v vitrini, pred katerega se bom postavil, toda vedno pričakujem vsaj malo razsvetljenja. Pa ga ni, noter stopim butast, ven pridem butast, z malce obširnejšim kulturnim cv-jem, koga pa to sploh briga?

Z zemljevidom v roki sem se pojal po strogem centru in skušal s pogledom oplaziti kakšno zanimivost, pa jih je bilo bolj malo. Mislim, da so tam vsi zaradi drog in kurb, pa se jim tako ali tako ne splača vlagati denarja v »zanimivost«. Kaj ti bojo palače in katedrale? Če si zadet, lahko strmiš tudi v ulično svetilko, pa zna biti zanimivo.

Pogovarjal sem se z živo mejo. V kampu sem jo srečal in se ji predstavil. Vprašal sem jo, kako kaj stoji, pa je rekla, da dobro, potem sem pohvalil njeno pričesko in je zardela. Naslednji dan sem se počutil kot idiot in upal, da me ni nihče videl. Pa saj je tako vseeno, kdo bi se pa sploh zanimal zame?

Te zadnje besede sem moral oh pošteno pogoltniti, še preden sem šel drugič spat.

Ja, v mesto sem prišel zgodaj zjutraj. Najprej sem se prepričal, ali obstaja, in sklenil, da ne. Potem sem šel takoj v muzej, da bi se otresel občutka prikrajšanosti, ker sem šel na počitnice v neko izmišljotino, a sem vam že povedal, da potem ni bilo nič boljše, mogoče malo slabše, ker sem preveč pričakoval od Nočne straže. Nazaj grede sem se ustavil v Smart Shopu, pametni trgovini, in v luči vsega danes jim dam kar prav, ljudje smo neumni, pametni smo šele zadeti, vendar nam je takrat tako vseeno. Kupil sem si nore gobe in jih jedel na poti proti kampu. Ni se mi uspelo prijaviti, ker sem se zaklepetal, tako da sem moral spati zunaj ob ograji, pa še to srečo sem imel, da me ni nihče videl, ker v vlemestih krađejo kot srake, in ni vrag, da me ne bi ukradli, če se ne bi skrbno zakamufliral. Zbudil sem se praznoglav in šel na trajekt, v center in v coffeeshop na džojnt. O tem ne bom povedal nič več, ker je dolgočasno.

Centraal station. Niste prebrali pravilno, ker ni v angleščini. Centraal štacjon se pravilno reče, vsaj tako sem slišal. Velika stavba, kjer so vlaki, tramvaji, avtobusi in dva trajekta, da vozijo ljudi naokoli. Vedno je polno naroda, ker narod vedno kam potuje. Moraš se paziti žeparjev, ker so res veliki mojstri in ti lahko menda ukradejo celo tatu. Polno je tudi beračev, ki prosijo za drobiž. O njih nimam mnenja, le nikoli ne bi bil rad v njihovi koži, ampak to vam je menda vsem jasno, dosegli smo konsenz, super.

Nizozemci so sicer prijazni ljudje, čeprav so v resnici troli in čarovnice, kar se dobro vidi, ko so pijani, ker postanejo sitni in težki, pa grozeče mrščijo obrvi proti tebi, tako da vedno misliš, da boš tepen. Pretepom se mi je uspelo izogniti, toda nekaj sem jih vseeno videl. Ne vem natančno, kaj občutim, ko gledam dva človeka, ki se tepeta, toda ni mi prijetno, zato

grem raje stran. To je najbrž tudi najbolj racionalno, kar lahko storim, zato sem nase ponosen, čeprav bi kdo lahko trdil, da sem reva.

Ves dan sem prebil v coffeeshopih in kadil skank in hašiš. Po desetih džojntih je vse bolj zanimivo, ali pa bolj dolgočasno, kakor vzameš. Hotel sem si naročiti tudi pivo, vendar sem vedel, da potem ne bom za nikamor, zato ga nisem. Mikal me je tudi piškot. Ne vem, zakaj ga takrat nisem pojedel, morda bi bilo potem vse drugače.

Aja, v muzeju sem videl tudi veliko nezanimivih stvari, da sem moral kasneje pogledati v brošuro, če sem se jih hotel spomniti.

V enem coffeeshopu sem se zadebatiral z neko Angležinjo, debelušno malo rdečelasko, ki pa mi je bila kar simpatična. Tudi je potovala sama in sproščeno sva se pogovorila o bonusih in malusih solo potepanja. Ugotovila sva, da je v redu, ker odgovarjaš samo zase, in ni v redu, ker ti je včasih dolgčas. Povedal sem ji, da sem prejšnji dan pojedel gobe, in sumničavo me je pogledala, ali je z mano vse v redu. Sicer sem mislil, da ni, vendar sem ji rekel, da je, ker nisem hotel, da jo skrbi zame. No, logika na mehkih drogah je malokrat sploh logika, tako da ne vem natančno, zakaj sem se zlagal. Hotel sem se počutiti v redu, a se v resnici nisem, ker so mi možgani delali malce po svoje, to sem čutil, moj vpliv nanje se je malce zmanjšal. Vedel sem, da bo minilo, in res je, ali pa sem se samo privadil. Ko sem ji rekel, da sem v redu, sem se takoj počutil bolje. Šla je na vece in jaz sem zbežal, zakaj, pa ne vem.

Ustavil sem se pred trgovino s spominki in se spraševal, ali bi si kdo želel, da mu prinesem kakšnega. Magnet za na hladilnik, pepelnik – list marihuane, značke in šale, kape, nogavice. Sama šara, več ali manj, toda kupil sem si obesek za ključke, ki je izgledal kot nora goba, in ga uporabljam še danes. No, visi

mi s ključev, o kakšni uporabnosti pa raje ne bi. Za nikogar drugega nisem kupil nič, ker si ni nihče ničesar zaslužil.

Obtičal sem, z razbolelimi nogami, sredi red light districta. Zagledal sem se v neko prostitutko, ki mi je bila izredno všeč, ona pa je žalostno zrla malo vame, malo v zvodnika. Zvodnik je neprijetno bolščal vame, kot bi mu delal izgubo, ker sem tako zastoj strmel v njegovo blago. Hej, nisem ga jaz postavil v izložbo, tako da lepo prosim, če jezno gledaš nekoga drugega. Počasi mi je pričel iti na živce, tako da sem šel, čeprav nerad, stran.

Razmišljal sem, da bi spet pojedel gobe, vendar ne tako močne kot dan prej.

Nobenega Pizza Huta nisem našel, le en kup italijanskih picerij, ki so jih vodili razni Albanci, Madžari in Srbi, pa noben Italijan, tako da sem dvomil v njihovo avtentičnost, zato jih nisem obiskoval. Pizza Hut mi je všeč že od nekdaj, vedel sem pa samo za tistega na Centraal štacionu, tako da sem odpeketal tja. Sonce je že zahajalo (o kakšnih hribih tam ni govora, kar je smiselno, saj bi si bilo hrib težko izmisliti) in na vse je legla rdeča svetloba, tako da so tudi normalne ženske izgledale kot kurbe, tipi pa kot zadovoljne stranke.

Povsod je polno zadetih Angležev, Italijanov in Nemcev. Pijan ni nihče, ker ga pijejo lahko doma, zato pa so vsi na skanku in hašišu, precej pa jih je tudi na gobah, tako da se jim moraš hočeš nočeš smejati, ker so smešni. Na Centraal štacionu sta se dva modela zagledala vame in počutil sem se nelagodno, ker sem se spomnil, da je v Amsterdamu tudi veliko gejev, s tem pa nisem hotel imeti opravka. Toda ko sem šel mimo njiju, sem videl, da jima pogleda nepremično strmita, jaz sem se le po naključju znašel pred njima. Tako da nisem pripisoval preveč pomena niti naslednjemu, ki je strmel vame. Neki star črn klošar me je gledal v oči, ko sem hodil proti Pizza Hutu,

in z vsakim korakom, ki sem ga naredil, so se njegove že tako velike oči še razširile in kmalu sem strmel v dve beli krogli, katerih uniformnost je kazila le črna pika na sredi. Zmrazilo me je po hrbtu.

Ta je nedvomno gledal naravnost vame, in ko sem stal dva koraka pred njim, sem se moral ustaviti, saj me je njegov pogled zadržal na mestu. Tako je on naredil dva koraka, se postavil ped pred mojim obrazom, da sem razločno videl vsako brazdo na tem starem obrazu, da sem vonjal postano sapo, ki jo je pihal vame in nisem mogel storiti ničesar, obstal sem kot vkopan in čakal, da me vpraša za drobiž, da mu ga lahko dam in se bom smel premakniti. Ni me vprašal za drobiž.

Pomislil sem na angleško rdečelasko in se kar malce zasekirala, ker sem ji ušel, saj je bila prijetna, in bog ve kaj bi se lahko izcimilo iz tega, če ne bi pobegnil. Zagotovo se ne bi zgodilo to, kar se je zgodilo naslednji hip.

Meni nič tebi nič je črnec padel na kolena, in še preden sem si lahko nadel začuden obraz, je na vse grlo zakričal.

Oziral sem se naokoli, malce prestrašeno, s ponarejenim nasmeškom, malce začudeno, mimoidoči so me gledali, mene in starca, nihče se ni ustavil.

Zakričal je še enkrat in tedaj sem razločno slišal, kaj je rekel.

Še vedno se ni nihče brigal za naju, toda udobno sem se počutil v tolikšni množici, saj me ne more recimo zaklati kar vsem na očeh.

Zakričal je tretjič in vstal.

Mesija!

Kaj?

Mesija!!

Razumem.

Mesija!!!

Kdo, jaz?



Prijel me je za roko in z gnusom sem se hotel odmakniti, vendar je bil njegov prijem jeklen, pa se nisem mogel. Solza mu je spolzela po licu in zagledal se je vame z nasmehom, da je razkril vse svoje gnile, rumene, škrbaste zobe. Nisem mogel odvrniti pogleda. Razumem angleško, zato sem ga razumel.

Ljubim te.

Peder, sem vedel, zdaj sem ga pa najebal, hotel sem zakričati, vendar je z mojega obraza prepoznal, kaj sem pomislil, in je takoj krčevito odkimal z glavo.

Ne, ne, ne!

Zasmejal se je na glas.

Gospod, najsrečnejši človek na svetu sem!

Dobro zate, sem pomislil, rekel mu nisem še niti besede.

Čakal sem vas, oh, kako dolgo sem vas čakal, vsak dan, vsak svoj sleherni dan prebijem tu, na tem mestu, in vas čakam.

To bo pomota, sem si rekel, z nekom me je zamenjal, in od-dahnil sem si.

To bo pomota, sem mu rekel.

Ne, ne, ne! Ni pomota, nobena pomota ni, prav vas sem čakal in čakal in zdaj sem vas dočakal, veste kako sem srečen?

Hotel sem ugovarjati, kaj reči, kaj storiti, toda črni možakar je že pričel poplesovati okoli mene, smejal se je na ves glas in solze so mu drle po licih. Prikaz nepopisne sreče me je oropal odziva, z odprtimi usti sem le spremljal dogajanje okrog sebe. Vedno več ljudi se je zanimalo za naju.

Pridi z mano.

Aha, in to je to. Zdaj me bo poskušal zvleči nekam na samo, kjer me bo zaklal ali še kaj hujšega. Čeprav se točno spominjam, da sem si to rekel, vem tudi, da si hkrati nisem verjel. Ni se mi zdelo verjetno, da bi najprej pred celo postajo izkazoval ljubezen do mene, potem pa bi mi na samem škodoval. Zato nisem odkimal, vendar tudi nisem prikimal.

Spet sem pomislil na Nočno stražo in rdečelasko, pa na tisto kurbo, ki sem jo gledal, in na njenega zvodnika. Pa na Vondelpark, ogromen zelen park zraven muzeja, kamor sem šel na džojnt. Lep park, zelen in z veliko vode, prijeten. Prijeten. Čeprav je črnc izgledal obupno in ostudno, bi, če bi me kdo takrat vprašal, kakšen se mi zdi, brez pomisleka odgovoril – prijeten. Ni bil simpatičen, izgledal je grozno, toda, ne vem, zakaj, nedvomno je bil prijeten.

Pridi z mano, in zgrabil me je za rokav. Nisem se mu iztrgal in ni se čudil temu, kot bi vedel, da bom šel z njim. Res sem šel. Skoraj tekkel je in jaz sem skoraj tekkel z njim, čez postajo, čez most, na glavno ulico, po glavni ulici, na Dam, kjer je bilo (Benetke!) ogromno golobov, vendar nič podgan, tam mimo Madame Tussaud v ulico, polno trgovin in ljudi, nasploh je bilo povsod ogromno ljudi, čeprav je bila ura že skoraj pozna in so se trgovine zapirale, glasovi vseh jezikov, ljudi vseh narodnosti, en velik, zajeten človeški narod, ki se kot eno giblje po tej deželi. Nikjer nikoli in počne kdo ve kaj, med vsemi njimi pa jaz in črnc, ki se je prešerno smejal in tekkel in me vlekel za sabo, tako da sem za njim tekkel tudi jaz, mimo cerkve, še naprej, na Rembrandtov trg, kjer je Smokey, zanikrn coffeeshop, kjer sem dopoldne komaj skadil džojnt, preden sem se odsvaljkal naprej, pa potem še dalje v predele, ki mi niso bili več znani. Kulise so se počasi pričele umikati, se zmanjševati in gršati, tako da so postajale že skoraj prozorne in sem lahko skozi njih vedno bolj razločno videl tiste grde lesene barake, ki so jih v centru kulise skrivale. Sem vedel! Samo še čarovnice in trole sem hotel uzreti skozi okna, vendar ni bilo nikjer nikogar, le kakšen sekunden obris, ki mi ni dal jasno vedeti, ali gledam človeka ali pošast. Moj vodič pa se ni nehal smejati, kar smejal se je, ljudem, ki jih je videl, pa je s pogledom ošinil mene in se mi smejal, pa se smejal

samemu sebi in hišam in kanalom in vodi in golobom in cerkvam in »znamenitostim« in parkom in ograjam in čolnom in izložbam in kurbam in njihovim zvodnikom, vsem se je smejal, tako da sem se kmalu zalotil, da se smejim tudi sam. Zabavno je bilo.

Ta del mesta, kjer sva tekla takrat, mi je bil veliko bolj všeč. Ni bil izumetničen in ponarejen, resničnost vsega je bila očitna in počutil sem se bolj dejanski. Ni bilo vse okrančljano in prirejeno za turiste, to je bil kraj, kjer so ljudje dejansko živeli in se niso le pretvarjali da živijo, dokler jih kdo gleda. Take stvari sem hotel od potovanja, stvari, ki bi mi malce ukrivile pogled na svet in me razsvetlile. To je bil muzej, ki sem ga vedno hotel videti, pa do tedaj nikjer ni bilo zmešanega črnca, da bi bil moj kustos.

Utrudila sva se oba in tek nama je vedno bolj zastajal, vsaj tako se mi je zdelo, in ko sva bila že globoko v neznanem, je sledil še ciljni šprint. Na vso moč, z zadnjimi močmi, sva se povzpela po stopnicah, skoraj vdrla vrata, ne da bi pozvonila, in tekla skozi pritličje po še enih starih zmajanih stopnicah v prvo, drugo, tretje, četrto, peto ali pa četrto nadstropje, ne vem več točno. Tam do vrat, kjer sva končno obstala in kjer me je v bežni luči neonske svetilke, ki so jo obletavali komarji, še enkrat premeril od glave do pet.

Res si ti, o moj bog, res si ti!

Ničesar nisem rekel.

Potrkal je na vrata in za njimi so se zaslišali težki koraki. Odprla so se, vendar malo, in ven je pokukal par prav takih črno-belih oči, kot jih je nosil starec ob meni. Spet so se zaprla in zaslišal sem rožljanje verižice. Med odpiranjem se je ven usul plaz nekega čudnega jezika, menil sem, da kletvic. Sklepal sem, da žena ni vesela svojega norega moža, ki ji verjetno vsak dan pripelje kakšnega tujca in ji govori, da je mesija.

Chamka, jo je pomiril. Z roko je pokazal name in njene besne oči so povsem počasi pripotovale do mojega obraza. Nato pa so se razširile, iz pljuč ji je ušel vzdih presenečenja in okamenela je. Pogledal sem črnca, ta se je spet zasmejal na ves glas, iz srca se je nasmejal reakciji svoje žene. Šele tedaj se je tudi z rameni obrnil proti meni in mi ponudil roko.

Desmond.

Tudi jaz sem se predstavil, vendar mi je na ustnice položil umazan prst in rekel, da se imenujem Mesija in naj svoje ime kar pozabim. Nisem ga pozabil, vendar ga nisem več omenjal. Nisem se hotel oblizniti, vendar sem se in se skremžil nad neprijetnim okusom.

Chamka je še vedno strmela vame, tudi njej so v oči stopile solze.

Počutil sem se, hja, kaj pa vem, kako sem se počutil, zanimivo, odtrgano, noro. Zabaval sem se, o kakšni nevarnosti ni bilo ne duha ne sluha.

Spet neznan jezik, zdelo se mi je, da jo je oštel, pa se je odmaknila od vrat in vstopila sva.

Nočna straža, rdečelaska, kurba in zvodnik. Park, coffeshopi, kulise. Pijane čarovnice in troli. Ne verjemite mi, ker lažem tudi samemu sebi.

Ampak to se je pa res zgodilo.

Stopil sem v čedno stanovanjce, in navsezadnje Desmond ni bil klošar, čeprav je tako smrdel in izgledal. Chamka je bila spodobna, priletna, črna, debelušna gospodinja. Oba sta bila prijetna in tudi stanovanje je bilo prijetno. Ne pretemno ne presvetlo, pod je pokrival mehak tepih oker barve in sezul sem se, ker sem se bal, da ga bom umazal.

Dvignil sem pogled in se zagledal v Nočno stražo. Te ni naslikal Rembrandt, v spodnjem desnem kotu je malce nerazločno pisalo Desmond, sicer pa je bila podobnost s sliko kar očitna.

Nato se mi je zvrtilo in razumel sem Desmonda in Chamko. Na originalni sliki je ničkoliko obrazov in tudi na tej jih je bilo ničkoliko. Toda Rembrandt je naslikal različne obraze – od tistega, ki je povedal, da je potemnela, sem slišal tudi, da so veljaki tistega časa plačali, naj nariše njih. No, jaz nisem Desmondu nič plačal, in vendar so bili vsi obrazi na tej Nočni straži identični drug drugemu, vsi enaki in vsi brez izjeme moji. Moj obraz drug pri drugem, ta s klobukom in sabljo, tisti zadaj, ta iz profila, drugi prekrit. Moj obraz. Tu ni bilo nobenega dvoma. Pogledal sem ju in Desmond se je smejal, Chamka je še vedno stala nepremično in tudi oči se ji niso premikale.

Nisem razumel in še danes pravzaprav ne razumem.

Spregovoril je Desmond.

»Že celo življenje te sanjam, Mesija, in vedel sem, da me boš nekoč obiskal.«

Chamka se je zastrmela vame in se nelagodno nasmehnila. Kasneje mi je, ko sva bila sama in mi je skuhalo kavico, povedala, da je vedno mislila, da je Desmond zmešan, toda zaljubila se je vanj in ljubezen je slepa, poleg tega pa je bil premožen in je lahko v nedogled preživljal njo in njun zarod.

Tudi jaz sem bil takrat prepričan, da je Desmond zmešan kot jagodni sorbet, toda svojega obraza nisem mogel zanikati. Povsod je bil in Chamka mi je pokazala še ničkoliko skic, risb, karikatur, ki jih je hranil v mapi, na vseh je bil moj obraz, ožarjen nekje s svetniškim sijem, nekje smejoč se, drugje namrščen, vsaka moja poteza zarisana s kirurško natančnostjo, in nemogoče je bilo, še vedno je, da bi bil to kdo drug. Bil sem jaz, in če mu gre verjeti, me je sanjal že v zibelki.

Nisem vedel, kaj naj si mislim, zato si nisem mislil ničesar.

Desmond je Chamki pokimal, se obrnil in odšel iz stanovanja. Ostala sva sama. Skuhala mi je kavo in pokazala mapo mojih obrazov.

Sedela sva za mizo. Vprašal sem jo:

»Kaj pa zdaj?«

Skomignila je z rameni, vendar ni bila iskrena, kot sem izvedel malce kasneje. Vedela je, kaj pa zdaj, in že takrat se mi je to zdelo, saj je pogledovala na uro in si mela roke.

»Si poročen?« me je vprašala in moral sem se zasmejati. Jaz pa poročen, šala stoletja. Odkimal sem. Ženske imam rad, vendar ne toliko, da bi se s katero poročil, saj nisem pes, da bi se dal na povodec, in nisem toliko monoton, da bi vseskozi seksal z isto.

»Imaš otroke?« me je vprašala in spet sem se moral zasmejati. Odkimal sem.

»Dobro,« je pokimala, »si zaljubljen?«

Suvereno sem odgovoril. »Vedno.«

Dvignila je obrvi. Pojasnil sem.

»Vase in v zrak, ki ga diham, v drevesa, ki me obdajajo, in v luže po dežju. V mavrico in sončne žarke, v jutranji časopis, v kavo, igre s kartami, v vse ljudi na svetu. Zaljubljen sem v ljubezen samo.«

Prikimala mi je in zdelo se mi je, da me razume. To mi je bilo všeč in sproščen sem bil. Spil sem kavo.

Najprej sem pomislil na Angležinjo in ugotovil, da se sploh nisva predstavila, kar je bilo čudno. Zares je bila simpatična in kar malo sem se zasekiral, ker nisem dopustil, da bi se med nama kaj spletlo. Presneto všeč mi je bila, kakšen norec sem, da sem kar odšel, zagotovo bi lahko ...

Nato sem pomislil na tisto kurbo, zvodnik mi ni padel niti na kraj pameti. Bela je bila kot mleko, kot jogurt, in nekaterim je to nagravžno, meni pa do konca vzbujajoče. Vstal mi je, kar tam pred Chamko, pomaknil sem se malo bolj k mizi, da ne bi mogla videti. Bela je bila, v rdečem čipkastem spodnjem perilu je stala in me gledala, žalostno in poželjivo obenem, pa tako lep obraz, tako prekleto seksi je bila ...



Zagledal sem se v Chamko. Pred dvajsetimi leti je morala biti prava lepota, to se je videlo tudi še takrat, prav dobro sem videl poteze njenega preteklega obraza, ki ga niso kazile maščobne obloge sedanjosti. Lepa je bila, brez dvoma.

Takrat sem se zavedel, da nekaj ni povsem v redu, saj je bila Chamka sicer prijetna, vendar nikakor ne lepota - in najbrž tudi nikoli ni bila, vendar se dobro spominjam, da sem premišljeval prav točno o tem, in vstal mi je, da je bilo že kar malce boleče, in postal sem pohoten, vroče mi je bilo in gledal sem Chamko v oči, potem pa sem pogled prestavil niže, da se je ustavil na njenih bohotnih prsih. Samo ošnil sem jo še malo v obraz, da sem opazil, da se mi smeji, vendar sem bil takrat že nekje drugje in na to sploh nisem pomislil. Njene obline so me privlačile in težko sem premagoval svojo roko, da ni pod mizo ušla med njena bedra.

Danes vem, kaj se je zgodilo, takrat pa je bilo do kraja čudno in kregal sem se sam v sebi, potrebni hudič in racionalni vzdržni angel. Vendar je angel postajal vse bolj zanikrn, ušiv, slaboten in krhek, hudič pa je rasel in rasel in rasel, in kdo ve, ali ne bi kar skočil na Chamko, če me ne bi za trenutek iz tega pohotnega transa zdramil zvonec. Chamka je poskočila in ploskala z rokami, vidno zadovoljna, jaz pa sem strmel kot tele v njene poskakujoče joške in v njeno rit, ko je iz kuhinje odvihrala k vhodnim vratom. Naslonil sem se nazaj in boleča erekcija me je spet sključila.

Shodnika se je razlegel prihuljen šepet, več glasov, slišal sem Desmonda in Chamko ter nekaj smejanja, skoraj otroškega, visokih tonov, in spet sem mislil na Chamko in Angležinjo in belo kurbo ter se nehote z dlanjo gladil po mednožju.

Seveda ste že ugotovili, da me je Chamka omamila z nekakšno drogo, tako da ne boste mislili, da sem perverznej, v lucidnem stanju ne bi počel nič takega.

Desmond je vstopil in se mi takrat prvič zazdel kot kak črn lucifer.

Gledal me je in se mi smejal, jaz pa sem pod urokom strmel vanj, besen sem bil, vendar izključno zaradi tega, ker nisem imel na čem tešiti svoje tedaj že skoraj neomejene pohote.

»Mesija, prosil te bom za uslugo.«

Prav, v redu, vseeno mi je, dol mi visi zate, v bistvu. Prav to sem si mislil.

»Tri hčere imam.«

V gosjem redu so prikoralale, Chamke ni bilo, tako ali tako pa sem že pozabil nanjo, zdaj sem le lačno strmel v obline Desmondovih hčera.

»Betty je stara dvajset.«

Betty je bila črna antilopa, ebenovinasta princesa, že samo ob pogledu nanjo so me obhajale slutnje orgazma.

»Mary je stara osemnajst.«

Ravno polnoleten deklíč, s polnim oprsem in dolgimi, dolgimi nogami.

»Jenny pa šestnajst.«

Tu sem skoraj omedlel, Jenny je imela obraz črnega angela ali, če hočete, hudiča, ob katerem bi vsak papež preklical celibat. Njenega telesa sploh opazil nisem, ker so me njene oči srkale v globočine morja, morja naslade in erotike, užitkov in nebrzdanih orgazmov.

Vse tri so stale pred menoj, vse enako visoke, vitke, gibke, prožne, sloke, črne, polnih prsi, polkrogih zadnjic, čvrstih stegen, oblečene v identične oprijete črne tunike, sicer pa bose in pod tunikami, sem slutil, gole. Smejale so se mi in vrste belih zob so me spravliale v norost, prepoten sem vstal in se jim zasanjano približal. Desmond se je stopil v temo in izginil, ostali smo sami. Štirje. Jaz in Bettie in Mary in Jenny in vsi smo točno vedeli, kaj se bo zdaj zgodilo, vsi smo komaj čakali, komaj

smo se zadrževali in smejoč se so me tri lepoticke, črne gazele, stkane iz temin veselja, vodile za roko in sledil sem jim. Odprle so vrata, stopili smo v sobo. Prazno sobo, vsaj jaz takrat nisem videl ničesar, le na sredi je stala ogromna postelja, tako velika, da smo se brez problemov vsi udobno namestili, vsak v svoj kot. Težko sem se brzdal, da jih ne bi takoj naskočil in počel z njimi, kar me je bilo volja, toda le čakal sem, čakal, kaj kanijo storiti.

Angležinja in bela kurba sta izginili iz mojega spomina in do danes nanju nisem več pomislil. Za Nočno stražo mi je bilo vseeno, vseeno mi je bilo za cel prekleti svet, saj mi je po žilah plula zgoščena pohota, na nič drugega nisem mislil, nič drugega nisem videl, čutil, slišal, vonjal kot pa tri črna telesa pred seboj.

Tunike so padle.

Aids, sifilis, gonoreja, klamidija, polno nekih kratic in ostudnih slik mi je le za sekundo skočilo pred oči. Le za kratko sekundo.

Spoj semenčice in jajčeca, dvojčki, trojčki, cepljenje genov, noseča, porod, otroci. Še ena kratka, kratka sekunda.

In že jih ni bilo več. Pomisleki so izpuhteli v zrak in vrgel sem se nanje.

Bradavička pri bradavički, skrbno ostrženi grmički, naoljena stegna, raziskujoči prsti, vedoželjni jeziki, slina, ritni hlebčki, vse telesne tekočine, kot kapljica mleka v globočinah morja, kot snežna sova sredi vran, kot snežinka v nevihtnem oblaku, kot leden komet sredi črne luknje. In kakšne črne luknje so to bile.

Pok. Brizg.

Pok in brizg.

Pok.

Brizg.

Šele dobro smo začeli. Tri črne bivše device so bile zdaj pravljenane na vse perverzije, ki jih je bil sposoben sproducirati

moj omamljeni um, in naj vam povem, na umu sem jih imel takrat ogromno.

Malo me je sram o tem pisati, zato vam bom prihranil podrobnosti.

Vsak naslednji spolni odnos, ki ga bom doživel do konca svojega življenja, bo le blede senca tega večera.

V vsaki ženski iščem njihove oči. Moj nos je vedno na preži, poln upanja, da bo še kdaj ujel njihov vonj. Hlepim po njih.

Od tistega večera dalje mi vsak poljub usta napolni s pepelom, ustnice pa se mi zdijo kot britvice, ki me ranijo, da mi teče kri, kri njihovega spomina.

Tako je to, ko sklepaš pogodbo s hudičem.

Zbudil sem se v prazni postelji.

Desmond je sedel na stolu in iz oči so mu švigali plameni.

Govoril je.

»Mesija, končno sem te ujel v past. Iz tvojega semena se bo iz peklenških maternic rodila kuga. Tvoje seme bo spočelo vojno. Oplodil si Legijo.«

In izginil.

Naslednjih dni se ne spominjam dobro. Vse je bilo megleno, puščobno, turobno, moreče, depresivno, čez čute in misli mi je legel dim. Najbrž sem kot senca, duh, postopal naokoli in se samega sebe ne zavedal prav dobro.

V mestu drog se ni nihče obregnil vame.

Hotel sem se ubiti, pa ne vem, zakaj se nisem. Šel sem domov.

Težko govorim o tem, ker se spominjam in s spominom pride tista žalost. Počutim se kot kolovrat, ki so mu vzeli prejo, ali kot na silo ohlajeno sonce. Precej klavrno.

No, v glavnem, kar sem vam hotel že od samega začetka povedati, pa sem precej zapletel, je to, da sem lansko poletje, pred recimo sedmimi ali osmimi meseci, podrl tri Satanove

hčere. Sploh vas ne mislim vprašati, ali mi slučajno verjame-  
te, ker sem prepričan, da mi niti približno ne. Niste naivni  
in lahkoverni. Prav.

Mene samo zanima, kaj bo storil, ko izve, da nisem Mesija.

LITERADROM

Kislo pada dež. Smolnate kaplje se kot staljeni vosk sveče  
zlivajo po njegovem dežniku, svaljkajo po tleh, sluzijo v odtok  
in od tam – neznan kam.

Pljuča mu trpijo pod globokimi vdihom cigaretnega dima.  
Detektiv je, kajpak.

Grenko pada večer. Oblaki se pretepajo na sivem nebu, ki  
bo kmalu poniknilo v en sam odtenek črne. Veter je len in po-  
stan, kot sapa potepuških psov.

V nosnice mu sili namišljeni smrad. Dež, ki bi moral očis-  
titi nesnago, je sam postal nesnaga. Pacá in maže mestne  
ulice, studí mu obzorje, gabi mu vid, gnusi mu navlažene  
škornje.

Zvok je zamolkel, obtežen z mokro vato, zadavljen, zaduščen.  
Koračnica topota kapelj se meša s statičnim šumenjem me-  
sta, s prehlajenim rohnenjem motorjev, z zadrgnjenimi žvižgi  
hup.

Težke, spolzko mastne misli, ki se mu cedijo po glavi, so v  
sozvočju z okoljem.

Nikjer ni nikogar in rak razžira cigareto. Med prsti ga ske-  
li, a tega ne opazi. Telesno bolečino je zamenjal z izvotljenim  
védenjem, ki mu je s plamenom postrgalo notranjost.

Rad bi pobegnil, se stopil v mlakužo in se pustil ponesti  
v prvi jašek. Rad bi padel med odplake mesta, med tisto najbolj  
zanikrno, kar zmorejo iz sebe iztisniti ljudje.

Naša hiša je svetla hiša. Prvo nadstropje, kjer so kuhinja in jedilnica in dnevna soba, ima prisojno steno zastekljeno. V tej stekleni steni so steklena vrata na balkon, kjer zjutraj pijem kavo, kadim cigarete in gledam v meglo. Na zadnji postojanki človeštva sem, na robu sveta, nad previsno steno, kjer se ocean zliva v veselje.

Ko se megla razkadi, sem buden, in rob sveta se v luči dneva premakne do obzorja. Polja so umazano zelena, hribi so modri. Temnomodri. Nič se ni spremenilo. Trakovi kmetij in cesta in šola in cerkev. Zvok potuje po luči. Nihanje mašin, ritem ptičev, muke krav in lajež ob motorju poštarja. »Dobr dan po dovgmu cajtu, jebemo!« Sosed prodaja ljudem stvari. Rajši sem ga imel, ko je klesal nagrobnike, ampak ljudje zdaj tako redko umrejo, da se to več ne spleča.

Sklonim se v knjigo in haluciniram. Sraka. Otroci na kolesih švignejo mimo, od njihovih besed ujame samo namen, ne pomena. V sedemnajstem stoletju sem. Tovornjak piska vzvratno. V Ameriki sem. Ženska sem. Zloben človek sem. Ujeli me bodo. Simboli se pretakajo vame. Na koleno mi prileti muha, zdrznem se. Odleti. Čutim oklepaje in kurzivo, zamike paragrafov. Ujame me sočna metafora, uvid v čustveno življenje tujca. Po možganih se mi razleti barva. Loki črnili mi šepetajo. V žepu se strese telefon. DNK je koda za biološki superprocesor. Ljudje so živali, vsaka zgodba je basen. Nagovarjajo me ljudje,

ki jih poznam, in ljudje, ki jih ne poznam. Nikotin, kofein. Lačen sem.

Skrivam svoje telo. Na stranišču igram Tetris. Zmanjka mi življenj, zato strmim v ploščice. Razplamti se mi občutek, da bi moral ljudi, ki jih imam rad, tesno privezati nase, da jih ne bi smel spustiti niti za trenutek, da se bomo ločeni spremenili, da jih ne bom več poznal, da bom pogrešal sebe in njih, kot smo bili nekoč, in jim ne bom tega nikoli znal povedati tako, da bi to ne le razumeli, ampak tudi čutili na točno tak način, kot to v tem trenutku čutim jaz. Tako močno upam, da bodo to nekoč čutili. Nič ni bolj groznega od tega, da morda ne bodo. Da bi jih moral privezati nase in umreti skupaj z njimi. Da bi moral vse storiti drugače. Pipa bideja izgleda kot mlahav lulček. Na podstrešju telovadim, ker se potem počutim bolje.

Zdaj sem nasilen. Zdaj bi nekoga na gobec. Toda nekoga, ki bi si to zaslužil. Na živce mi gre, da ne poznam nikogar, ki bi si to zaslužil. Barabe iz časopisa ne štejejo, ne poznam jih. Ne vem, kaj vse so prestali in kakšno zaporedje dogodkov jih je privedlo do tega, da so iz najbrž povsem vsakdanjih ljudi postali barabe iz časopisa. Morda so se samo zamerili še večjim barabam ali pa so verno odigrali vlogo, ki so jim jo namenili drugi, morda njihovi starši ali njihovi partnerji ali njihovi otroci, ali pa so si jo v mlajših letih namenili sami, toda če bi vedeli, kam vse to vodi, bi vse storili drugače. Zagotovo bi vse storili drugače. In nikogar ni, da bi ga lahko pošteno in upravičeno mahnil po zobeh. Razen morda koga, ki se utaplja, ki v smrtnem strahu obupano grabi vse okrog sebe in me bo zagotovo zvrlel s sabo na dno, če ga ne bom pri prič tako trdo usekal, da bo padel v nezavest in mi pustil, da mu lahko v miru rešim življenje. Na obali se bodo zbrali ljudje in zdramil se bo iz nezavesti, izkašljal vodo iz pljuč, se pogladil po bradi in me začudeno pogledal, jaz pa bom fotografom napel svoje mokre, slane bicepse.



V spodnjem nadstropju nekaj glasno počī. Sam sem doma. Nikogar ne bi smelo biti. Nekdo mi ropa bajto. Ubil ga bom.

Ko preskakujem stopnice, se pogum, ki se mi je napihnil ob sanjarjenju o tem, kako bi bilo, če bi bil močan in dober človek, če bi lahko z javnim dejanjem herojstva vsaj za trenutek zanikal, da nisem, precej naglo umika strahu – kaj, če ima nož? sem pripravljen umreti za, kaj, pravzaprav? par keramičnih pujsov drobiža, nekaj filanih paprik iz hladilnika, gajbo piva, pralni stroj, tv? briga me za stvari, gre za princip, ampak ali sem res pripravljen umreti za princip? kakšen princip? nobene nepovabljenе noge v mojo hišo? vsaka žival brani svoj teritorij, ampak ali sem res pripravljen umreti za to, da mi nihče ne bo mogel očitati, da nisem čisto prava opica? –, toda z vrha stopnišča sem se zagnal s tako silo, da se ne morem več ustaviti, tako ali tako pa je vsiljivca topot nog brez dvoma že opozoril name, zato mi, da mu ne bi izdal svojih nenadnih strahopetnih pomislekov, ne preostane drugega, kot da ob skoku s stopnišča na tla še zverinsko zahrulim ime prvega indijanskega poglavarja, ki mi pade na pamet.

»Hiavata!«

Zdaj sem se tako osmešil, da ga bom moral zares ubiti. Divje gledam naokrog in sopem skozi nos. Nikogar ni. Po nadstropju se gibljem z naglimi, odrezanimi gibi japonske nindže in vsak gib pospremim s pihom zraka preko jezika, prislonjenega k nebu. To ponazarja hitrost. Kot pri Xeni.

Ampak res ni nikogar. Ko pregledam vse prostore, pretepem zrak za vsemi vrati in oči pazljivo obračam tudi pod strop – v filmih o vampirjih nihče ne pogleda gor –, se olajšano odpravim na balkon, da bi s cigareto umiril šok adrenalina.

Še preden jo prižgem, se ustavim. Na drugem koncu balkona leži na tleh drobna, puhasta rjava kepica. Pazljivo se ji približam. Tako čuden občutek – ptiči cel dan žvrgolijo in letajo

po prostoru mojih zaznav, pa jih komaj opazim, popolnoma so zlitī v tisto zunaj mene, ta vrabec na tleh balkona pa se mi zazdi kot makovo zrno ali košček solate sredi nasmeha. Samo zato, ker ni tam, kjer bi moral biti, začutim do kupa toplega perja močan, telesen odpor. Zaletel se je v šipo. To je prej počilo. Upam, da ni mrtev, sicer se ga bom moral dotikati.

Nogo premaknem naprej, da bi ga malo žoknil, ko se zdrzne in odskočim. Skobaca se pokonci, nekajkrat obrne glavo, zadržeta s krili, me pogleda in se izstreli v zrak. Oddahnem si. Prižgem cigareto, strmim v druge ptiče in si jih skušam predstavljati kot nekaj čudnega, čudežnega, pa mi ne uspe. Ptiči pač. Nato ves dan sedim za računalnikom in po internetu sovražim ljudi.

Proti večeru, ko prideta ata in mama iz službe, na balkonu pijemo kavo. Mama bere kindla, ata neguje svoj čili, jaz berem telefon. Onadva imata službo, jaz pa ne. Mami je vseeno, dokler ne sanjam o tem, da bi šel na svoje, ata pa me, vse odkar sem diplomiral, gleda kot kup komposta, na katerega stresa še čisto dobro hrano. Hvaležen sem za svetovno gospodarsko krizo in za zgrešeno politiko do mladih, ker imam vsaj izgovor.

»V Španiji je brezposelnost mladih tridesetodstotna,« rečem.

Mama reče: »Groza.«

»V Grčiji pa petdeset.«

»Joj.«

»Oni vsaj na črno kaj naredijo,« reče ata in doda, »ali pa se spokajo v Nemčijo.«

Mama ga grdo pogleda.

»Ziher,« rečem jaz.

Zajame sapo, ko spet počī. Vsi se obrnemo.

»No,« reče mama.

»Pa že prej je bil eden,« rečem jaz.

Ata strumno zakoraka proti onesveščnemu vrabcu, ga prime in zaluča čez balkon. Odločno, brez pomislekov – človek s službo.

»No,« reče mama, »kdo ga bo pa z dvorišča pospravil?«

»Glej,« reče.

Sosedova mačka švigne izpod žive meje, v trenutku prečka dvorišče in vrabčevo trupelce zgrabi z gobcem. Odnese ga z dvignjeno glavo in se nekajkrat skoraj spotakne ob perut, ki drsa po tleh. Z mamó se spogledava, zgrožena sva. Ata se reži.

Nato počí še enkrat.

»No,« reče mama.

»Ja jebemti,« reče ata.

Zdaj že malo omahuje. Razgleduje se naokrog, kot bi posumil, da vrabce v naše šipe nekdo meče. Spusti se v počep in preučuje kup perja, ko spet počí. Mama rahlo krikne.

»Alo,« reče ata.

Zdaj na tleh balkona ležita že dva, in ko se ozrem proti nebu, zagledam tretjega, ki stiska peruti ob telesce in se vrtoglavo spuščá proti nam kot kamikaza.

»Pazi,« rečem, trenutek preden počí.

Mama vstane, bralnik odloži na mizo in upre roke v bok.

»Kaj si ...? Kaj si dal na šipe?« me vpraša ata, da bi vse skupaj osmislil vsaj s krivdo. Zavijem z očmi in s skomigom se obrne stran.

Pok. Pok. In takoj spet pok.

Eden se mu skoraj zaleti v glavo in hitro se skloni. Pogleda me s tako neumnim izrazom na obrazu, da komaj zadržim smeh. Mama že pospravlja stvari z mize.

»Kaj me gledaš, bejž zagrnit zavese!«

Nič ne pomaga. Medtem ko z mamó vlečeva zavese, ata skače po balkonu, krili z rokami in glasno preklinja. Vedno bolj poka. Vrabci se kopicijo. Mama sunkovito vzdihuje.

»Helena!«

»Kaj?«

»Prinesi ta rdeč prt!«

»Za oprat je!«

Pogledam jo.

»Kaj?«

»Jebemti, Helena!«

Ata pridrvi z balkona in steče v kopalnico. Ko pride nazaj, drži v rokah prt. Za njim se po tleh vleče kača spodnjega perila. Pokanje šip je že tako stalno, da komaj kaj slišim. Sledim mu ven.

Ko gledam, kako gazi skozi perje, mi postane slabo. On žuga s prtom in kriči. Nič ne pomaga. Na stotine vrabcev leži na tleh, šipe so že popolnoma zapacane z mastnimi odtisi kril, in še kar prihajajo, še kar se zaletavajo, še kar brezumno trejo svoje krhke, votle kosti na nevidni meji. Mama zapre vrata in si čez usta položi dlan.

Nenadoma se stemni, kot bi sonce prekril nevihtni oblak.

Oba pogledava gor.

»Mali, zgin not!«

Tudi pri sosedih se kriči.

»Ti tudi!« mu zavpijem.

Pogleda me in v precepu še enkrat leno zamahne s prtom, preden ga zabriše na ograjo.

»Kaj je zdaj to?« naju vpraša mama, ko sva na varnem. Pokanje ne pojenja, glasni smo.

»Pojma nimam. Invazija,« reče ata.

»Podnebne spremembe,« rečem jaz.

»A bojo šipe zdržale?« vpraša mama.

»Prekleti vrabci,« reče ata.

»Hitchcock,« rečem jaz.

»A bojo?«

»Bojo, seveda bojo. A so vsa okna zaprta?« vpraša ata.  
Razletimo se po hiši, da bi preverili. Jaz grem na podstrešje.  
Nastežaj odprto okno zaprem in spustim rolete. Nastane tema.  
Začutim, da nisem sam, in spreleti me srh. Nekje v temi rahlo  
zaprhutajo krila.

Otrplo in čisto počasi se prebijem do stikala - vsak trenutek  
pričakujem kaos perja v temi - in prižgem luč. Vrabec mirno  
čemi na tramu in me opazuje.

»Saj je čista neumnost, vendar me spreletava taka črna slut-  
nja, ki bi nemara preplašila žensko,« rečem.

»Če se vašemu srcu kaj upira, ga ubogajte,« reče.

»Nikakor ne. Zoprna so mi prerokovanja. Posebna previd-  
nost ravna celo tvoj padec. Če bo zdaj, ne bo pozneje. Če ne bo  
pozneje, bo zdaj. Če ne zdaj, pa že še kdaj. Pripravljen bodi, to  
je vse. Ker nihče ne ve, kaj zapusti, zakaj ne bi zapustil zgodaj?  
Naj bo!« rečem.

Vrabec se prestopi.

Jutri, ko bosta šla v službo, bom razbil vse šipe.

142

#### PRITISK KONCA

Ponjava na čolnu prekriva nebo, toda meni se zdi, da ga vidim.  
Da čutim njegovo širjavo nad mano. Je to svoboda, dragi brat?  
Je to tisto, kar si imel v očeh?

Moje mišice so izčrpane. Tresejo se. Gosta tekočina mi je  
prilepila lase na tla in krika sovraštva so vse bliže. Bes me je  
zapustil, strahu ni čutiti nikjer. Samo medla žalost, zlita s šo-  
kom, se zgrinja po mojem telesu. Zdaj sem sam. Nikamor več  
ne morem zbežati. Zaslišim mehko šumenje vode pod mano  
in vem, da si to samo domišljam. Toliko stvari bi lahko čutil,  
ampak nočem. Osredotočen sem na nevidno nebo. Nikoli ga  
ne bom videl. Vem, da je prazno. Niti enega samega oblaka ni  
na njem, da bi me skrtil pred žarki tega slepečega sonca. Povsod  
je svetloba in sence so tako neznatne. Kako naj se kdo skrrije  
pred toliko svetlobe?

□

Obožujem množice. Stalen tok človeškega gibanja in govornice  
napravi zvok, ki ga ne slišiš nikjer drugje. V kosteh ga čutim kot  
težo, ki me vleče navzdol in zavija v strog objem starejšega brata.  
On hodi nekaj korakov pred mano. Zazrt sem naravnost v njegov  
križ. Njegova hoja je odločna in posnemati skušam njegovo dr-  
žo. Ni težko izravnati ramen, saj jih teža nahrbtnika drži nazaj.

143

Bližava se izvira vsega tega navdušenja. Bliski popoldanskega sonca igrajo svoje neškodljive igre na oknih bližnjih trgovin, na očalih gledalcev, na črnini asfalta. Udarci čevljev tekačev odmevajo vzdolž neprekinjenih vrst opečnatih stavb. Počasen, vlažen veter se plazi pod mojimi nogami. Po hrbtu me zmrazi vsakokrat, ko kdo prečka ciljno črto. Težko je zadržati občudovanje, ko gledaš vitka telesa teh tekačev na dolge proge. Mišice imajo trdno napete na kosti kot mlado lubje slokih dreves. Težko je skriti mero spoštovanja in jih izmakniti primerjavi s čokato postavo mojega brata. Vsi nosijo breme smisla. Kaj počnem tu?

Toliko ljudi je. Stegujejo vratove, da bi bolje videli vsakega, ki se bliža cilju. Kako se počuti tako blizu konca, po dolgih urah bojevanja s svojo dušo in telesom, vztrajnega seganja po tem, kar je vedno na dosegu – vendar za ceno, ki so jo pripravljani plačati le redki. Ostali rajši gledajo. Umaknejo se na mesto gledalcev in nato boljšijo v trpeča telesa, da bi jim ukradli ščepec občutja in ga zadržali zase. Ploskajo njihovi vzdržljivosti, kot bi lahko goło dejanje opazovanja karkoli spremenilo.

Obstajajo ljudje, ki vsak dan premikajo meje mogočega, in obstaja še več ljudi, ki dnevno prižigajo svoje televizorje in računalniške zaslone in se prepuščajo uspehom drugih. Šibki, utrujeni ljudje, vedno na preži za nečim, kar bi jim srca napolnilo s ponosom. Rečejo: ta človek je iz mojega plemena in upravičen sem do deleža njegovih zmag. Ploskajo svojim astronautom, športnikom, voditeljem in vzamejo kos njihovega truda zase. In vendar nikoli ne pomislijo, da bi moralo veljati tudi obratno. Da si ne zaslužijo samo deleža zmag, temveč tudi porazov.

Težko se prepričam, da ima vse to kakšen smisel, ampak vem, da se zdi povsem smiselno mojemu bratu. Tako hitro se razburi nad najmanjšo rečjo, in odkar se je vrnil, ga je težko

prepoznati. Sprva mi je bila njegova sprememba všeč, in ko mi je postala rahlo neprijetna – nekako odtujen je postal –, mi je zaupal svoje načrte in tako vesel sem bil, da mi končno zaupa, da nisem podvomil v to, kar je imel v mislih. Ne razumite narobe – vem, kaj je prav in kaj ni. To sem vedno vedel. Toda drobna dejstva mojega življenja so bila vedno postavljena v tako oster kontrast z mojim občutkom za to, kakšno življenje mi v resnici pripada.

Na tem svetu se dogaja toliko stvari. Toliko dobrega in toliko zlega, in vendar, ko pomislim na svojo zgodbo, vedno zagledam to vrzel. Ta zevajoči prepad med predstavo o mojem življenju in tem, kar je moje življenje v resnici. Na koncu postane pretvarjanje pretežko. Ta bedna življenja, ki jih živimo. Vsa brez posledic in polna dolgčasa in brez obeta luči na koncu. Smo, kar smo, in tega se ne da spremeniti. Ne morem se pretvarjati, da sem nekdo drug.

Tudi on je to občutil. Zato sva morala postati, kdor sva hotela biti. Toda za tako reč v naših življenjih ni veliko prostora. Ne moreš se kar odločiti, da boš postal nekdo drug. V akcijo moraš. Postaviti se moraš na začetno točko, se spraviti v počep, počakati, da počni in zdrveti do cilja. Vsem je to jasno. Vsi razumemo, da je tako. Torej, me lahko zares krivite? Kaj nismo, v tem oziru, vsi enaki?

Ko te v past ujame zlo spremembe, se tvoj pogled povsem zoži. Saj jih ne vidim zares, ko tako stojijo okrog mene. Punce v rožnatih trenirkah, s kodrastimi lasmi v zategnjenih čopih. Majhen fantič s komolci odriva stegna odraslih, ki so se zgnetla okrog njega. Samo videl bi rad. Nihče mu ne posveča pozornosti v tem trenutku. Vsi so zazrti v tekače. Žvižgajo in ploskajo in navijajo. V zraku je strast. Poželenje po tistih zadnjih nekaj metrih, ki te ločijo od izpolnitve. Množica se giblje v ritmu, ki ga nihče ne razume, jaz pa ga občutim scela jasno. Njihova telesa



niso njihova telesa. Topijo se in presnavljajo in spreminjajo svojo obliko, zavzemajo iste prostore. Nekje na desni nekdo hupa. Sonce je vroče na moji koži. Teža me vleče navzdol.

Bi radi o politiki? Moj brat je obseden s prikazi moči. Ste pozabili na tragedijo v Beslanu? Kako so Rusi žrtvovali šolo malih otrok, da bi sovražniku poslali sporočilo, da ne bo nikoli nobenega popuščanja? Vedno se je penil, ko je kričal o tem. Govoril je, da Ruse prezira, vendar sem pod njegovimi besedami vedno lahko občutil mero spoštovanja. Skoraj zavidal jim je njihovo brezobzirnost, njihovo odločnost. Kako so pognali strah v kosti »našega« ljudstva. Sam nisem nikoli imel ljudstva, za katero bi lahko rekel, da je moje. Bradati vojskovodje iz Čečenije – naše domovine, so vedno rekli – so mi bili tako tuji kot katerikoli predsednik katerekoli države tega sveta. Nikoli nisem tega rekel na glas, toda vedno sem čutil naklonjenost do Obame. Zdelo se mi je, da uteleša upanje, ki ga nisem nikoli našel v svoji družini. In upanje je bilo nekaj, kar me je zelo zanimalo. Moj brat ga je cele dneve blatil. Prodana duša, ubijalec s troti, izdajalec človeštva. Karkoli naj bi že to pomenilo. Strahopetec. To je kmalu postala najhujša žaljivka, kar jih je moj brat lahko izustil. Skriva se za pogumnimi možmi, ta strahopetec, je dejal, ko smo slišali za Bin Ladna. Skriva se za troti, seje teror z neba, ta strahopetec.

Zelo pozoren sem postal na svoja dejanja. V šoli, s prijatelji, čez dan – zelo sem se trudil, da bi se zdel pogumen. In svojega poguma nisem kazal, tako navzven, na ameriški način. Tudi to mu ni bilo všeč. Človek je močan takrat, ko ve, kaj hoče, in začrta meje in usmeri svoj um v nalogo in jo izpolni. Tako je začel razmišljati o življenju. Na neki način je vse skupaj smešno, saj se ga jasno spomnim starega petnajst let, ko ni bil niti približno močan fant. In ne vem, kaj je bilo tisto, kar ga je nenadoma napravilo tako jeznega. Morda je bila punca ali

prijetljaj, o katerem mi nikoli spregovoril, droben trenutek v življenju, ko se je počutil nemočnega. Šel je na tuje – domov, smo rekli, čeprav je edini dom, ki sem ga kdaj poznal, prav tu –, in ko se je vrnil, ni bilo v najinem odnosu nobene tolerance do šibkosti več. Čutil sem njegov pogled, kako me meri, ocenjuje, sodi. In nikoli nisem našel potrebe, da bi se mu uprl. Moj novi brat mi je bil všeč. Rad sem imel nekoga močnega za vzor. Vse se je zdelo popolnoma v redu.

Ustavi se. Jaz se ustavim. Po rebrih mi steče hladen pot. Vsi so tako brezskrbni. Tako nepazljivi. Obrne se in mi nameni tog nasmeh. Vsaj tisočkrat sva šla čez to. Vem, kaj moram storiti. Prisilim se k smehu – mlad sem, v Bostonu je pomlad, hočem se smejati. Prikima in odkoraka stran. Ostanem sam. Nihče me ne pogleda. Tisti, ki niso zazrti v tekače, s pogledi prečesavajo obzorje. Majhen fantič se je stisnil ob železne rešetke in zdaj gleda navzgor proti mami. Skupina mladeničev se smeji šali, ki je nisem ujel. Slikajo se s telefoni, nastavljajo se soncu. Točno tu. V tem trenutku. Moja ramena upadejo. Na to točko v času, na to točko v prostoru, prihaja groza. In niti svita se jim ne.

Zgrabim ta občutek moči in pustim, da me oblije. Nihče ne ve. Gledajo, toda ne vidijo. Ne čutijo, toda tako blizu je. Njihova grda prihodnost je skrita v mojem nahrbtniku, v povsem običajnem kosu posode. Ne vem, kje je to našel, toda tako preprosta je. Ko sem gledal, kako jo je napravil, sem se čudil nad njeno preprostostjo. In vprašal sem se, samo za trenutek, kako to, da še vedno vsi živimo običajna življenja, ko pa lahko nekaj tako preprostega napravi vsak, kadarkoli, z razlogom ali brez njega. Kako da se cel naš svet še ni pogreznil v pekel? Kaj ga drži skupaj? Zakaj smo tako posebni? Kako to, da je njegov srd tako redek?

Užijem trenutek. Od preteklega življenja se poslovim s krutim nasmehom. Strah me je, toda tega si ne bom priznal. Zakaj

ti ljudje? Strahopetci. Samo ljudje so. Zjutraj so se zbudili in v ogledalu niso videli ničesar nenavadnega. Niso videli smole, ki je mirno ždela nekje nad njihovo glavo in čakala, da se zlije po njih. Morda je kdo od njih zaznal kaj čudnega, cmok v grlu ali nejasen občutek, ko je stopil iz hiše in se zazrl v nebo. Toda ne morejo vedeti.

Pogledam na uro in čutim vleko časa. Prihaja. Zdaj ne morem storiti ničesar, da bi to spremenil. Pozabiti moram na prisotnost njihovih vsakdanjih teles. Nikoli ne bom vedel, kaj se je zgodilo z njimi. Opomniti se moram, da me to ne sme skrbeti. Sočutje je uničevalec spremembe in svoje življenje hočem pustiti za sabo. Njihove obleke postanejo samo zvite niti tkanine in njihova živa telesa samo neživo meso. Nobene ljubezni mi ne dajejo. Ne smem misliti na tak način. Samo sredstva so za cilj, ki ga niso izbrali sami. Kdo ga je izbral zame?

Neka punca stopi korak v mojo smer. V roki drži fotoaparatus. Prijateljici sta se za njenim hrbtom postavili v pozo in nekaj časa traja, preden se zavem, kaj hoče. Išče koga, da bi jih slikal. Nobene barve ni na mojem obrazu in pazim, da ne pokažem nobenega čustva. Za kratko sekundo v zraku obvisi nesporazum. Skoraj me prosi za uslugo, toda nato sprejme naglo odločitev, da morda nisem pravi naslov. Obrne se k nekemu, ki stoji ob meni, in jaz zaprem oči. Nihče ne zaupa neznanču. Njen glas je mehak in tesnobno sladek. Telo mi zagrozi z uporom in spomniti ga moram na najin namen. Pred vstopom v življenje globalne kulture sva. Nasilen vstop v pripoved, v kateri šteje zgolj nasilje.

Ne morem verjeti, kako preprosto je. Števec je bil nastavljen že dolgo prej in misel se mi sproži v glavi v tandemu z bliskom bliskavice na fotoaparatu ob meni. Lahko bi ostal tu. Razširil roke nastožaj in počakal, da hudič odigra svojo nakano. Moj

hrbet bi bil raztrgan na kosce in zadnja stvar, ki bi jo videl, bi bili obrazi, spačeni v šoku. Vdor v vsakdan. To bi bil resnični pogum, kajne? Nesmiselno žrtvovanje za povrh nesmiselnosti vsega. Ne drznem si priznati, toda ne bo se končalo tu. To je samo začetna točka. Nahrbtnik zdrzne z mojih ramen skoraj samovoljno.

Prvi korak je najtežji. Drugi je že lažji. To je zdaj to. Moj lastni maraton. Sprememba je na cilju. Še en korak. Nihče ne sluti ničesar. Z vsakim korakom brišem obraze iz svojih misli. Razdalja se večja. Spreminjam se. Udarni val je nežen z mojim hrbtom. Zvok je ogromen. Nekdo zakriči.

x

»A si?« me vpraša z nervoznim obrazom.

Prikimam. Vrnila sva se v hišo in dolgo ni nihče spregovoril besede. Sprostil sem se na svojem stolu in zaprl oči, on pa se je usedel za računalnik in divje klikal po miški.

»Kurčevega pojma nimajo,« reče.

»Kmalu ga bodo imeli.« Potruditi se moram, da se mi glas ne strese.

»Ja. Verjetno res. Preveč prekletih kamer povsod. V mestu se ne moreš niti uscati, ne da bi ti posneli tiča.«

Opravim zahteve nasmeha. Pogledam pištolo na mizi. Vse so nabite, pripravljene na akcijo. Nekaj nedolžnih ekonomloncev leži na tleh. Oviti so z žicami in rahel vonj po smodniku se dviga od njih.

»Koliko časa pa misliš ...?« vprašam.

»Do večera jim dava. Če se bova morala zabarikadirati tu, se bova. Sicer pa kot sva rekla.«

»Kampus?«

»Kampus, ja, kampus.«

Nemiren je. Na preži sem za zvokom siren. Ko zaslišim kakšno iz daljave, se mi mišice napnejo. Trudim se ostati sproščen. Vse je del tega, kar se bo zdaj zgodilo. Vse je del moje spremembe. Nič strahu.

»Mali, a si?« ponovi in izda tesnoba, ki se ga loteva.

»Sprosti se. Seveda sem. Storila bova, kot se zagre.«

Toliko stvari ostaja neizgovorjenih. Toliko vprašanj bi mu rad postavil. Zdaj ko ni več poti nazaj, verjetno ne bi povzročil prehude škode, če bi ga kaj vprašal, vendar ostanem tiho.

»Idioti,« reče.

»Kaj?« vprašam.

»V knjižnici je odjeknila bomba.«

»Kaj?« ponovim.

»Meša se jim. Celemu mestu se meša.«

»To sva pričakovala.«

»Ti je zdaj jasno, kako krhka reč je ta Amerika v resnici?«

»Ja,« rečem neprepričan. Izgubljam perspektivo. Nenadoma sem samo otrok, vtaknjen v kletko s svojim bratom, čakajoč na neizogibno. Smrti ne razumem tako, kot sem mislil, da jo. Še pred trenutkom se mi je zdela veličastna smrt v toči metkov neskončno privlačna. Zdaj sem pa tu in vse se zdi tako dokončno.

»A veš, kaj?« vstanem in napnem mišice.

Pogleda me.

»Veliko policajev bova snela, preden naju dobijo.«

»Tako se govori, mali! Pomisli na najine brate! Pomisli na vsemogočnega Alaha!«

Moram reči, da me njegovo novonašlo navdušenje nad religijo ne prepriča povsem. Zdi se mi, da je samo maska, ki jo je poveznil čez svoj bes. Sam ne računam na nikakršno hvalo s strani verskih bratovščin ali na usluge boga, kdorkoli

že je – raje se obračam na pozornost milijonov otrok iz geta. Oni bodo vedeli, kam položiti svoje spoštovanje. Svet ne bo razumel, oni pa bodo. Oni vedo, kako je bojevati bitko, ki je bila izgubljena, davno preden se je začela. Zdaj živim v njihovem svetu.

Toda ure gredo tako počasi. Opazujem lahko spektakel različnih čustev, ki grabijo mojega brata. Od vzvišenosti do obupa, od ponosa do sramu. Računalnik ugasne in ga takoj spet prižge. Ko opazi, da ga gledam, skuša delovati sproščeno, toda razpoke so vidne.

»Povej mi,« začnem in obmolknem.

Z mize pograbim pištolo in preveri cev.

»Kaj?«

Na čelu se mu nabira pot. Stopi do okna in vtakne prst med žaluzije. Zunaj ni ničesar.

»A res verjameš?«

»Kaj?«

Pogledam svoje čevlje.

»Kaj? Verjamem kaj?« ponovi.

»V to celo ... Alah zadevo.«

Zmrzne na mestu. Njegov obris zraste. Nosnice mu vztrepetajo.

»O čem govoriš, mali? Kaj misliš s tem, s to – Alah zadevo?«

»Samo pravim. A misliš, da ga res briga, kaj počnemo?«

Vidim, kako se mu napnejo žile na vratu, in pripravim se na pok. Brez strahu. Do naslednjega sončnega vzhoda bom tako ali tako mrtev, ne bom se zdaj bal. Vidim, kako se mu v glavi obračajo kolesca. Toda preseneti me, usede se na stol poleg mene in me pogleda v oči.

»A veš kaj, Džo? Ne vem. Res ne vem. Mogoče ...« obmolkne.

»Mogoče kaj?«

S čela si obriše pot.

»Mogoče so pa vse samo ljudje. Mogoče je pa ta svet, to življenje, vse, kar je. Mogoče pa nič, kar naredimo, nima na koncu nobenega smisla.«

»Ampak zakaj pa potem ...«

Prekine me.

»Povedal ti bom, zakaj. Točno zato. Točno zato, Džjo. Če nič nima smisla, potem je to, kar napravimo iz svojih življenj, edini smisel, ki ga imamo. A razumeš? Ker včasih ljudje na to pozabijo. Ali to počneva zaradi Boga ali ne, v bistvu sploh ni pomembno. To počneva zato, da ljudje ne pozabijo, da ne moreš zares pričakovati življenja brez posledic. Ker če pekla tukaj ni – potem ga morava narediti midva.«

Ali je možno, da je to res? Da je za vsem tem nekakšen racionalen račun, volja človeka, ki je odločen, da bo vplival na delovanje tega brezbržnega sveta, da bi pripravil ljudi do premisleka o tem, kam jih je pripeljal molk njihovega strinjanja? Ali samo grabi slamo in z njo gradi izmišljene argumente, da bi opravičil najina dejanja? Od kod so potem prišla? Sva se znašla v primežu zlovoljne sile, nad katero nimava nobenega nadzora?

»Pekel delava, mi hočeš reči?«

»Točno tako.«

»Ker si ga zaslužiš?«

»Ker zanje ne obstaja.«

Na steni visi slika mojega brata skupaj z njegovo ženo in hčerko. Moja mala nečakinja. Premišljuje. Nikoli ne bo mogla pozabiti, kaj ta svet pomeni, ko ji bodo vzeli očeta in strica. Morda bo ona edina, ki bo zares razumela, kaj se je zgodilo na ta dan. Predstavljam si jo, kako odrašča z vedno močnejšim nelagodjem nad svojo preteklostjo. Postala bo kot midva, begunka v lastni kulturi, zaradi stvari, o katerih se ni nikoli izrekla. Omadeževana s krvjo. Kot vsi.

Ta hiša je že prazna. Dve bitji iz mesa jo sicer ta trenutek naseljujeta, toda duše so jo že davno zapustile. Bledo polhišstvo, sive preproge, utripajoče luči. Svojo okolico skušam prepleskati s smislom, pa mi ne uspe. Nobenega smisla ni v teh lesenih deskah. Ničesar ne skrivajo, o ničemer ne govorijo. Ko bova odšla, bodo izpuhte v zrak, kot vsi prostori, ki jih pustimo za sabo. Tu sem odraščal. Ampak priklicati ne morem niti enega spomina o tem, kako sem se zares počutil, ko sem odraščal. Samo še sedanjost mi je ostala. Prekipevajoča sedanjost, vtaknjena v drobno točko v času, pokajočo po šivih.

»Dobili so naju.« reče.

Smešno, kako ničesar ne občutim.

»Kako to misliš?«

»Najine slike so na spletu.«

Skušam si predstavljati odzive prijateljev, sošolcev, učiteljev. Ne uspe mi. Izgubil sem sposobnost mišljenja o svetu skozi oči, ki niso moje. Ubijal sem. Morda se to zgodi, ko ubijaš. Prekineš povezavo, ki veže naše misli skupaj. Ne vem, kako se bodo odzvali. Govorili bodo o tem, prepričan sem. Skušali se bodo spomniti vseh trenutkov, ko sem se jim zazdel temačen, neznan, tuj. Se bodo katerega spomnili? Sem bil običajen otrok, običajen prijatelj? Moja dejanja bodo obarvala njihov spomin. Moja pot do spremembe bo vplivala na mojo preteklost in jo napravila drugačno, kot je zares bila. Ko se spremenimo, spremenimo vse. In to sem hotel, kajne? Vsak mali detajl, ki je sestavljal moje življenje do zdaj, bo umazan s črnilo umora. Table, ki sem se jih dotaknil, kontrolne naloge, ki sem jih opravil, poljubi, nasmehi, stiski rok. Nisem bil jaz tam. Bil je ta, kdor bom postal.

Zdaj se že vidno trese. Pretvara miru ga je zapustila, in soočena z resničnostjo podobe sva odvrгла vse maske. Pogleda



me. Pogledam ga nazaj. To je to, pravita najina obraza. Vse je privedlo do tega.

»Slavna sva,« rečem.

Obraz se mu skremži.

»Kakšen svet.«

x

Pozabil sem, kako hladne so še vedno noči. Premikava se v sencah in se izogibava ljudem. Čudno, kako preprosto je. Morda se ljudem nocoj ni zdelo vredno iti ven. Morda so se odločili, da bodo ostali v krogu družin, prijateljev, znotraj hiš, in upali na kaj, kar bi utišalo vse njihove strahove. To nama vse skupaj samo olajša.

Kovinsko rožljanje se sliši z vsakim korakom, ki ga napraviva, in glede tega ne moreva storiti ničesar. Za pasom imam zatakneni pištoli, eno na vsaki strani, in precej sta neudobni. Nahrbtnik je težek, toda ne pritožujem se. Njegov je še težji. Skupaj nosiva štiri bombe, šest pištol in dve puški. Prava pravcata vojska sva. Gorje tistemu, ki nama prekriža pot. Moj učitelj angleščine je to govoril – gorje tistemu, ki bo prepisoval na testu. Ti čudni mali triki spomina se zdijo v takem času povsem neprimerni, toda ne morem si pomagati. Zasmem se.

Bratov korak za hip zastane, toda nato se očitno odloči, da ne bo rekel nič. Morda misli, da se mi že meša, in se noče soočiti s tem, ker greva tako ali tako oba k vragu. Nora ali pri zdravi pameti, pogumna ali polna strahu, saj zdaj ni več važno. Če me bo sredi akcije premagal strah in se bom samo ulegel na tla in počakal, da me policaji poberejo ... saj ne more reči ničesar, kar bi to lahko spremenilo. Toda ne vem, mislim,

da se mi to ne more zgoditi. Ne bom odnehal. Do konca grem. Je bolje živeti pogumno in umreti kot šleva ali obratno?

In priznati moram, da nekaj globoko v meni naravnost hlepi po spopadu. Ta reč z bombami napravi kar pošteno predstavo, to je res, velik črn vtis popolne groze na platno tega grobega mesta, ampak še vedno, nekam preprosto je vse skupaj. Samo nastaviš nekaj tja in zbežiš, da bi umrl kak drug dan. V bistvu čudno, da se je človek, ki tako strastno sovraži strahopetce, odločil za to. Ampak tega nočem reči na glas. Moj brat ima že tako dovolj svojih problemov. Spet se zasmejim.

Tokrat se ustavi.

»Je kaj smešno?« reče.

»Ne, samo preišljeval sem ...«

»O čem?«

»Nič, no, pojdiva naprej, tu lahko kdo pride.«

»Pa kaj, ga bova pihnila. O čem?«

Sovražim te prikaze premoči starejših bratov.

»O nečem, kar je govoril moj učitelj, okej? A se lahko prosim premakneva?«

Počasi zmaje z glavo, se obrne in gre naprej.

»Kaj pa je govoril?«

Zavijem z očmi, vzdih pazljivo utišam.

»Gorje tistemu, ki ...«

Ne končam. On ne odneha.

»Gorje tistemu, ki kaj?«

»Ne vem, no,« rečem, »karkoli ni hotel, da počneš, pač.«

»Kot kaj?«

»Ah daj no. Kot risanje črt po njegovi mizi ali nekaj.«

»Zelo smešno, mali. Zelo smešno. Zakaj si na to pomisliš zdaj?«

»Misliš na črte?«

»Ne, gorje tistemu.«

»Aja. No, ker pač nosiva toliko orožja, sem pač premišljeval ... Gorje tistemu, ki nama prekriža pot. Ja.«

Dolgo ostane tiho. Slišim samo zvok najinih korakov, rožljanje železa in razvlečeno renčanje prometa v daljavi. Oblaki so tanki in visoko na nebu. Noč se zaradi srebrnega odtenka mesečine zdi še bolj hladna, kot je. Vsaka modrikasta travna bilka mi ostro pade v pogled. Cement pločnikov, opeke ograj, zaprta okna. Vsak predmet se mi vtisne v zavest. Prisoten sem tu in zdaj. Nihče ne ostane tu za večno in na običajen dan se tako zapleteš v svoje misli, da ti stvari uidejo. Zdi se ti normalne, povsem vsakdanje. Ampak tako zelo čudne so v resnici. Tako čudno je, da kar so. Tam. Tu.

Prekine molk.

»Gorje tistemu, ki nama prekriža pot.«

Ponovi, zakašlja in me pogleda od strani.

»To mi je všeč.«

Napne ramena in ponovi še enkrat, potihoma, kot bi govoril sebi.

»Gorje tistemu, ki nama prekriža pot.«

x

Zgodilo se je prehitro, da bi lahko razumel. V ušesih mi piska, mlaka krvi se širi vse hitreje in hitreje, on kriči, kaj pravi, truplo policaja kar leži tam, noge mu trzajo v kolenih in jaz nekaj govorim, čutim, kako mi gre po grlu, ampak ne vem, kaj govorim, ne slišim se, piskanje je preglasno, zvok je bil premočan, česa takega nisem pričakoval, ko je pritisnil sprožilec in je črna cev zahrumela kot hurikan in je prestrašen obraz policaja kar, kar izgubil je v prosojnem rdečem oblaku, in čeprav sem pok pričakoval, me je še vedno prestrašil do kosti in adrenalina se

mi zdaj steka po žilah in pogled se mi bistri – rob krvave mlake se že skoraj dotika konic mojih čevljev, luči utripajo po vsem kampusu in strogi, osredotočeni bratov obraz strmi naravnost vame, nekaj govori, kaj govori, kaj ...

»Mali! Spravi se k sebi! Takoj!«

Moja glava se spusti in udari me v ramo, močno. Bolečina me strese kot elektrika, me vrne v prisotnost. Sranje. Ravnokar je ustrelil policaja v njegov prekleti ksilt. Tip ni imel pojma, kaj ga čaka, prišel je za najina hrbta in začel s samozavestnim »ja kaj pa vidva falota mislita, da ...« in takoj postal mrtvaško bled, ko se je znašel iz oči v oči s pištolo, prehitro, da bi se lahko odzval. Tega ni pričakoval. In še preden je lahko izustil naslednjo besedo, se je razlegel rjovež črnine. Sranje.

Tisoč študentov je slišalo strel in vsi zdaj stiskajo tiste tri številke v svoje prenosne telefone, da bi povedali vsem, ki bi hoteli slišati, da je nekaj na kampusu hudo narobe. Je bil sploh pravi policaj? Njegovo truplo mi ne pove ničesar. Samo leži tam, skoraj brezglavo. Brutalnost me hipnotizira. Se to zares dogaja? Kako resnično je to?

»Mali! Pobрати se morava! Spravi se k sebi, me slišiš?«

»Ja ... ja. Slišim te. A pustiva ...«

Namignem proti loncu, ki leži ob vznožju brezoblične skulpture.

»Ne, prepozno je, nič ne bo naredil, če vejo, da se nekaj dogaja. Vzela ga bova s sabo. Mogoče nama pride prav.«

Zgrabi ga in steče proti izhodu. Moje noge se ne premaknejo. Ne vem, zakaj. Primrznjen sem na tla in kri je že dosegla moje čevlje.

»Pizda, a boš šel!« zakriči.

Krik sirene me zdrami. Premaknem se z vso silo in na krvi mi spodrsne. Moje telo poleti skozi zrak in se zvrne po tleh.

»Džo!«

Zaprem oči in se poberem. Pištrole tako zoprno ropotajo. Pristal sem meter stran od trupla. Debel, običajen, bel ameriški policaj. Bi streljal, če bi vedel, kdo sva? Ali sploh nosi pištolo tu na kampusu? Ne upam si odpreti oči, samo spustim se v tek in skušam spraviti kri s stopal, da ne bi tako prekleto drselo. Brat je že zapustil stavbo in oči odprem, tik preden bi se zaletel v zid.

»Kaj ti je?«

Njegov glas je oddaljen, zadušen.

»Pridi že!«

Brcnem v vrata in nastožaj se odprejo.

»Tu sem!«

Sledim zvoku njegovega glasu, po asfaltu, po travi, in stečem v grmovje. Štrleča veja me oprasne po obrazu in šele tu se v polnosti zavem, kaj se dogaja.

»Pizda, s kje se je pa ta tip vzel?«

»Mali, k sebi se moraš spraviti, ali pa naju bodo sneli v sekundi, a me slišiš?«

»Slišim, oprost, oprost, samo, bilo je, ne vem, čisto prehitro je bilo.«

»Vse bo tako zdaj. Čisto prehitro. Okej?«

»Ja. Saj vem.«

»In zapomni si.«

»Kaj?«

»Gorje.«

Zdaj je že prepozno. Dotaknem se strani obraza, kjer čutim nenavadno pekočino. Ureznina je plitva, ampak nadležna. Postavim jo v perspektivo. Tisti tip je izgubil svojo prekleto glavo. Spravim se v ritem. To je to. To je to. Zgrabim pištolo in prvič zares začutim njeno težo. To ni samo kovina, ni samo orodje ali sredstvo in ni zgolj železna priprava za izstreljevanje hitro letečih koscev svinca. Ta reč jemlje duše. Težka je, brez dvoma, ampak v tem trenutku postane tudi zelo lahka.

»Pojdiva.«

»Kaj pa zdaj?«

»Ukradeva avto, beživa, dokler gre.«

»Kot na računalniku. To je načrt?«

»Imaš boljšega? Se spravlja v kanalizacijo in čakava, da naju izvohajo? Premikati se morava. Ti je to kul?«

»Kul.«

»Gorje.«

»Gorje.«

Nasmehnem se in moj nasmeh je hladen. Levim se kože običajnega človeka. Podoba brezglavega policaja se mi prikaže pred očmi in se nenadoma pretvori v simbol moči. V vojni sva s telesi, ne z ljudmi. Razen gibanja mišic niso nič. Uničiš mišice in nič ne ostane, da bi sodilo. Zunaj je samo meso in moja pištola meso uničuje.

x

Zavijanje siren odmeva po ulici, zato je nemogoče reči, od kod prihajajo. Helikopter naju zavije v divji ritem basa, še preden uzreva snop luči, ki dela dolge potege po nočnem nebu. Še vedno je daleč stran, toda ne morem več slišati, kaj pravi moj brat – v medli oranžni svetlobi lahko vidim, da se mu ustnice premikajo, toda ali mi hoče nekaj povedati ali samo moli, ne vem – zato se spustiva v tek. On nenehno obrača glavo nazaj, da bi se prepričal, ali mu še sledim, zato je vedno v nevarnosti, da se bo spotaknil ob pločnik ali se zaletel v stop znak.

»Za tabo sem! Naprej glej!«

Kričim na vso moč, toda ne vem, ali me sliši. Še vedno se obrača nazaj. Zmanjkuje mi sape in vbodi bolečine v želodcu postajajo vse bolj ostri. Pod oranžnim sojem uličnih svetilk

izgledajo vse ulice enake, parkirani avtomobili vsi ogromni, trava pred hišami je povsod pokošena in poštni nabiralniki so vsi radoživno pokončni. Spreleti me misel, da tečeva v krogih, da sva bila točno na tej ulici že pred minuto in da naju bodo čakali, takoj ko bova prišla okrog ovinka. Dejansko za trenutek zadržim dih, čeprav se mi prepoteno telo zdaj že na vse pretege upira.

Ni ista ulica. Star siv supermarket stoji tu, razpadel, kot so razpadle vse te škatle trgovin, s smetmi na tleh, ki so vedno samo pometene vstran in nikoli pobrane, z naključnim oljnim madežem pred vhodom, s plevelom, ki sili ven med ploščami betona, z nepokošeno travo in zarjavlimi ograjami, in midva prečkava skoraj prazno parkirišče počez, instinktivno sključena kot zlikovca v filmu.

Bel enoprostorec se počasi privali okrog ovinka – voznik se verjetno sprašuje, kaj je z vsemi sirenami – in brat takoj pomeri vanj s pištolo. Za kratek hip še vedno zaslišim klic vesti, utrujen, nerazločen glas, ki mi v glavi zakriči – ne ustrelji ga, prosim, ne ga kar ustrelit –, ki pa je utišán skoraj tako naglo, kot je prišel. Briga me. Samo še en tip, ki se bo znašel v najbolj bednem dnevu svojega življenja, ustreljen v svojem avtu, medtem ko je premišljeval o puncu, ki jo je posilil, ali o tem, kako se na najlažji način odkrižati cele družine. Te misli se mi odvrtijo v glavi v trenutku, gnile podobe gnilih ljudi, vse zato, se mi zdi, da se mi ne bi bilo treba počutiti krivega. Nočem se počutiti krivega. In misli mi rade volje ustrezajo. Brat ne strelja.

»Poberi se ven iz avta,« zalaja in pomaha tipu s pištolo.

Vse, kar lahko vidim, so oči velikosti krožnikov, ki narišejo podobo tako elementarnega strahu, da se je težko upreti občutku moči. Nobenih ampak, zakaj, toda, kaj pa – avto se niti dobro ne ustavi, ko voznik že skoči ven in jo ucvre preko prazne ulice ne da bi se enkrat ozrl nazaj. Če bi bilo le vse v življenju tako preprosto. Pištola je čudovita reč.

»Ti pelji, jaz bom streljal,« zavpije brat in skobacam se na voznikov sedež, srečen, da se končno lahko spočijem, toda pištoli za mojim pasom se mi zažreta v kožo in premakniti ju moram, kar mi vzame ravno sekundo preveč. Nenadoma sem slep. Povsod je svetloba in ničesar ne vidim. Kaj ni to čudno? Nikoli nisem pomislil na možnost, da je lahko svetlobe ponoči preveč.

»Pelji, prekleto!« zakriči brat.

Steklo zadaj eksplodira s strašnim pokom in začutim metek, ki odjadra mimo mojega obraza in se zarije v armaturo. Rdeči in modri odtenki se pridružijo svetlobi in vidim lahko nekaj obrisov, oblik in senc, ki se kopičijo okrog mene, sama zmeda, tako zmeden sem, »pa pizda, mater, pelji!«, njegove besede pridejo vse zrezane nekje globoko izpod rjojenja helikopterja, in sirene tulijo in pištole razbijajo, tako blizu zdaj, tako blizu so in brat strelja nazaj, odpre vrata, se nagne ven in strelja, in ozrem se, o, jebemti, koliko jih je, kaj za vraga počneva, kako za vraga sva mislila, da bova lahko ... »Pelji, mater ti jebem!« Njegov glas se zlomi in se pretvori v piskajočo tožbo, kakor se je včasih, ko sva bila mulca in je ravno prišel v puberteto in smo se vsi norčevali iz njega, mama tako ponosna, vedno ponosna, in oče ga je trepljal po rami in zadrževal krohót, prekleto, kje je zdaj vse to, kdo je zdaj vse to, kje sva?

Na plin stopim po čistem nagonu in gume se nekajkrat zavrtijo v prazno, preden se oprimejo asfalta in speljeva s parkirišča, stran od prascev, ki še kar streljajo, kar ne nehajo streljati, zadnje okno je razsuto in vsa ogledala so prestreljena in ničesar ne vidim, zato se samo skušam osredotočiti na cesto pred sabo in pritisnem plin do konca navzdol.

x



»Zadeli so me,« reče.  
Pogledam ga. Ramo ima krvavo.  
»Hudo?« ga vprašam.  
»Ne. Prekleti kurci. Ni hudo, samo praska. A sva jih izgubila?«

Jadrava skozi noč. Nekajkrat sem zavil na slepo in imel srečo. Krošnje dreves nad cesto so bile tako goste, da naju helikopter ni mogel videti. Ne bo dolgo, preden bodo spet na najini sledi, ampak samo za sladek trenutek se mi zazdi, da sva prosta. Tank je poln. Sreča. Devetdeset milj na uro skozi bostonsko noč. Žive duše ni na spregled. Če sem kdaj čutil svobodo, resnično svobodo, kot kar si misliš, da ta beseda pomeni, ko jo zaslišiš prvič v življenju, dolgo preden postane samo še ena krilatca za vse jebivetre in medijske kurbe in ušive politike, dolgo preden postane samo še ena kruta beseda, s katero te jebejo v glavo, medtem ko ti postavljajo kletko, potem jo čutim v tem trenutku. Adrenalin mi je zapolnil vsak kotiček telesa, zaradi česar se zdaj počutim breztežnega, skoraj breztelesnega. Ne čutim noge, ki pritiska na plin, in ne čutim avta, kako se strese, vsakič ko zapeljeva čez luknjo ali grbino. Samo par oči sem, osredotočen na belo črto, ki izginja v črnini pred mano. Tiho sva. Brat neprestano gleda nazaj in si drgne ramo, in čutim, da hoče nekaj reči, toda nič ne pride ven.

Noč je iz črnega bombaža. Mehka v svojem objemu. In luči avta je ne razblinjajo, temveč samo drsijo vanjo. Če bi bilo vse moje življenje sestavljeno iz tega občutka – iz tega preprostega, osnovnega občutka –, da imam stvari pod nadzorom, da sem sam v vesolju, da hitim v neznano, brezciljno, da ne potrebujem nobenega smisla, potem me ne bi nikoli, nikoli mogli pripraviti, da bi si dal opravka z drugim človeškim bitjem. Ne bi posegel ven – ne bi se jih dotaknil, ne bi jih ljubil, na noben način jim ne bi storil nič žalega. Ampak to mi ni bilo dano. Nikoli nisem

občutil – tega. Te spokojnosti. Tega miru. Vedno je bilo nekaj. Položnice so kar naprej prihajale, tv-ji so kar naprej nekaj kričali, mularija je vedno držala svoje zavistne, sovražne poglede na tebi, kamorkoli si šel, in vedno so te opominjali na to, kdo si, v koga si odrasel, za koga si bil rojen, punce so kar naprej stresale svoje riti pred tabo, dokler jih nisi opazil, potem so pa pobegnile s kretenom, čigar starši so bili rojeni tu, čigar stari starši so bili rojeni tu in so napravili Ameriko v povsem udoben kraj za njegovo leno dušo, našim staršem pa so prodali laž, da bo to, kar počnejo za nas, dovolj, da se bomo počutili kot del vsega skupaj, in so nato vedno čakali na rezultat svojega dela, na tisti trenutek, ko se bomo vrnili domov in rekli *uspelo nam je*, in nato vihanje zastav in konfeti, trobente na ves glas, sem dobil službo, kupil hišo, kupil avto, postal dejaven član skupnosti, napravil svet boljši za vse, tu imaš ducat vnukov, mama, zdaj lahko umreš srečna, zdaj pa res lahko umreš srečna ... ampak v resnici pa ne moremo nikamor drugam kot ven na ulice, prodajat drogo ali jih pometat, polnit police, obračat burgerje in vedno nekaj zajebat, vedno en sam korak stran od tega, da gre vse skupaj totalno v tri krasne, da bomo končali v krsti ali arestu ali pod nekim mostom z zjebanimi jetri, zadolženi pri celem prekletem svetu zato, ker smo hoteli preprosto biti.

Nato pa pride mimo nekdo, ki ga imaš rad, nekdo, za kogar veš, da je bil nekoč povsem na istem, kot si zdaj ti, zdaj pa ima za sabo leta izkušenj, in ti pove – nič bolje ne bo, samo globlje. Upanje in sprememba. Polna tema, brez luči. Ampak obstaja izhod, pravi. In čeprav veš, da ti laže, ko pravi, da obstajata izhod za strahopetce in izhod za vojščake – dobro veš, da v čisti temi ni razlik –, se pustiš prepričati v najlažji način, kako svoje nepomembno življenje spremeniti v življenje, ki dejansko nekaj pomeni. Pogledam ga. Groza sveta se mi zloži v prsih in po obrazu se mi zlijejo solze.

Nič drugega nočem kot voziti dalje. Iti naprej, jadrati, drseti v ta črni bombaž, dokler ne bova povsem izven dosega, stran od vseh ljudi, kjer si predstavljam najino ciljno črto, popoln način, kako zaključiti ta najin podli maraton bolečine, nekje globoko v gozdu, sediva ob ognju, smejiva se brez razloga in nato samo utihneva pod nebom, polnim -

»Ej!«

To je vse, kar dobim v opozorilo. Ogromno počast, ki pridivja s stranske ulice na desni, skozi solze vidim le kot sivo packo. Nimam časa, da bi se odzval in mišice se mi komaj napnejo, preden naju zadene. Udarci se mi v trenutku razširi po kosteh in avto se prične vrteti v krogih. Ne vem, kaj naj storim. Držim se za volan in skušam dojeti, kaj se dogaja. Je bil to tank? Avto se ustavi, prestavim v vzvratno in pritisnem na plin.

»Pizdarija,« reče brat.

Avto poravnam s cesto in speljem. Zadnji del avta je razsut na koščke in po nekem čudežu celotna reč še vedno vozi. Zvok se mi zažira v hrbtenico. Zdi se mi, da je odpadel zadnji odbijač in da zdaj drsi za nama. Iz motorja prihaja čuden zvok, ki bolj kot na avto spominja na kosilnico. Izpušne cevi ni več. Ne bo več dolgo.

»Se znebiva avta?«

Pogledam brata, ki je obrnjen nazaj.

»Mali, ni šans, takoj za nama so.«

Sploh si ne upam pogledati, pritisnem na plin in stisnem zobe nad odvrtnim zvokom. Vsak trenutek pričakujem pok.

»Kaj bova?«

»Preklete barabe,« reče.

Skloni se med noge in iz nalrbtnika povleče ekonomlonec. se poigra s števcem in se ozre nazaj.

»Odprí okno.«

Začnem pritiskati na gumb, toda nič se ne zgodi. Ne morem se zbrati, oči moram obdržati na cesti, zato kar na slepo udarjam vse, kar imam na dosegu. Okno se odpre na moji strani, vrata se odklenejo in zaklenejo, in uspe mi celo prikljucati nekakšno mehansko brnenje, kar naj bi menda premikalo stranska ogledala, če bi bila še tam.

»Jebi ga,« reče in razsuje šipo s kopitom pištole, kar ne gre povsem brez težav. »Daj ga malo bolj na levo. Ne veliko, samo malo. Za nama so.«

V križu me ostro zbode in ne morem zadržati krika.

»Kaj?« vpraša.

»Preklet... Ne vem, hrbet imam zjeban.«

»Zdrži, mali, saj boš.«

Bom. Avto ne sledi več gladko volanu in trdno ga moram stisniti.

»Tri sekunde,« zamrmra.

»Kaj?« vprašam.

Obrne se.

»Ko ti rečem, zavij ostro na levo. Tega prasca bova zmlela, me slišiš?«

Prikimam. Pripravim se. Zvok, ki prihaja od tiste reči za nama, je strašen. Kot rjovenje razbesnjene boga, ki se je prišel maščevati. Strah je tolikšen, da boli. Nenadoma se spet počutim povsem majhnega in nemočnega. Občutek pozdravim kot dobrega prijatelja, s katerim sva se razšla po prepiru, katerega razlog sva oba že davno pozabila. Vse življenje sem se počutil majhnega in nemočnega. Ta občutek poznam. Prekleta dobro ga poznam. Moja druga koža je in ne smem mu pustiti, da me premaga, ne zdaj ne nikoli več. To sem. Tako se počutim. Karkoli bo že prišlo, tu sem doma in pripravljen sem.

»Zdaj!« zavpije.

Volan obrnem na levo, gume zacvilijo, cel avto se strese, kot bi zavila na pesek, on zavpije – ena! dva! – in vrže lonec skozi okno. Tri! rečem v mislih in eksplozija sledi v trenutku. Zadnji del avta se dvigne v zrak, izgubim nadzor, samo krčevito se oklepam volana in se zvijam z bolečino v hrbtu. V zraku sva celo večnost, in ko priletiva na tla, lahko razločno slišim, da mi je nekaj počilo v hrbtenici. Moj krik bolečine se zlije z njegovim krikom zmagoslavja.

»Stresla sva ga! Stresla sva prasca!«

Ne morem se obrniti – preveč boli. Svetle bele pikice plešejo po robu mojega vidnega polja in svet se upočasnjuje. Zvok postane nekako daljši. Vonj po smodniku je povesod.

»Mali, a si v redu?«

Nogo imam še vedno na plinu. Spet je tu luč. Laže vidim, laže razločim med resničnim in namišljenim. Robovi stvari so tako ostri, da si bom na njih porezal oči, če jih bom predolgo gledal.

»Mali!«

Udari me v ramo in zaječim.

»Hrbet. Ubija me.«

»Prav, mali, zavij v tisto ulico, bova zamenjala, okej?«

Prikimam. Trošim energijo, ki je nimam, da bi ostal osredotočen. Ignoriral bi rad bolečino, ampak to se zdi povsem nemogoče. Tukaj je. Znotraj. Sodeluje z lučjo. Izgleda, da sta prijateljici.

»Kaj pa helikopter?« vprašam.

»Pozabi prekleti helikopter. Saj vejo, kje sva, če tu mečeva jebene bombe. Samo bodi hiter.«

Zaradi bliskov modre in rdeče iz daljave se zdijo pročelja hiš zlobna. Za okni ni nobenih luči, toda vem, da me opazujejo. Obrnem volan, podrsam ob pločniku, se skremžim od bolečine, in noga mi zdrsne. Avto se počasi ustavi sredi prazne ulice.

»Res bi rabila en drug avto,« zašepetam, in znori mi v glavo: »A vidiš tu še kakšen kurčev avto? Samo spravi se na moj sedež, to pa lahko, a ne? A ne?!«

Prikimam. Izstopi in teče okrog avta. Skušam se premakniti, res se potrudim, ampak telo me ne uboga. Sedež se zdi kilometre stran. Toda misel, da me bo zdaj vsak trenutek zgrabil in me potisnil čez, je prehuda. Še vedno se bojim vse bolečine, ki bo še prišla. Telo se mi odzove. Zmorem. Ob meni se vrata odprejo za ped, preden zaslišim glasen stok in udarec, ko brat prileti ob tla. Zakriči.

Sekunda mine, preden se zavem, kaj se dogaja. Po tleh ga je zbil policaj. Zdaj mu s kolenom pritiska na tilnik in skuša izvleči svojo pištolo. Jaz zgrabim svojo – gib je preveč tekoč, da bi ga lahko storil sam od sebe – in s cevjo pomerim naravnost v policajev hrbet. Toda moj prst ne zmore pritisniti sprožilca. Pogledam ga. Samo meso in kost. Moje meso. Moja kost. In ne zmore. Ne zmorem pritisniti. Ne zmorem. Strahopetec sem.

Brat kriči, policaj se dere nanj, jaz zavpijem iz frustracije, prestavim v vzvratno in spet stopim na plin. Zvok je neverjeten. Sirenam, helikopterju in kričanju se zdaj pridruži zvok jekla, ki se vleče po asfaltu, in ta združen, ogromen vrišč bolečine mi reže možgane, srce in hrbtenico. Strahopetec sem. Ne morem se spremeniti. To je bila vse skupaj ena prekleta zabloda. Pekel, ki sva ga ustvarila, je bil resničen, toda nikogar ni zares presenetil, saj nihče ni zares pozabil, da obstaja.

In kdo pa sploh potrebuje še več pekla? Pekel je povesod, globoko na dnu slehernega človeškega srca je mučilnica, kjer se vse gorje, vsa izguba, vsa nevzdržna bolečina tega patetičnega, smrtnega človeškega bitja, za katere se tako strašno trudimo, da bi jih zanikali, zberejo in mučijo čisto dušo, ki je bila v nas zasajena ob rojstvu, dokler je ne prepozna nihče več, niti mi sami. Vsak dan ustvarjamo pekla. Temu ne ubežimo.

Onkraj našega nadzora je. Ni mu mogoče ubežati, vse dokler na vztrajno prigovarjanje naših src po naših žilah teče kri. Bolečina je dediščina rojstva in izguba je usoda vsch. In groza sveta *bo* zdrobila tvojo dušo v prekleto ruševino - toda da priznaš premoč mučiteljem? Da se jim pridružiš? *To* je prava strahopetnost. In jaz sem strahopetec.

Toda tudi on je. Stisnem zavoro. Policaj je brata vklenil in ga potegnil na noge. Obrneta se proti meni, policaj še vedno drži pištolo. Premaknem se naprej. Policaj nekaj vpije. Naprej. Strel v zrak. Naprej. Ustrelj proti meni, toda ne ganem se. Brata gledam. Naravnost vanj sem usmerjen in vedno hitreje grem.

Vse se razgradi.

V oči si zazreva. Za njegovimi se odpre neskončen prostor in svetloba pridre ven.

Nočni let Pariz-New York. Ura je ... ne vem, ne vem, koliko je ura. Visoko v zraku smo, vzleteli smo ob devetih zvečer in pristali bomo tudi ob devetih zvečer, če sem prav razumel. Torej je ura nič, ali kolikorkoli je pač ura na Grenlandiji, čez katero menda letimo. Menda pravim zato, ker zunaj zemljo prekrivajo gore s pejsažev flamskih mojstrov - oblaki, saj razumete -, ki so v luči sonca, odbiti z bele lune, zmečkano aluminijasti. Rekel bi srebrni - in najbrž ne bi bil prvi - toda modrikasti mrak in naključna raztrganost vlažnih srag me ne spominjata na srebrnino, temveč bolj na nekakšno visokotehnološko pokopališče, ujeto v led.

Nad njim drsimo. Hrum motorjev je gost in zadušen, zrak ima okus po konzerviranem kisiku. Luči so ugasnili in večina potnikov spi. Tudi ona spi ali pa se zgolj pretvarja, da se ji ne bi bilo treba pogovarjati z mano. Vse sva si že povedala, trikrat, štirikrat, pravi, in ker s pogovorom ne moreva rešiti njene nesreče, je name večkrat naslovljen očitek, da govorim samo zato, da bi se otresel svoje udeležbe pri vsem skupaj. Kar seveda ni res, ampak očitka ne morem zavrniti na način, ki bi bil do nje dovolj uvideven, zato samo skomigam z rameni in grizem notranjost svojih lic. Resnica je za zdrave in za srečne, nam ostajata molk in prepričanje, da smo molčali z najboljšimi nameni.

V avionu iz pikslov sem, ki prečka Grenlandijo. Sedim nekje pri repu in na tem ekranu ne zavzamem niti tisočinke piksla